

ประมวลบทสรุปการบรรยายพิเศษ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน รอบปีงบประมาณ ๒๕๕๔

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ด้วยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ในการพัฒนาบุคลากร ให้มีศักยภาพพร้อมที่จะขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ให้พัฒนาและสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาภายนอกและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้เชิญวิทยากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในด้านการประกันคุณภาพภายใน มาบรรยายพิเศษ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และปลุกจิตเพื่อสร้างศรัทธาต่อระบบประกันคุณภาพภายในให้กับบุคลากรของกศน.โดยทั่วถึง

ในการนี้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ประมวลบทสรุปการบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในรอบปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ของวิทยากรทุกท่าน เพื่อเผยแพร่ทางเว็บไซต์ www.nfe.go.th/๐๔๐๕ ให้กับผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการครูกศน. และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และมั่นใจ เพื่อนำความรู้ไปปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขอขอบคุณวิทยากรทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ด้วยดี และหวังว่าเอกสารนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของกลไกที่จะช่วยขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ให้มีความเข้มแข็งต่อไป

เลขาธิการ กศน.

สรุปการบรรยาย ดร. สมชาย สังข์สี
ในการอบรมกลยุทธ์การจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในตามวงจร P D C A
เรื่องการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและ
แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชื่อมโยงไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา
วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ. โรงแรมอู่ทองอินน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิทยากรเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านการ
ทำระบบประกันคุณภาพภายใน เป็นผู้ขอรับการประเมินภายนอก ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอก
เป็นที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการของหน่วยงานประเมินภายนอก ส่วนใหญ่จะประเมินสถานศึกษาที่อยู่ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง จะขอนำประสบการณ์ที่ผ่านมาถ่ายทอดทำความเข้าใจ ในเรื่องการ
ทำระบบประกันคุณภาพภายใน

ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ
ได้ประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓
และนำไปสู่การปฏิบัติเรียบร้อยแล้ว ทั้งชั้นอุดมศึกษา อาชีวศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน กศน.อยู่ใน
กระทรวงเดียวกัน จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมือนกัน แต่จัดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน โดยพื้นฐาน
ระบบประกันคุณภาพแล้ว มีพื้นฐานแนวคิดไม่แตกต่างกัน ทางสมศ.กล่าวว่าคุณภาพคือภาพของคุณ
เป็นคำใหม่ การจัดการศึกษาไม่ว่าในระบบหรือนอกระบบสิ่งที่สะท้อนภาพของสถานศึกษาคือคุณภาพ
คุณภาพของสถานศึกษาดูได้จากไหน สิ่งที่ย่งายที่สุดคือดูจากผลผลิตที่สถานศึกษาผลิตออกไป ไม่ว่าจะ
เป็นผู้เรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ผู้รับบริการการศึกษาต่อเนื่อง ตรงนี้สะท้อนให้เห็นภาพของ
สถานศึกษาถ้าออกไปดีก็แสดงว่ามีคุณภาพดี คือภาพของคุณดี

ทิศทางในการประกันคุณภาพภายใน หรือการประเมินภายนอก มิติใหม่มุ่งที่จะประเมิน
ผลสำเร็จโดยเฉพาะสัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากผู้เรียน/ผู้รับบริการ สัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากการเรียนการสอนของครู
สัมฤทธิ์ผลเกิดจากการบริหารจัดการ รวมทั้งสัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากกระบวนการประกันคุณภาพภายในของ
สถานศึกษา

ในช่วงแรกนี้ จะทำความเข้าใจการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยากร
เชื่อมั่นว่า ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประกันคุณภาพภายนอกแล้ว หัวใจของการประกัน
คือการประกันคุณภาพภายใน หากภาพของสถานศึกษาดีแล้วไม่ว่าใครจะมาประเมินก็ต้องออกมาดี
คุณภาพไม่ได้เกิดจากการบังเอิญ แต่เกิดจากความตั้งใจ

ทำไมต้องมีระบบประกันคุณภาพ เป็นเรื่องของปัญหาวิกฤติที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับระบบการศึกษา
ของไทย โดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นผลผลิตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลผลิตที่เกิดจากอาชีวะ และ
อุดมศึกษา ความสามารถในการแข่งขันของประชากรในวัยทำงาน เรื่องของการอ่านออกเขียนได้ เมื่อ
นำไปเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือแม้จะเปรียบเทียบกับตัวของเราเอง มีแนวโน้มต่ำลง ใน
ทุกระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานก็ต่ำ กศน.เองที่พัฒนาเรื่องคุณภาพชีวิต อาชีพ แต่ผลที่เกิดขึ้นคือ ชีต
ความสามารถของประชากรวัยแรงงานที่จะเพิ่มผลผลิตให้กับประเทศชาติ ก็ยังแข่งขันสู้กับคนอื่นไม่ได้
โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ การใช้สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น หากปล่อยไปสถานศึกษาก็จะไม่ได้คุณภาพ โดย
หลักการคุณภาพไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นจากการกระทำ จึงเป็นที่มาของการขับเคลื่อนอย่าง
เป็นระบบโดยใช้พรบ.การศึกษาแห่งชาติปี๒๕๔๒ เป็นยุทธศาสตร์หรือแนวทางปฏิบัติที่จะขับเคลื่อน
การศึกษาทั้งระบบไปสู่เป้าหมายคือคุณภาพ

ตามพรบ.การศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงกระบวนการประกันคุณภาพไว้ในหมวด ๖ มาตรา ๔๗ - ๕๑ ดังนี้

มาตรา ๔๗ ว่าด้วยการประกันคุณภาพ จะต้องจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอก ซึ่งโดยการคิดพื้นฐานของการประกันคุณภาพต้องมาจากเรื่องการทำ Quality Control / Quality Auditing และ Quality Assessment

มาตรา ๔๘ สถานศึกษาจะต้องทำระบบประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร และจะต้องทำต่อเนื่อง สิ่งที่เป็นผลผลิตจากระบบประกันภายในสำคัญ มี ๒ อย่าง คือ SIP (School Improvement Plan) และ SAR (Self Assessment Report) ถ้าสถานศึกษามีแผนหรือ SIP และ SAR ๒ อย่างนี้ เป็นพื้นเพื่อขับเคลื่อน แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาทำงานการประกันคุณภาพภายในเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ส่วนภายนอกจะมาประเมินเพื่อให้การรับรองนั้นก็เป็นที่หน้าของ สมศ.

มาตรา ๔๙ ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชน (สมศ) เป็นหน่วยประเมินภายนอก

มาตรา ๕๐ สถานศึกษาจะต้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์ในการประเมินคุณภาพภายนอกแก่ สมศ.

มาตรา ๕๑ เป็นเรื่องสำคัญสถานศึกษาใดที่ประเมินแล้วและไม่ได้รับการรับรอง สมศ.จะต้องทำข้อเสนอแนะไปยังต้นสังกัดและสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้ทำแผนปรับปรุงพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

กศน.จะมีการประเมินซ้ำหรือไม่ เวลานี้เป็นเวลาล่วงเลยที่จะประเมินซ้ำ สถานศึกษาควรเอาผลการประเมินมาเป็นฐานในการทำแผนพัฒนาในปีต่อไป แล้วมองก้าวข้ามไปข้างหน้าว่าสถานศึกษาจะทำอย่างไรให้มีคุณภาพ โดยใช้ผลประเมิน ข้อเสนอแนะ ที่ผ่านมาเป็นฐานในการพัฒนา การทำระบบประกันคุณภาพภายในเหมือนกับกีฬาชกมวย การชกมวยตีนักมวยต้องทำการฝึกซ้อมเป็นอย่างดี ซ้อมยังไม่พอเจ้าของค่ายต้องหาคู่ซ้อมที่เก่ง การซ้อมเป็นอย่างดีก็เหมือนว่าสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามหลักประกันคุณภาพภายในเป็นอย่างดี ต้องพัฒนาคุณภาพแผน มีการทำแผน ดำเนินการตามแผนประเมินผล เมื่อสถานศึกษาทำได้ระยะหนึ่ง หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาจะต้องเป็นคู่ซ้อม กศน.จังหวัดจะต้องเข้ามาประเมินผลภายใน ที่เรียกว่าการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยต้นสังกัด ตามกฎกระทรวงปี ๒๕๕๓ หน่วยงานต้นสังกัดโดยเฉพาะระดับจังหวัด คือ กศน.จังหวัดจะต้องมีการประเมิน ทบทวนคุณภาพอย่างน้อย ๑ ครั้งภายใน ๓ ปี เงื่อนไขนี้ในรอบสามลูกกำหนด ถ้าสถานศึกษาไม่ผ่านเงื่อนไขสถานศึกษาก็ไม่สามารถขอรับการประเมินภายนอกได้

ในการประเมินภายนอกรอบสาม สมศ. จะดำเนินการประเมินแบบกัลยาณมิตรมากขึ้น คือในส่วนของสพฐ. สมศ.ได้ออกคู่มือ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินว่า สมศ. จะประเมินอย่างไรให้สถานศึกษาทราบก่อน จะประเมินมาตรฐาน /ตัวชี้วัด กี่ตัว มีเกณฑ์การประเมินอย่างไร คาดว่าของ กศน.ก็คงไม่แตกต่าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะประเมินรอบสามครั้งที่ ๑ ก็คงไม่แตกต่างเพราะถือว่าเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวชี้วัด สมศ. ต้องเชิญตัวแทนสถานศึกษาบางท่านไปช่วยพัฒนาเกณฑ์ วิทยากรเชื่อว่าการประเมินที่ดีประกอบด้วย ๑.ต้องประเมินในภารกิจที่เขากระทำ ๒.ประเมินในสิ่งที่เขาต้องการทำ (อัตลักษณ์) ๓.ประเมินในสิ่งที่เขานโยบายเป็นทิศทางใหม่ ๆ

กระบวนการประกันคุณภาพมีคำสำคัญ ๔ คำ คือการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) มีองค์ประกอบคือ เรื่องการพัฒนาคุณภาพ (Quality Control) เริ่มตั้งแต่สถานศึกษาต้องการมีคุณภาพแต่ยังไม่ทราบว่าคุณภาพคืออะไร สถานศึกษาต้องไปดูมาตรฐานก่อน นิยามศัพท์มาตรฐานคือคุณลักษณะที่

สถานศึกษาต้องการ และมาตรฐานมีไว้สำหรับเทียบเคียงให้สถานศึกษาแต่ละแห่งทำประกัน แต่ละหน่วยงานต้องทราบบรรทัดฐานของตนเอง โดยอิงมาตรฐานของชาติ เมื่อสถานศึกษามีมาตรฐานแล้วจะต้องมีกระบวนการพัฒนาสู่คุณภาพ คือ มีแผน มีการประเมินงานตามแผน มีการทบทวน ตรวจสอบ ติดตามคุณภาพ ซึ่งเรียกว่า Quality Auditing โดยหลักการ การตรวจ ติดตามคุณภาพ อาจทำโดยสถานศึกษาเอง หรือติดตามโดยหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งมีข้อกำหนดว่าอย่างน้อย ๑ ครั้ง ภายใน ๓ ปี หรือต้นสังกัดจะทำ ๒ ครั้งภายใน ๓ ปี ก็ได้ เหมือนกับการประเมินภายนอกอย่างน้อย ๑ ครั้งภายใน ๕ ปี ถ้า ๕ ปี มาประเมิน ๒ ครั้ง ก็ไม่ผิด ถ้า กศน.จังหวัดใดต้องการเห็นคุณภาพของ กศน.อำเภอ/ตำบล อาจมีการตรวจติดตามคุณภาพอย่างเป็นระบบ มีคณะกรรมการออกไปตรวจปีเว้นปี หรือสถานศึกษาใดพร้อมรับการประเมินภายนอก ก็จะมาประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยต้นสังกัดก่อน พอได้ผลก็เอาไปรายงานและก็ให้เตรียมสถานศึกษาเข้ารับการประเมินภายนอก เมื่อมีการตรวจ ติดตามคุณภาพโดยต้นสังกัดแล้ว ต้องมีการประเมินคุณภาพ Quality Assessment แบ่งเป็น ๒ มิติ คือ

๑.การประเมินคุณภาพภายใน Internal Assessment สถานศึกษาต้องทำ SAR ทุกปี ต้นสังกัดจะมาตรวจ ติดตามคุณภาพหรือไม่ก็ตาม สถานศึกษาก็จำเป็นต้องทำ SAR แต่หากทำ SAR เฉพาะปีที่ขอรับการประเมินภายนอก แปลว่าสถานศึกษายังไม่ทำการประกันคุณภาพภายในเป็นวิถีชีวิตของเรายังไม่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารแบบต่อเนื่อง สิ่งที่ว่าการทำงานระบบประกันคุณภาพภายใน จะต้องทำอย่างต่อเนื่องพิจารณาได้จาก ๒ อย่าง คือ มีแผน มี SAR หรือไม่ การประเมินภายในเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาต้องทำทุกปี อย่าลืมนำผลการประเมินภายในของตัวเองไปวางแผนพัฒนาคุณภาพภายในปีต่อไป หัวใจของการประเมิน คือ การนำผลไปปรับปรุง ไม่ใช่ประเมินเพื่อให้มีการประเมิน

๒.การประเมินคุณภาพภายนอก External Assessment คือการประเมินภายนอกโดย สมศ. อย่างน้อย ๑ ครั้งใน ๕ ปี การทำประกันภายในให้ใช้มาตรฐานต้นสังกัดแต่สถานศึกษาสามารถเพิ่มตัวชีวิตที่ตรงตามอัตลักษณ์ของตนเองได้ หรือตัวชีวิตใดของประเมินภายนอกแล้วยังไม่ปรากฏในการประเมินภายใน สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมขึ้นได้ มาตรฐานที่ใช้ทำประกันภายในถือว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ ไม่จำเป็นต้องเพิ่มในตัวมาตรฐานแต่เพิ่มในตัวบ่งชี้ จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายใน คือ การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษาว่าการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

ประสิทธิผล ดูจากผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือเรียนดี เก่ง ไปผูกพันตัวชีวิตคุณภาพของผู้เรียนและผู้รับบริการ

ประสิทธิภาพ ดูจากเมื่อสถานศึกษานำผลไปเปรียบเทียบกับต้นทุนจะต้องคุ้มค่าได้ผลได้ทรัพยากรที่คุ้มค่า

ตัวอย่าง กศน.มีกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่มแต่มีงบประมาณจำกัด นายกรัฐมนตรีได้กล่าวถึงระบบการศึกษาของไทยว่า งบประมาณที่ใช้เมื่อเทียบเป็นร้อยละของ GDP ไม่แพ้ของต่างประเทศระดับต้นๆ แต่ผลของการศึกษากลับอยู่ในลำดับท้ายๆ โดยเฉพาะเรื่องของทักษะการเรียนรู้ คุณภาพผู้ต่างประเทศไม่ได้ ทั้งที่รัฐบาลให้งบประมาณไปมาก แสดงว่าประสิทธิภาพผู้ไม่ได้ ผลของการอ่านออก เขียนได้ การใช้สื่อ เทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ การแข่งขันเรื่องคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ผลการแข่งขันความสามารถของประชากรวัยแรงงาน ระยะเวลาเรียนของคนเรียนในวัยแรงงาน ประสิทธิภาพของเราต่ำแต่ปัจจัยป้อนที่เป็นงบประมาณสูง แสดงว่างบประมาณไม่ได้เป็นปัจจัย ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพในประเทศ ซึ่งตรง

กับนักวิชาการให้ความเห็นว่า ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถของครู ความทุ่มเทเอาใจใส่ของครู รวมทั้งการบริหารจัดการของผู้บริหารที่จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

การจะทำประกันคุณภาพภายในให้สำเร็จ วิทยากรกล่าวว่าหัวใจการดำเนินงานของคุณภาพไม่ได้เกิดจากการบังเอิญ การจะทำประกันให้สำเร็จต้องทำเป็นระบบและต้องทำต่อเนื่องโดยใช้มาตรฐานของต้นสังกัดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ระบบประกันคุณภาพภายใน ถ้าสถานศึกษาพิจารณาตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ปี ๒๕๕๓ จะประกอบด้วย ๓ ส่วนคือ

๑. การประเมินคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด สำหรับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งกระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

๒. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดทำรายงานการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๓. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบและ โครงสร้างการวางแผนและการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน

การประเมินควรประเมินตามสภาพจริง เพื่อนำผลไปใช้ได้จริงไม่ใช่เข้าข้างตนเอง หน่วยงานต้น สังกัดจะต้องไปคิดว่าสถานศึกษาจะประเมินอย่างไร ซึ่งคาดว่า สมศ.น่าจะมีคู่มือให้ กศน. ไปใช้ในระดับ สมศ.เชี่ยวชาญการประเมิน เขามีระดับอย่างไรและ กศน.จังหวัด กศน.อำเภอจะทำคู่มือประกันภายใน อย่างไร ให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินภายนอก ให้สถานศึกษาพยายามทำตรงนั้นให้มีหลักฐาน สอดรับ ตรงกับสภาพจริง อย่าลืมนำผลของการทบทวนของกศน.จังหวัดที่ตัดสิน กศน.อำเภอ จะเป็นคะแนน นำหนักส่วนหนึ่ง ไปสู่ผลการประเมินภายนอก หลังจากประเมินทบทวนแล้วก็เข้าสู่การ กระบวนการพัฒนาต่อไป คือ กระบวนการกำหนดมาตรฐาน กำหนดระบบโครงสร้าง ระบบแผนงาน ติดตามงาน สร้างคนภายในให้มีจิตสำนึกทำงานร่วมกันเหมือนกับว่า นำผลการทบทวนไปวางแผน ปรับ คนทำงานให้ทำงานในเป้าหมายสูงขึ้นต่อไป ก็จะเป็นวงจร เมื่อทำงานไประยะหนึ่ง หรือเมื่อเสร็จสิ้นงานก็ มีการประเมินงาน เมื่อประเมินเสร็จ ก็มีการทบทวน หรือเราแต่งตั้งคณะกรรมการมาทบทวนงานของ สถานศึกษาเอง และก็มีการพัฒนางาน นำผลการทบทวนหรือประเมินไปสู่กระบวนการพัฒนาต่อไป คือ การกำหนดมาตรฐานใหม่ๆ เป้าหมายใหม่ๆ ที่สูงขึ้น การทำแผนงานในปีต่อไป การจัดคนให้เข้ากับงาน การจัดทำโครงการตามกรอบงบประมาณในปีต่อไปเมื่อดำเนินการเสร็จ ก็ประเมิน ๆ ก็ทบทวนๆ เสร็จก็ วางแผนต่อ ถ้าสถานศึกษาทำเช่นนี้ก็จะเกิดแผนทุกปี และก็เกิด SAR ทุกปี ทั้งสองส่วนนี้จะเป็นการ ยืนยันว่าระบบประกันภายในของสถานศึกษาเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตามกฎกระทรวง ปี ๒๕๕๓ จะมีกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ๘ อย่าง แต่ละสถานศึกษาต้อง เอาองค์ประกอบดังกล่าว ไปดำเนินงาน

๑.การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเป็นประกาศของสำนักงาน กศน.จังหวัดว่า กศน.อำเภอ มี มาตรฐานใช้ในการประกันคุณภาพภายใน โดยเน้น มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ของต้นสังกัด บวกกับตัวชี้วัดที่ สถานศึกษาต้องการ

๒.การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ระบบบริหาร คือ หน้าที่ของบุคลากร ใครทำหน้าที่อะไร โครงสร้างของแต่ละฝ่ายมีหน้าที่รับผิดชอบอะไร และแต่ละฝ่ายจะมีเป้าหมายของตนเองหรือไม่มีการกีย่อย เน้นเรื่องของการบริหาร ส่วนสารสนเทศเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญจะนำไปสู่การประกันคุณภาพภายใน ถ้าสถานศึกษาต้องการทราบว่ามียะไรบ้าง ก็ดูจากข้อมูลพื้นฐาน พยายามทำข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ ตามข้อมูลใน SAR ระบบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หรือผลสำเร็จของโครงการต่างๆสำเร็จไปแล้วก็โครงการ เพราะเวลาสถานศึกษาจะประเมินภายใน ปีนี้ได้ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องก็โครงการ มีความสำเร็จตามเป้าหมายก็โครงการ ต้องมีโครงการ มีการประเมินโครงการ รายงานผลให้ชัด อ้างอิงให้ได้ ถ้าสถานศึกษาจัดทำสารสนเทศอย่างเป็นระบบจะสามารถอ้างอิง เป็นการประเมินภายนอกได้ สารสนเทศคือการแปลงข้อมูลพื้นฐานเป็นสารสนเทศ

๓. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งพัฒนาการศึกษา (SIP) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

๔. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือนำแผนไปสู่การปฏิบัติจะทำอย่างไรให้เป็นไปตามกรอบของระยะเวลา หรือรอบกิจกรรม กรอบรายจ่ายตามไตรมาสที่กำหนดไว้

๕. มีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษา เมื่อดำเนินการตามแผนแล้วได้ผลออกมา ผลที่ได้สถานศึกษาอาจจะตรวจสอบเอง หรือ

๖. เมื่อสถานศึกษารายงานผลแล้ว หน่วยงานต้นสังกัดก็มาตรวจสอบ ประเมินผลว่าได้ผลตาม SAR ที่สถานศึกษารายงานหรือไม่ เพราะ SAR ได้มาจากผลการประเมิน ดังนั้น ต้นสังกัดก็ลงไปตรวจสอบ SAR ของสถานศึกษา ไปประเมินว่าเป็นระบบหรือไม่ ผลที่ได้เป็นไปตามแผนงาน โครงการ ที่รายงานไว้ใน SAR แล้วต้องให้น้ำหนักคะแนน เพราะผลการประเมิน ของกศน.เขตเหมือนกับ กศน.จังหวัด จะมีผลต่อการคิด คำนวณน้ำหนักของการประเมินภายนอก มีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพจากต้นสังกัด เมื่อมีการดำเนินการตามแผนอาจโดดข้ามมาที่ประเมินคุณภาพเลย ดำเนินเสร็จก็ประเมิน เมื่อประเมินเสร็จก็มาทบทวน หรือบางปีอาจไม่ได้รับการทบทวน อาจเป็นปีเว้นปีก็ได้

๗. เมื่อประเมินคุณภาพแล้วก็เอาผลประเมินมาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR)

๘. นำผลข้อเสนอแนะที่อยู่ใน SAR หรือข้อเสนอแนะจากการทบทวนคุณภาพไปวางแผนพัฒนาในปีต่อไปเราเรียกว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในกระบวนการทั้ง ๘ ขั้นตอน แต่ละปีก็จะเกิดขึ้น ถ้าจะสรุปสั้นๆกระบวนการที่สำคัญคือ ดูSIP กับ SAR รวมทั้งดูผลการตรวจสอบจากต้นสังกัดเพราะผลการประเมิน ตรวจสอบของต้นสังกัด มีผลต่อคะแนนของสถานศึกษา ถ้าจะประเมินแบบช่วยกัน หรือจะประเมินแบบจริยธรรม ในการประเมินขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่จะประเมิน แต่คุณภาพปรากฏแล้ว

สถานศึกษาจะทำอย่างไรให้การประกันคุณภาพสำเร็จ ต้องทำให้เป็นระบบและต่อเนื่องโดยเน้นการใช้มาตรฐานเป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน โดยเฉพาะมาตรฐานของต้นสังกัดเป็นตัวสำคัญ ดังนั้นเมื่อมีมาตรฐานการศึกษาของชาติแล้วก็วิเคราะห์เป็นมาตรฐานของต้นสังกัดและมาตรฐานของต้นสังกัดจะต้องมีความสอดคล้องกันมาตรฐานการประเมินภายนอก ถ้าไม่สอดคล้องกันสิ่งที่ดำเนินการฝึกซ้อมไว้ อาจไม่ตรงกับเป้าหมาย หรือ สมศ.ที่มาประเมินก็มาประเมินในสิ่งที่สถานศึกษาไม่ทำ แต่ตามหลักการของระบบประกันคุณภาพภายใน สมศ.จะต้องประเมินใน ๔ มาตรฐาน ทุกต้นสังกัดต้องเอาไปกำหนดมาตรฐานของตนเอง กศน.ก็มีกำหนดแล้ว ภายใต้ กศน.มีสถานศึกษามากมายที่จัดการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น ๑๐ ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทก็มี มาตรฐาน ตัวชี้วัด แตกต่างกัน หากสถานศึกษาอยู่ประเภทใด เวลาสถานศึกษาจะทำประกันภายในให้เอามาตรฐานประเภทของตนเองมาสู่กระบวนการประกันคุณภาพภายใน เพราะทุกมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ต้องนำมาจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ คือ

มาตรฐานที่ ๑ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ของกศน.คือ คุณลักษณะของผู้เรียน ผู้รับบริการ

มาตรฐานที่ ๒ แนวการจัดการศึกษา ซึ่งมาตรฐานนี้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การบริหารจัดการ รวมทั้งการประกันคุณภาพภายใน

มาตรฐานที่ ๓ แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ กศน.มีการสร้างภาคี เครือข่าย

มาตรฐาน กศน.ที่สถานศึกษาต่างๆใน กศน. ใช้เป็นเป้าหมายการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การประกัน คุณภาพภายใน วิทยากรได้วิเคราะห์มาตรฐานของ กศน.แล้วเห็นว่า ได้แปลงมาจากมาตรฐานการศึกษา ของชาติแล้ว สถานศึกษาเพียงเหลียวมองอย่างเดียวคือมาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกเท่านั้น ซึ่ง ขณะนี้เกณฑ์ดังกล่าวที่จะประเมิน กศน. สมศ.ยังไม่กำหนด ถ้าสมศ.ออกคู่มือมาให้ก็ใช้ระบบร่วมแรง ร่วมใจมาวิเคราะห์ร่วมกัน จะเตรียมการอย่างไร เพื่อจัดทำได้ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

มาตรฐาน กศน.ที่สถานศึกษาต้องนำไปสู่การประกันคุณภาพภายในที่ต้องกำหนดเป็นเป้าหมาย การดำเนินงาน ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ท่านชินวรณ์ บุญยเกียรติ ได้ลงนามประกาศ ล่าสุด เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๓ กำหนดให้กศน.มีมาตรฐานรวม ๘ มาตรฐาน และให้ยกเลิก มาตรฐานที่เคยประกาศเมื่อ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๑ ซึ่งทั้ง ๘ มาตรฐานที่กำหนด ได้แก่

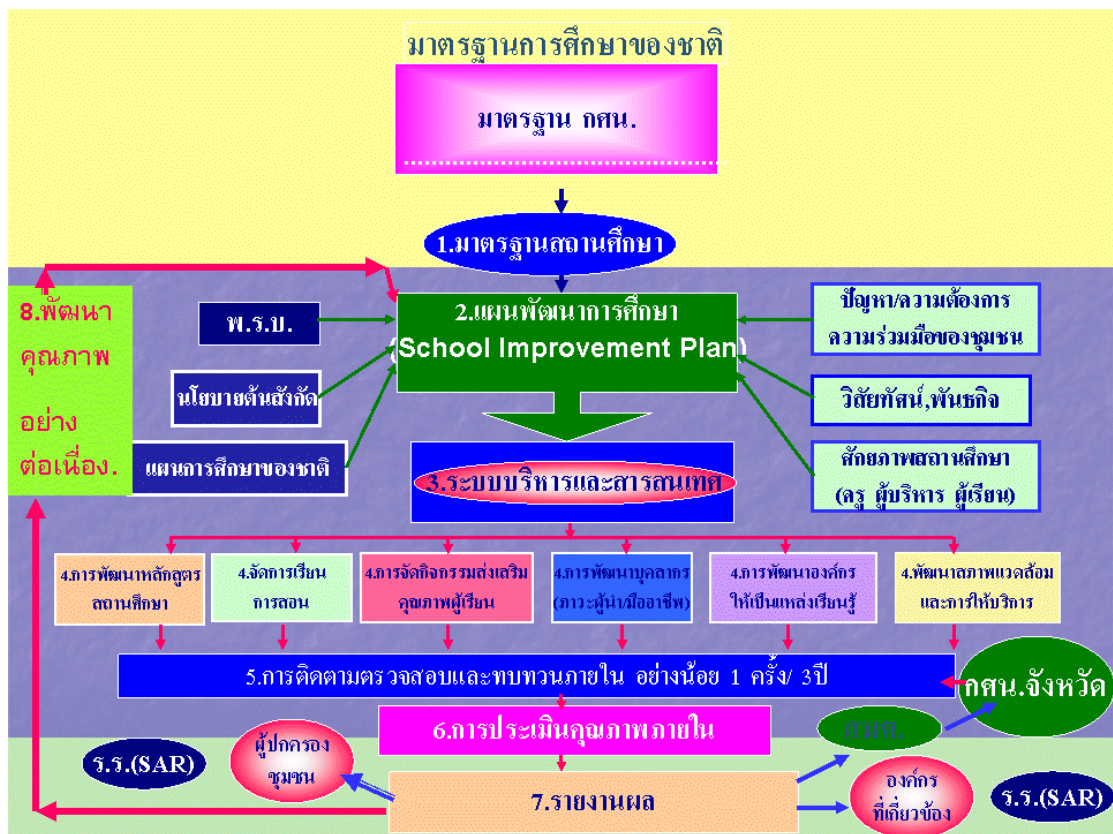
๑. ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
๒. การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. การจัดการศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่อง
๔. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย
๕. การบริหารจัดการ
๖. การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย
๗. การพัฒนาบุคลากรและงานวิชาการ กศน.
๘. การพัฒนานวัตกรรม

ทั้ง ๘มาตรฐาน ไม่ได้หมายความว่า กศน.แต่ละประเภทจะใช้เหมือนกัน ก็ต้องเลือกใช้ให้ เหมาะสมกับบริบท พันธกิจ อัตลักษณ์ของตนเอง สถานศึกษาทั้ง ๑๐ ประเภท แต่ละแห่งจะมีมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่ใช้สำหรับประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันไปแต่จะมีตัวที่เป็นตัวร่วมคือ มาตรฐานที่ ๑ ๓ ๕ และ ๖ มาตรฐานที่ ๒ เป็นตัวร่วมบ้าง สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ประเภทสถานศึกษา	มฐ.๑	มฐ.๒	มฐ.๓	มฐ.๔	มฐ.๕	มฐ.๖	มฐ.๗	มฐ.๘
๑.กศน.อ/ข (๒๗)	๓	๗	๕	๔	๖	๒		
๒.สถาบันพัฒนา (๒๒)	๓		๕	๔	๕	๒	๓	
๓.สิรินธร (๒๔)	๓		๕	๔	๕	๒	๕	
๔.นวัตกรรม (๒๓)	๓		๕	๔	๕	๓		๓
๕.ในวัง (๑๖)	๓		๕		๖	๒		
๖.วัดญาณสังวราราม (๒๓)	๓	๗ (เทียบ)	๕		๖	๒		
๗. สามสงฆ์ (๒๓)	๓	๗ (เทียบ)	๕		๖	๒		
๘.ศูนย์วิทยาศาสตร์ (๑๙)	๓		๕	๔	๕	๒		
๙. ทางไกล (๒๒)	๓	๗	๕		๕	๒		
๑๐. กลุ่มเป้าหมายพิเศษ (๒๓)	๓	๗	๕		๖	๒		

เมื่อเราเสนอเป็นภาพโดยแนวคิดระบบประกันคุณภาพภายในที่กล่าวไว้แล้วก็จะสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

จากภาพกระบวนการประกันภายในตามกฎกระทรวงปี ๒๕๕๓ มี ๘ ขั้นตอน ในขั้นตอนที่ ๑ มาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่มาตรฐาน กศน. นำไปสู่มาตรฐานสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถ กำหนดมาตรฐาน หรือตัวชี้วัดเพิ่มเติมได้ตามอัตลักษณ์ของตนเอง ถ้าสถานศึกษาจะเพิ่มเติมก็สามารถเพิ่ม ได้ แต่ว่าทุกมาตรฐานที่ต้นสังกัดกำหนดต้องมีก่อน แล้วค่อยไปเพิ่มของสถานศึกษา ขั้นตอนที่ ๒ จาก มาตรฐานก็ไปสู่แผนพัฒนา ขั้นตอนที่ ๓ จากแผนพัฒนามาจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ขั้นตอนที่ ๔ นำไปสู่การดำเนินงานเช่นการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพ ผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ และพัฒนาสภาพแวดล้อมและการ ให้บริการ โดยจัดทำเป็นโครงการนำไปสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนที่ ๕ เมื่อปฏิบัติเสร็จก็นำไปสู่การติดตาม ตรวจสอบ ผลการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ ๖ มีการประเมินคุณภาพภายใน ขั้นตอนที่ ๗ มีการรายงานผลและ ผลที่รายงานนั้นต้องรายงานให้ใครทราบ เช่น ต้องรายงาน กศน.จังหวัด ซึ่งเป็นต้นสังกัด รายงานให้ สมศ. รายงานให้ผู้ปกครอง ชุมชนทราบ ซึ่งรายงานการประเมินตนเอง SAR ของสถานศึกษาอาจขึ้นเว็บไซต์เพื่อ เผยแพร่เป็นอีกรูปหนึ่ง ขั้นตอนที่ ๘ การที่ให้ กศน.จังหวัด หมายความว่าสถานศึกษาพร้อมที่จะ กศน. จังหวัด มาติดตามผล ตรวจสอบ ทบทวนภายใน เมื่อทบทวนภายในได้ผลดี ทำตามข้อเสนอแนะ สถานศึกษาก็พร้อมจะรองรับการประเมินภายนอกจาก สมศ. เมื่อมี SAR ก็เข้าสู่การพัฒนาคุณภาพอย่าง ต่อเนื่อง เริ่มเอาผลประเมินที่ปรากฏใน SAR ที่สถานศึกษาประเมินตนเอง ซึ่ง กศน.อาจจะทำรูปแบบ SAR แตกต่างกันไปไม่ผิด แต่มีสิ่งสำคัญที่ควรปรากฏใน SAR มีอะไรบ้าง ตอบสนองการประกันภายใน สามารถรองรับการประเมินภายนอกได้ ใน SAR อาจมีจุดเด่น จุดควรพัฒนา ข้อเสนอแนะเป็นราย มาตรฐาน หรืออาจสรุปรวมไว้ในบทสรุป มีจุดเด่นเรื่องอะไรบ้าง สิ่งที่ต้องพัฒนาคืออะไร มีข้อเสนอแนะ ให้ตนเอง อย่างไร ข้อเสนอแนะจะต้องนำไปสู่การวางแผน หรือพัฒนาในปีต่อไป วงจรนี้หรือแผนภูมิที่จะ แสดงให้เห็นกระบวนการประกันคุณภาพภายใน สามารถย่อจาก ๘ ขั้นตอนมาสู่กระบวนการสำคัญที่สุด ของการประกัน คือ SIP กับ SAR

การเชื่อมโยงระหว่างการประกันภายในกับการประกันภายนอก หรือการประเมินคุณภาพ ภายนอก สมศ. มีตัวเชื่อมโยงคือ SAR การเชื่อมโยงเราใช้มาตรฐาน หรือตัวชี้วัดจะเห็นได้ว่าในรอบสองนี้ กศน.ประกาศเมื่อ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๑ ใช้ ๖ มาตรฐาน ๒๒ ตัวชี้วัด แต่เวลาสมศ.มาประเมินภายนอก ใช้เพียง ๕ มาตรฐาน แต่ใน ๕ มาตรฐานของ สมศ.อยู่ใน ๖ มาตรฐานของ กศน. การประเมินภายนอก รอบสาม สมศ.เน้นกัลยาณมิตร แต่เดิมหลักเกณฑ์เป็นความลับ ของใหม่ หลักเกณฑ์และวิธีการเปิดเผยให้ สถานศึกษาทราบ ถ้าแนวทางการประเมินภายนอกของ กศน. สมศ.ได้กำหนดแล้ว กศน.มีความ จำเป็นต้องนำแนวทางมาร่วม คิด วิพากษ์ ไปสู่การปฏิบัติ แนวทางนี้จะต้องถูกบูรณาการเข้าไปในระบบ การประกันภายใน ปัจจุบัน กศน. มี ๘ มาตรฐาน ซึ่งกศน.อำเภอ/เขต ใช้ ๖ มาตรฐาน ๒๗ ตัวชี้วัดการ ประเมินภายนอก สมศ. มีหลักเกณฑ์ และวิธีคิดอย่างไร กศน.จะต้องทำมาเป็นคู่มือให้สถานศึกษาแต่ละ ประเภทได้เข้าใจกัน แต่ที่ผ่านมารอบสอง หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินจะทราบเฉพาะผู้มา ประเมิน ซึ่งไม่สะท้อนภาพของกัลยาณมิตร แต่ในครั้งใหม่รอบสาม เหมือนกับเอาข้อสอบไปทำแล้วส่งคน ไปประเมินก็จะถามที่สถานศึกษาทำ ว่ามีหลักฐานอะไรให้ดู สถานศึกษาตอบได้ มีหลักฐาน ก็ได้คะแนนไป ได้คุณภาพตามที่คุณประเมินไว้ โดยธรรมชาติแล้วสถานศึกษาประเมินตนเองสูง ผู้ประเมินภายนอกมา ประเมินเป็นไปตามที่ตนเองประเมินหรือไม่ เมื่อสถานศึกษามีคู่มือ มีข้อสอบแล้ว ก็ขอให้พยายามทำ โดย เน้นที่การประกันภายในและเน้นจุดที่ สมศ. จะมาประเมินภายนอกให้บูรณาการร่วมกันสิ่งที่สถานศึกษามี สถานศึกษาทำให้ครบ สิ่งที่ สมศ. จะมาประเมินและสถานศึกษายังขาดอยู่ก็เสริมเติมเต็มให้ครบ

การประเมินคุณภาพภายนอก คือ การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ. เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพที่ดี ยิ่งขึ้น ซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. มุ่งพัฒนาคุณภาพไม่ได้จับผิดหรือลงโทษ
๒. ยึดหลักความยุติธรรมโปร่งใส
๓. มุ่งสร้างความสมดุล ระหว่างเสรีภาพทางการศึกษาและหลักการศึกษามาตรฐาน
๔. มุ่งเน้นการประสานงาน มีลักษณะกัลยาณมิตร
๕. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

รอบใหม่ เพิ่มอีก ๑ ข้อ คือ คำนึงถึงความเป็นอิสระ เสรีภาพทางวิชาการ เอกสิทธิ์ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การประเมิน มี ๒ อย่างคือ

- ๑ วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อดูผลการประเมิน เพื่อการทำรายงาน และรายงานให้สาธารณชนทราบ
๒. วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอกโดยเฉพาะ

๒.๑. เพื่อศึกษาและยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพ การศึกษา

๒.๒. ช่วยสะท้อนจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา

๒.๓. ให้ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษา และ หน่วยงานต้นสังกัด

ทิศทางการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองที่ผ่านมา

สมศ.ใช้ ๕ มาตรฐาน ๑๙ ตัวชี้วัด เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย (พ.ศ. ๒๕๔๙ – ๒๕๕๓)

มาตรฐานที่ ๑ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ฯ มีตัวชี้วัด ๓ ตัว สมศ. คิดลักษณะไมล์สโตน ที่ผ่านมา สถานศึกษาไม่เคยทราบว่ามาตรฐานนี้สถานศึกษาได้ ๓ คะแนน หรือ ๒ มาจากไหน เพราะไม่เคยเห็น เกณฑ์การประเมินของ สมศ. ถ้าเห็นแปลว่าสถานศึกษาขอถ่ายเอกสารจากผู้ประเมินภายนอก การ ประเมินครั้งใหม่รอบสาม สมศ.จะให้คู่มือสถานศึกษา สฟฐ. ได้แล้วและนำมาวิเคราะห์ เกณฑ์อย่างนี้คิด อย่างไรการมีขีดจำกัดคืออะไร โรงเรียน สฟฐ.ตกมากก็เพราะการมีคะแนนจำกัดใน มาตรฐานที่ ๑ กล่าวถึง ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ฯ เมื่อ สมศ.มาตรวจสอบจะต้องปรากฏในแผน ใน SAR ป้าย ประกาศต่างๆก็ต้องสามารถเห็นได้ ครูก็ต้องรู้ว่าปรัชญา กศน.คืออะไร วัตถุประสงค์คืออะไร สัมภาษณ์ ต้องตอบตรงกัน ถ้ามีก็ได้คะแนน ตัวชี้วัดข้อ ๒ มีแผนพัฒนาคุณภาพ มีแผนการดำเนินงานประจำปี สอดคล้องกับภารกิจหลักพร้อมกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์การดำเนินงาน ถ้ามีก็ได้คะแนนเป็น ๒ ถ้าอยาก ได้ ๓ ต้องมีการดำเนินงานครบทุกพันธกิจ ถ้ามี ก็ได้ ๓ คะแนน แล้วดูการติดตาม การประเมินของ สถานศึกษาอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง แสดงว่าสถานศึกษาประเมินเองซึ่งตรงนี้เป็นข้อบกพร่องได้คะแนนน้อย เพราะถามว่ามีการประเมินหรือไม่ ตอบว่ามีแต่ขอคู่มือหลักฐานการประเมิน ผลการประเมิน การตรวจ ติดตามงาน ไม่ปรากฏหลักฐาน หรือหลักฐานที่มีก็ไม่สะท้อนไปถึงตัวชี้วัด หรือตัวชี้วัดที่มีก็ไม่สะท้อน เป้าหมายที่กำหนด เป้าหมายไม่สอดคล้องกับพันธกิจ สารสนเทศที่เกิดจากการประเมินขาดหลักฐาน ดังนั้น กศน.ส่วนใหญ่ได้เฉพาะไมล์ที่ ๓ คะแนน ของรอบสามประเมินเชิงคุณภาพ มีที่ข้อ เอาจำนวนข้อ รวมกันได้มาเปรียบเทียบกับคะแนนที่เป็นน้ำหนัก ต้องดูทิศทางของเขา สมศ.มิติใหม่เน้นกัลยาณมิตร ไม่ เพิ่มภาระ เอาข้อสอบไปทำที่บ้านแล้วค่อยส่งข้อสอบผ่านครูประจำชั้นก่อน ครูประจำชั้นตรวจสอบแล้ว

ผลประเมินดี ก็ส่งให้มีการประเมินภายนอก อย่างนี้คุณภาพก็เกิดไม่ใช่ความบังเอิญแต่คุณภาพเป็นสิ่งที่ทำได้

มาตรฐานที่ ๒ ข้อบกพร่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับ

๑. เรื่องการประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร วงจรการพัฒนาหลักสูตร เมื่อเราใช้หลักสูตรต้องมีการประเมินหลักสูตร ผลผลิตที่ออกมาตรงกับคุณลักษณะที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่ ดูจาก ผู้เรียน และผู้รับบริการมีคุณลักษณะตรงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่ หรือเป็นโครงการที่เราจัดผู้ ที่ผ่านการอบรมมีคุณลักษณะพึงประสงค์ตรงวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เป็นไปตามเป้าหมายตั้งไว้หรือไม่ ดังนั้นเรื่องของการประเมินหลักสูตร หรือการประเมินโครงการยังขาดหลักฐานที่จะให้คนภายนอก ที่มาตรวจเช็คสถานศึกษาได้ว่า มีการประเมินอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ดูได้จากอะไร ในเพื่อนเราที่มีความรู้เรื่องหลักสูตร หรือศึกษาจากสถานศึกษาที่เป็น Best Practice ที่ปฏิบัติดีเกี่ยวกับหลักสูตร สถานศึกษาจะต้องมีความรู้ในเรื่องของการวัดและประเมินผล มีหลักฐานอะไรที่แสดงถึงวิธีการประเมิน ผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริง วิธีการประเมิน หลักสูตรมีวิธีการประเมินอย่างไร

๒. เรื่องการประกันคุณภาพหลักสูตร หลักสูตรเราประกันความสำเร็จอะไรบ้าง มีการวิเคราะห์ หลักสูตรก่อนที่จะพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ สถานศึกษามีการประเมิน มีผู้เชี่ยวชาญมาประเมินหรือไม่ ประกันความสำเร็จทุกหลักสูตรสอดคล้องกับบริบท หรืองาน/โครงการ ตรงกับความต้องการของคน ที่เข้ารับบริการ มีประกันว่าหลักสูตรนี้ มีครู อาจารย์ ที่คุณวุฒิตรง สถานศึกษามีแหล่งการเรียนรู้ มีสื่อ มีสถานที่ฝึก มีเอกสารประกอบ มีเครื่องมือวัดประเมินผลเพียงพอและมีกระบวนการวัดผลที่ตรงตามสภาพจริง เมื่อจบหลักสูตรแล้วผู้เรียน/ผู้รับบริการจะมีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือโครงการ กำหนดไว้เป็นระบบประกันที่เราประกันได้แต่เวลาสมศ.มาประเมินสถานศึกษาไม่มีความรู้เรื่องประกัน หลักสูตรจะไม่สามารถชี้แจงให้เห็นว่าการประกันหลักสูตรสถานศึกษาทำแบบนี้ มีหลักฐานตามวิชาการ ไครมาประเมินก็ยอมได้คะแนน ดีมาก

๓. เรื่องระดับคุณภาพของผู้สอน มีเกณฑ์การพิจารณา

๓.๑. มีจำนวนครูที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงพอเหมาะสม คิดจากครูทุกประเภททั้งครู ประจำการ ครูอาสา ครูศรช. สมศ.ถือครู:นักเรียน เป็น สัดส่วน ๑: ๕๐ ก็ผ่าน ถ้านักเรียนมาเรียน มากกว่าที่กำหนด ซึ่งสถานศึกษาควบคุมไม่ได้เป็นอุปสรรค ก็จะได้คะแนน

๓.๒. ครูมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณและจติวิญญาณความเป็นครูเช่น มีครู ๒๐ คน มี ๑๕ คน สมศ.พึงพอใจระดับ ดี ๗๕ % เกณฑ์นี้ก็จะได้คะแนน

๓.๓. ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและเพื่อนร่วมงาน เมื่อสัมภาษณ์เด็ก ผู้ปกครอง มีครูผ่านเกณฑ์จำนวน ๑๔ คน จาก ๒๐ คน ได้เพียงร้อยละ ๗๐ เกณฑ์นี้ก็ไม่ได้คะแนน

๓.๔. ครูมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

๓.๕. ครูมีแผนการสอนครบถ้วนตามรายวิชาที่สอน

๓.๖. ครูที่จบระดับปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไป หรือได้รับการพัฒนาให้มีคุณวุฒิทางการศึกษา

๓.๗. ครูสอดคล้องตามวุฒิหรือผ่านการอบรมในรายวิชาที่สอน (เฉพาะวิชาหลัก)

๓.๘. ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนหรือวิชาครูไม่ต่ำกว่า ๒๐ ชั่วโมงต่อปี เกณฑ์นี้ใช้กับครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนา ไม่ใช่ครูได้รับการพัฒนาร้อยละ ๗๕ จะได้คะแนนเหมือนกับข้ออื่นๆ

เกณฑ์นี้มี ๘ ข้อ ถ้าผ่าน ๐ - ๓ ข้อได้ ๑ คะแนน ระดับปรับปรุง ผ่าน ๔ - ๕ ข้อได้ ๒ คะแนน ระดับพอใช้ ผ่าน ๖ - ๗ ข้อได้ ๓ คะแนน ระดับดี ผ่านทุกข้อได้ ๔ คะแนน ระดับดีมาก

มาตรฐานที่ ๓ มีเกณฑ์การพิจารณาทั้งหมด ๕ เกณฑ์ ดูจากหลักสูตรก่อน ถ้ามี ๐- ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ถ้า ๓ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ๔ ข้อได้ ๓ คะแนน ๕ ข้อได้ ๔ คะแนน เป็นเกณฑ์การให้คะแนนนับข้อ ถ้าสถานศึกษาทราบว่า สมศ.จะมาประเมินอย่างไร สถานศึกษาทำตาม สถานศึกษาก็มีความพร้อม แต่เกณฑ์การพิจารณานี้เป็นเกณฑ์ที่ผ่านไปแล้ว สิ่งที่ต้องเตรียมติดตาม คือ หลักเกณฑ์ที่สมศ.จะมาประเมินรอบสาม

มาตรฐานที่ ๔ การบริหารจัดการมีอยู่ ๔ ตัวบ่งชี้ ตัวที่ ๑ ความสำเร็จของแผนพัฒนาบุคลากร ดูว่ามีแผนหรือไม่ ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการหรือไม่ แผนพัฒนาบุคลากรครอบคลุมทั้งศูนย์หรือไม่ การประเมิน นำผลประเมินไปปรับปรุงหรือไม่ ส่วนใหญ่ กศน.ได้คะแนนข้อ ๑-๓ จะมีแต่เรื่องของการตรวจสอบ ประเมินจะไม่มี ขอให้สร้างแนวคิดใหม่ว่าเป็นการประเมินเพื่อเสริมแรง ไม่ใช่จับผิด มาประเมินเพื่อเอาผลไปพัฒนา จะต้องล้มเลิกความคิดเดิมๆ ว่าการประเมินคือการจับผิด การประเมินเป็นการเพิ่มภาระของสถานศึกษา ต้องสร้างวัฒนธรรมเชิงคุณภาพ ต้องมองว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของการทำงาน ทุกงานที่เราทำต้องมีการประเมิน การประเมินจะใช้รูปแบบใดก็ได้ การประเมินนั้นจะต้องสะท้อนผลไปยังเป้าหมายที่เรากำหนด หรือวัตถุประสงค์ที่เรากำหนด บรรลุตามที่เรที่ตั้งไว้หรือไม่ ประเมินตามรายเป้าหมาย หรือทุกวัตถุประสงค์ หรือตัวชี้วัด ที่เรากำหนดเอาไว้ การประเมินก็เหมือนกับการวิจัย ที่มีวัตถุประสงค์ การดำเนินงานผลที่ออกมาต้องตอบทุกวัตถุประสงค์ การอธิบายผลต้องอธิบายตามวัตถุประสงค์ หลักการประเมินต้องคิดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายหรือตัวชี้วัด ประเมินให้เห็นว่าที่ดำเนินงานมาทั้งหมดผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นไปตามเป้าหมาย หรือบางครั้งเป็นไปตามตัวชี้วัด ความสำเร็จของแผน เมื่อไม่มีการตรวจสอบ การนำผลไปใช้ย่อมไม่มีอาจได้เพียง ๓ คะแนน

มาตรฐานที่ ๕ การประกันภายใน เป็นอีกมาตรฐานหนึ่งที่ สมศ.มาประเมิน ตัวชี้วัด เป็นไมล์สโตน รายงานประจำปี หรือ SAR ก็เป็นคะแนน หาก SAR ถูกต้อง นำเชื่อถือก็ได้คะแนน มีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา มีการนำเสนอรายงานประเมินตนเอง และแผนพัฒนาคุณภาพที่คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานหลักพิจารณาและอนุมัติแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและรายงานผลให้ต้นสังกัดทราบเป็นระยะๆ รายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินตนเองที่สามารถรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งข้อนี้ได้คะแนนไม่ค่อยดี แต่เป็นแนวคิดของการประกันคุณภาพที่ผ่านมา แต่การประกันคุณภาพแนวใหม่ สมศ.ถือว่าเป็นตัวชี้วัดหนึ่ง หรืออาจเรียกว่าเป็นมาตรฐานหนึ่งถูกกำหนดไว้หรือการให้คะแนนให้น้ำหนักมาก แล้ววิธีการประเมินไม่เหมือนกับรอบสองแล้ว แต่มีการคิดแบบใหม่คือ ต้องประกันภายในตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎกระทรวงปี ๒๕๕๓ กำหนด ซึ่งกำหนดไว้ ๘ ขั้นตอน สถานศึกษาต้องดำเนินการตาม โดยใช้มาตรฐาน กศน.ประเภทที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่ เป็นตัวเป้าหมาย แล้วขับเคลื่อน คือมีแผน มีการดำเนินงานตามแผน มีการกำกับ ติดตาม ทบทวนคุณภาพ มีการประเมินผล มีการรายงานผล และมีการนำผลไปสู่การทำแผนในปีต่อไป คือวงจรประกันภายในที่สมศ.จะมาตรวจ ซึ่งไม่ง่ายเหมือนกับรอบสองที่ สมศ.เคยตรวจมาแล้ว

ในภาพรวมรอบสอง สมศ.จะให้การรับรองมาตรฐานของสถานศึกษา (กศน.อำเภอ/เขต) เข้าเงื่อนไขดังนี้

๑. สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยผลประเมินคุณภาพภายนอกไม่ต่ำกว่าระดับดี (≥ ๒.๗๕ ในระบบ ๔ คะแนน)

๒. สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยของผลประเมินในระดับดีขึ้นไปไม่ต่ำกว่า ๔ ใน ๕ ของมาตรฐานที่ประเมิน กล่าวคือ ได้ระดับดีขึ้นไป ไม่ต่ำกว่า ๔ มาตรฐานใน ๕ มาตรฐาน

๓. สถานศึกษาไม่มีผลประเมินคุณภาพภายนอกของมาตรฐานอยู่ในระดับปรับปรุง

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการประเมินรอบสองที่สถานศึกษาได้ผ่านมาแล้ว เราต้องนำผลการประเมินที่ผ่านมา นำข้อเสนอแนะที่ สมศ.ได้เสนอไว้ นำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาสถานศึกษาให้ดีขึ้น สิ่งใดที่มีอยู่ให้ทำเป็นระบบ สิ่งใดที่ไม่มีจะต้องจัดทำให้ครบ โดยมีหลักฐานที่เป็นเชิงประจักษ์ การดำเนินการจะต้องเป็นไปตามกระบวนการที่กำหนด ๘ ขั้นตอน ที่กล่าวไว้ในตอนต้น

ทิศทางมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพรอบสาม

ในกฎกระทรวง ปี ๒๕๕๓ ของการประกันกล่าวถึงการประเมินภายนอก ให้ สมศ.ต้องประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่องของการปฏิรูปสมศ.จึงออกมาตราฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในแต่ละระดับยกเว้น อุดมศึกษา ๔ มาตรฐาน คือ

๑. มาตรฐานว่าด้วยผลการจัดการศึกษา
- ๒ มาตรฐานว่าด้วยการบริหารจัดการ
- ๓ มาตรฐานว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ๔ มาตรฐานว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน

ทุกสังกัดจะคิด ใน ๔ มาตรฐาน ส่วนตัวบ่งชี้จะเปลี่ยนไปตามพันธกิจ วัตถุประสงค์ของแต่ละสถานศึกษา หากแบ่งตัวชี้วัดจะมีด้วยกัน ๓ กลุ่ม

๑. กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน คือผลที่เกิดกับผู้เรียน ผู้รับบริการ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพการบริหาร ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายใน ตัวบ่งชี้ของประสิทธิผล นำหนักรวมกันค่อนข้างสูง คือ ๘๐ % ของชั้นพื้นฐาน เพราะการประเมินครั้งนี้วัดที่ประสิทธิผลมากกว่ากระบวนการ

๒. กลุ่มตัวบ่งชี้ตามอัตลักษณ์ (ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา พันธกิจ วัตถุประสงค์ จุดเน้นของสถานศึกษา)

๓. กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ผลที่สอดคล้องกับการพัฒนา หรือสู่ความเป็นเลิศตามแนวปฏิรูป ปัจจุบันทิศทาง วิสัยทัศน์ ของการปฏิรูปคือสร้างให้บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างตรงวัตถุประสงค์ของ กศน. ในการประเมินรอบสามสถานศึกษาต้องให้บุคลากรในสังกัด เข้าใจ ปรัชญา พันธกิจ วัตถุประสงค์ สามารถอธิบายและแปลงปรัชญาไปสู่แนวปฏิบัติ ถ้าทุกคนอธิบายได้ก็เชื่อว่ามี การเผยแพร่ในองค์กร สำหรับพันธกิจต้องยึดพันธกิจหลักของ กศน.ในระดับกรมก่อน เพื่อเชื่อมโยงพันธกิจกับสถานศึกษา วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ให้ไปดูทิศทางและนโยบายของ กศน. ปี ๒๕๕๔ ให้แปลงเป็นกศน.อำเภอ ส่วนเรื่องความสอดคล้องแนวทางการปฏิรูป คือให้คนได้ศึกษาตลอดชีวิต ให้มีการใช้ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้และการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดชีวิต ก็ไปปรับเป็นเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของกลุ่มเป้าหมายสถานศึกษาคือใคร กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้รับบริการ หรือผู้เรียน เรียนระดับใด เป็นต้น

ทิศทางรูปแบบที่ใช้ในการประเมินรอบสามของสพฐ. มี ๕ รูปแบบ เข้าใจว่าของ กศน.ก็คงไม่แตกต่างจาก ๕ แนวทางนี้

๑. การประเมินเชิงปริมาณ เช่นบอกว่าผู้เรียนมีความกตัญญู ระบุความสำเร็จ ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ได้ = ๐ ร้อยละ ๕๐ = ๐.๒๕ จะให้คะแนนตามลำดับ คือวัดเป็นจำนวนตัวเลขเป็นค่าร้อยละ

๒. การประเมินเชิงปริมาณผสมกับเชิงพัฒนาการ เช่นการประเมิน O-NET คนที่ได้มากกว่าขีดจำกัดล่างร้อยละมีเท่าไร สมมุติในปีนี้วิชาภาษาไทยสถานศึกษาได้ร้อยละ ๔๐ ปีต่อไปได้ร้อยละเท่าไร ถ้าเท่าเดิม = คงที่ จะได้คะแนน = ๐.๒๕ แต่ถ้าปีที่ผ่านมาได้ ๔๐ ปีนี้ได้ ๓๙ แปลว่าลดลงจะได้ = ๐ แต่ถ้าปีนี้ได้ ๔๐ ปีหน้าเป็น ๔๑ จะได้ + ๐.๕ คะแนน คือเป็นเชิงปริมาณได้คะแนนเท่าไรเป็นคะแนนไปก่อน แล้วเอาปีนี้ไปเทียบกับปีที่ผ่านมาถ้ามีพัฒนาการก็ +คะแนน ไปตามเกณฑ์ที่ สมศ.กำหนด

๓. การประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่นการคิดครูร้อยละ ๗๕ ผ่านข้อหนึ่ง ครูร้อยละ ๗๕ ผ่านข้อ ๑ คือได้ปริมาณไปก่อน หลังจากนั้นนำร้อยละที่ผ่านเป็นข้อๆมานับข้อ ให้เป็นเชิงคุณภาพ จำนวน ได้ ๓ข้อ= เท่านี้ ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง

๔. การประเมินเชิงคุณภาพ ส่วนใหญ่นับเป็นจำนวนข้อ

๕. การประเมินเชิงคุณภาพและการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเป็นวิธีใหม่ สถานศึกษามีข้อ ข้อ ได้คะแนนเท่าไร แล้วบวกกับโครงการที่สถานศึกษาดำเนินการแล้วสามารถแก้ปัญหาให้ดีขึ้นหรือไม่ หรือโครงการที่สถานศึกษาทำมีกี่โครงการ ที่ประสบความสำเร็จคิดเป็นร้อยละเท่าไร และมีโครงการอะไรบ้างที่ทำแล้วสามารถแก้ปัญหาให้ดีขึ้น ก็เป็นการการประเมินเชิงคุณภาพ= กับการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ระดับคุณภาพ จากเดิมมี ๔ ระดับ เป็นใหม่มี ๕ ระดับ คือ

๑. ต้องปรับปรุง (๐.๐๐-๑.๕๐)

๒. ควรปรับปรุง (๑.๕๑-๒.๕๐)

๓. พอใช้ (๒.๕๑-๓.๕๐)

๔. ดี (๓.๕๑-๔.๕๐)

๕. ดีมาก (๔.๕๑-๕.๐๐)

ทิศทางการรับรองมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา มี ๒ แนวทาง คือ

๑. การรับรองมาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประเมินภายนอกรอบสาม มี ๒ รูปแบบคือ ๑) รับรองมาตรฐานระดับตัวชี้วัด ๒) รับรองมาตรฐานในภาพรวม การรับรองมาตรฐานในระดับตัวชี้วัด มีเกณฑ์ว่าตัวชี้วัดจะรับรอง ได้ต้องมีค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดที่คะแนนจาก ๕ คะแนน และมีเงื่อนไขจะต้องได้ต้อยอย่างน้อยก็ตัว สมศ.จะรับรองเป็นรายระดับตัวชี้วัด เมื่อมีหลายๆตัวชี้วัด สมศ.ก็จะรับรองในระดับภาพรวม เป็นทิศทางในรอบสาม เวลา สมศ.ประเมินมาก็ขอให้สถานศึกษาทำทุกตัวชี้วัดให้ได้รับการรับรอง เมื่อ สมศ.ให้การรับรองแต่ละตัวชี้วัด ดังนั้นในภาพรวมก็ต้องได้รับการรับรอง แต่ถ้าบางสถานศึกษามีตัวชี้วัดบางตัวไม่ได้รับการรับรองก็ไม่เข้าเงื่อนไขในการรับรองภาพรวม

๒. ทิศทางการประเมินภายนอกรอบสามแบบโดดเด่น สถานศึกษาสามารถขอประเมินเพิ่มเติมแบบโดดเด่น แบบ ๑ ช่วย ๙ หมายถึงสถานศึกษาขอรับการประเมิน ๑ แห่ง ต้องเป็นแกนนำให้สถานศึกษาในเครือข่ายอีก ๙ แห่ง ผ่านการประเมินระดับดีด้วย และในรอบปีที่ผ่านมาสถานศึกษานั้นจะต้องได้คุณภาพภายนอกระดับ ดีมาก

ทิศทางการประเมินภายนอกรอบสามอื่นๆ

๑. ก่อนขอรับการประเมินภายนอกรอบสามจาก สมศ. ต้องได้รับการประเมินทบทวนภายในจากต้นสังกัดก่อน เพราะต้นสังกัดจะต้องให้คะแนนผลการประเมินภายใน เป็นตัวหนึ่งที่จะใช้สำหรับการให้คะแนนระบบการประกันภายในของการประเมินภายนอก ต้องมีการประเมินคุณภาพจากต้นสังกัดก่อน อันนี้เป็นเงื่อนไข

๒. หากไม่ได้รับการรับรอง สถานศึกษาต้องทำแผนกลยุทธ์เสนอต่อ สมศ. ภายใน ๓๐ วัน เมื่อได้รับรายงานฉบับสมบูรณ์ พร้อมดำเนินการพัฒนาให้เกิดคุณภาพ และขอรับการประเมินซ้ำภายใน ๒ ปี และในช่วงระยะ ๒ ปี สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำแผนกลยุทธ์ว่าสถานศึกษาจะทำอะไรบ้าง แล้วนำแผนกลยุทธ์ที่เสนอมามาแปลงเป็นโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาในการประกันคุณภาพภายในให้ได้มาตรฐานตามที่ได้นำเสนอแผนกลยุทธ์ไว้กับ สมศ.

ในช่วงที่สอง วิทยากรบรรยายแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

เป็นข้อกำหนดการประเมินเพื่อให้สถานศึกษา มีแผนพัฒนาคุณภาพต้องเป็นแผนที่สู่คุณภาพตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด แล้วสถานศึกษาจะประเมินผลอย่างไร จะทำโครงการ กิจกรรมอะไรให้เกิดผลตามตัวชี้วัด ที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นการเชื่อมโยงแผนไปสู่การปฏิบัติ

แผนงานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาแบ่งได้ ๓ ประเภท คือ

๑. แผนกลยุทธ์ หรือแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) ซึ่งมักเป็นแผน ๓-๕ ปี หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ ๓-๕ ปี ที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ครอบคลุมการดำเนินงานตามมาตรฐานประกันคุณภาพภายใน ซึ่งแผนนี้จะสอดคล้องกับแผนงบประมาณระยะปานกลาง มีการกำหนดงบประมาณไว้ ๓ ปี ซึ่งกลยุทธ์ต้องผูกผันไปด้วยจะต้องดูแผนย้อนหลังไป ๓ ปี

๒. แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) ต้องสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ และมีปฏิทินประจำปี ที่กำกับการปฏิบัติงาน

๓. แผนยกระดับคุณภาพการศึกษา (สามารถบูรณาการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในแผนปฏิบัติการประจำปี) โดยเน้นการนำข้อเสนอแนะจากการทบทวนประเมินภายในหรือการประเมินภายนอกไปวางแผน (ตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๕๑) ทำแยกออกมาจากแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อขอประเมินซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

ตัวอย่าง แผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาจัดทำในปีงบประมาณ ๒๕๕๔-๒๕๕๗ ปรากฏว่าในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ สถานศึกษาขอรับการประเมินแล้วไม่ได้รับการรับรองในปี ๒๕๕๕ ให้นำแผน กลยุทธ์ ฉบับ ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗ มาปรับเป็นฉบับปรับปรุงปี ๒๕๕๕ เพิ่มกลยุทธ์ เพิ่มโครงการ ตามแผนที่สถานศึกษาจะเสนอ สมศ. เพราะกลยุทธ์ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามข้อเสนอแนะของ สมศ. มีโครงการอะไรบ้าง วิเคราะห์แล้วกำหนดเป็นโครงการ มีเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จจะอะไรบ้าง โครงการนี้จะเพิ่มเป้าหมาย ในแผนกลยุทธ์ก็ได้ เช่น เป้าหมายต้องการให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนสูงขึ้น เพราะตัวชี้วัดด้านผลสัมฤทธิ์ต่ำ ไม่ได้รับการรับรอง จึงมีเป้าหมายยกผลสัมฤทธิ์ใน ๕ กลุ่มวิชาหลัก มีโครงการอะไร ก็คือโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ๕ วิชาหลัก มีกิจกรรมอะไรบ้าง ก็เขียนโครงการมา ภายใน ๒ ปีจะทำอะไรบ้าง ก็เป็นการขอธรรมที่เราจะทำได้สามารถนำแผนกลยุทธ์ที่ปรับปรุงแล้วไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่ง สมศ. ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับสมบูรณ์

ความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์

๑. ช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลง เพราะแผนกลยุทธ์เกิดจากการวิเคราะห์บริบทและปัจจัย ซึ่งมี ๒ ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน คือสิ่งภายในที่สถานศึกษาทำได้และเป็นสิ่งดี ถือว่าเป็นจุดเด่น จุดใดที่ไม่ดีถือว่าเป็นจุดควรพัฒนา ส่วนปัจจัยภายนอก คือสิ่งที่สถานศึกษาควบคุมไม่ได้ไม่ว่าเป็นเรื่องกฎหมาย ความสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายอื่นๆ ถ้ากฎหมายและนโยบายเอื้อ ภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุนก็แสดงว่าสถานศึกษามีโอกาส แต่ถ้ากฎหมายไม่เอื้อ พรบ.กศน บางข้อเป็นอุปสรรค หรือท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือน้อย หรือมีแหล่งอบายมุขอยู่ในชุมชนมากกว่าแหล่งเรียนรู้ก็เป็นอุปสรรค สิ่งใดที่นอกเหนือการควบคุมแล้วเป็นผลดี เราเรียกว่าเป็นโอกาส แต่ถ้าสิ่งใดอยู่นอกเหนือการควบคุม ส่งผลไม่ดีต่อการศึกษาเราก็เรียกว่าอุปสรรค

๒. ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐในทุกระดับ มีความเป็นตนเองมากขึ้น รับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเองมากขึ้น เพราะกลยุทธ์มีเป้าหมาย มีตัวชี้วัด ถ้าทำได้ตามเป้าหมายก็ได้รับ

การยอมรับ ถ้าไม่ได้ก็ต้องรับผิดชอบ

๓. สอดรับกับการกระจายอำนาจซึ่งเป็นกระแสหลักในการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน

๔. เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Base Budgeting)

๕. ให้ความสำคัญต่อการกำหนด “กลยุทธ์” ที่ได้มาจากการคิดวิเคราะห์แบบใหม่ๆ ที่ไม่ผูกติดกับปัญหาเดิมๆในอดีต ไม่เอาข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและงบประมาณมาเป็นข้ออ้าง กลยุทธ์เป็นการสอนให้มองไปถึงเป้าหมายในอนาคตว่าจะทำอย่างไร โดยมีเป้าหมาย และวิธีการไปสู่เป้าหมาย จะมีกลยุทธ์อย่างไรเป็นกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ข้อแตกต่างระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับการวางแผนทั่วไป

การวางแผนกลยุทธ์ เป็นการวางแผนเพื่อนำองค์การไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางในภาพรวมขององค์การ ทุกกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นเป็นปัจจัยที่ขึ้นอยู่กับอนาคตขององค์การนั้น

การวางแผนทั่วไป เป็นการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา การป้องกันปัญหา หรือการพัฒนาผลผลิตขององค์การ ดังนั้น การวางแผนทั่วไปจึงมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อการให้ได้แนวทางในการดำเนินงานที่ทำงานโครงการขององค์การบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

ขั้นตอนการจัดทำแผนกลยุทธ์

๑. การวิเคราะห์ภารกิจหรือพันธกิจ

๒. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในอนาคต

๓. การวิเคราะห์องค์การ (SWOT หรือ Situation Analysis) โดยการค้นหาจุดเด่นจุดด้อย โอกาส อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

๔. การกำหนดวิสัยทัศน์ (vision)

๕. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy decision)

๖. การกำหนดโครงการ(Project)สำคัญตามกลยุทธ์

๗. การจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์(Strategic Planning)

รูปเล่มของแผนกลยุทธ์โดยทั่วไป ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ บทนำ

ส่วนที่ ๒ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ (SWOT)

ส่วนที่ ๓ ปรัชญา วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ นโยบาย (หากมี) เป้าหมาย ต้องสอดคล้องกันสอดคล้องกันไปสู่ วิสัยทัศน์

ส่วนที่ ๔ รายละเอียดของเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ โครงการ (หากมี) ตัวชี้วัดความสำเร็จรายปี (อาจเขียนแยกเป็นรายยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้) ดังนี้

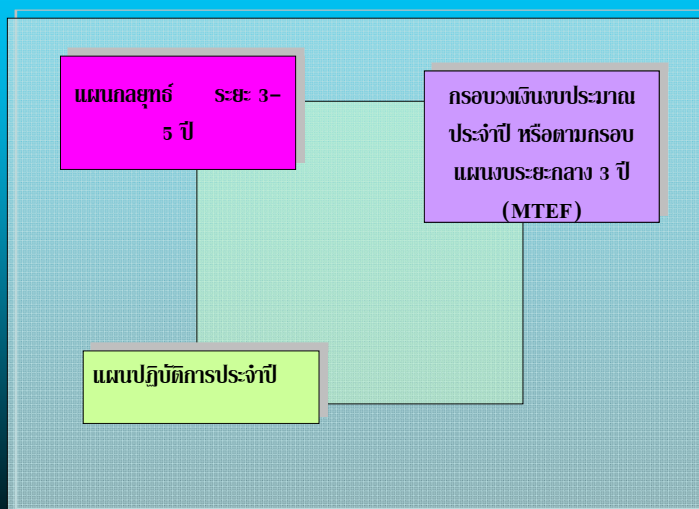
ตัวอย่างเป้าหมายด้านวิชาการ / คุณภาพนักเรียน						
เป้าหมาย	ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	2554	2555	2556	2557
ศูนย์.....มี หลักสูตรสถานศึกษา ที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนและท้องถิ่น พัฒนาตามการ เปลี่ยนแปลงและ ความเจริญก้าวหน้า ทางวิทยาการต่าง ๆ และสอดคล้องกับ การศึกษาของชาติ และบริบทของ ชุมชน	1.1 การพัฒนา หลักสูตรและ เนื้อหาสาระการ เรียนรู้ทุกประเภท และทุกระดับการศึกษา	1.1 ร้อยละ/จำนวนของ หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนา 1.2 ร้อยละ/จำนวน ของผู้มี ส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตร	80/2	85/3	85/3	85/3
	1.2 การมีส่วนร่วม ของผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนในการพัฒนา หลักสูตรที่เหมาะสมกับ ผู้เรียน/ผู้รับบริการ และท้องถิ่น		75/15	80/15	80/15	80/15

จากภาพ ในแผนกลยุทธ์ มีวิสัยทัศน์ มีพันธกิจ เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ สิ่งที
สถานศึกษาจะวัดได้เริ่มจากเป้าหมาย ถ้าต้องการให้สถานศึกษาเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น สามารถ
ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมกับท้องถิ่นแล้วหรือยัง ก็ต้อง
มีเป้าหมายเกี่ยวกับหลักสูตร มียุทธศาสตร์ และในยุทธศาสตร์ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ถ้าสถานศึกษาไม่
ทราบจะวางเป้าหมายอะไร ให้ไปดูเป้าหมายของต้นสังกัดเบื้องต้นก่อน ต้นสังกัดกำหนดไว้ชัดเจน
ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เป็นตัวเดียวกัน และตัวที่สำคัญที่สุดคือตัวชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งสามารถวัดได้แต่
เป้าหมายบางครั้งยังวัดไม่ได้ หาเครื่องมือวัดลำบากเพราะเป็นนามธรรม แต่เมื่อใดมีตัวชี้วัดความสำเร็จจะ
ทราบว่าเป้าหมายจะสำเร็จอย่างไร ต้องดูที่ตัวชี้วัดความสำเร็จ ดูจุดเน้นในนโยบาย กศน.ปี ๒๕๕๔ ได้
นำมาเป็นเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ สอดรับกลยุทธ์ ที่สถานศึกษาจะไปสู่เป้าหมายอย่างไร ดังนั้น
การทำแผนไม่ใช่หน้าที่ของฝ่ายแผน แต่การทำแผนกลยุทธ์เป็นหน้าที่ของทุกคน รวมทั้งบุคคลภายนอก ที่
ต้องเข้ามาช่วยวิเคราะห์ บริบท วิเคราะห์ที่ทั้งปัจจัยภายในกับภายนอก แล้วมากำหนดภาพอนาคต กำหนด
เป็นวิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด หากเป็นรายปี ก็กำหนดเป็นราย ปี ปีนี้คาดว่าจะสำเร็จเท่าใด และเมื่อถึงแต่ละปี
สถานศึกษาก็นำตัวชี้วัดนั้นตามกลยุทธ์ ไปสู่การทำโครงการที่เป้าหมายสอดคล้องกับรายปีนั้นๆ สิ่งที
สำคัญ คือ เป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ เพราะเป้าหมายคือสิ่งที่สถานศึกษาต้องมีไว้เพื่อให้ทราบ
ทิศทางจะไป ส่วนตัวชี้วัดความสำเร็จ ต้องมีเพื่อให้ทราบว่าเป้าหมายที่จะสำเร็จได้จากอะไร และเพื่อ
ตรวจสอบได้ว่าเป้าหมายนี้บรรลุหรือไม่ ถ้าร้อยละความสำเร็จตั้งไว้ที่ ร้อยละ ๘๐ ถ้าประเมินแล้วได้ร้อยละ
๘๐ ก็ถือว่าบรรลุ หรือเป้าหมายตั้งไว้ จำนวน ๒ หลักสูตร แต่ถ้าประเมินผลปลายปีแล้วไม่ถึง ๒ หลักสูตร
ก็ถือว่า ยังไม่บรรลุ เพราะตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นตัวกำหนดวัดได้ จับต้องได้ ซึ่งตัวชี้วัดความสำเร็จจะ
ปรากฏอยู่ในโครงการ เป็นการกลมกลืน มีความสอดคล้องกันระหว่างแผนยุทธศาสตร์กับแผนปฏิบัติการ
ประจำปี ถ้าสถานศึกษาไปทำกลยุทธ์ในโครงการ โครงการก็ต้องมีเป้าหมาย มีตัวชี้วัดตามที่สถานศึกษา
กำหนดไว้ใน ๒-๓ ปี แล้ว

ส่วนที่ ๕ แผนการควบคุม กำกับ ติดตาม

ส่วนที่ ๖ ภาคผนวก

การแปลงแผนกลยุทธ์ตามกรอบวงเงินงบประมาณประจำปี สู่แผนปฏิบัติการประจำปี

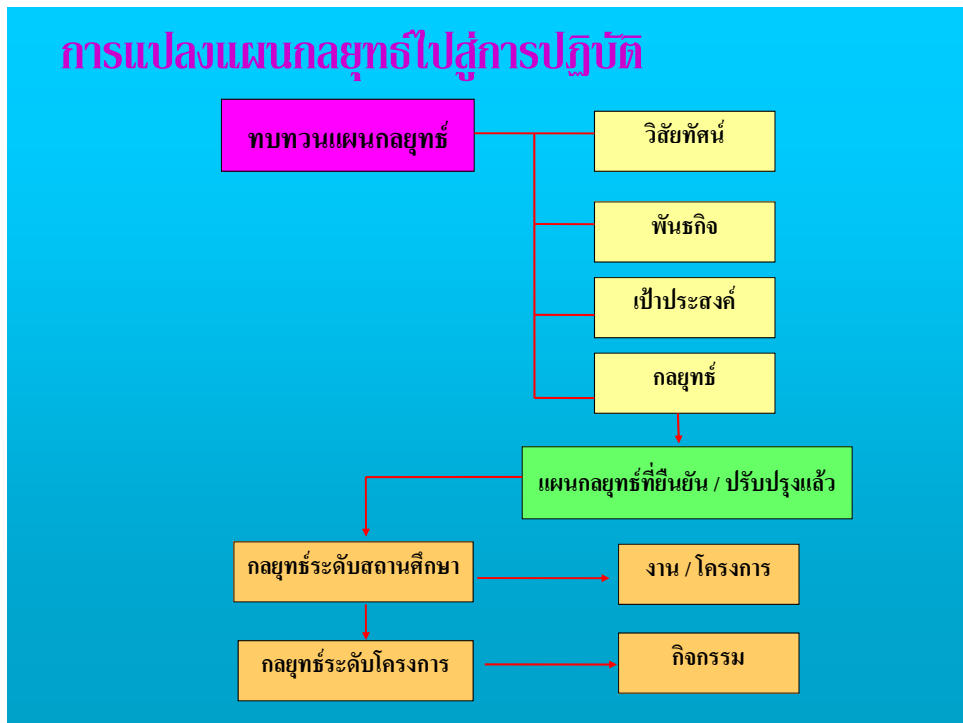

จากภาพ แผนกลยุทธ์ระยะ ๓-๕ ปี จะมีความสัมพันธ์กับกรอบวงเงินงบประมาณประจำปี หรือตามกรอบแผนงบประมาณระยะกลาง ๓ ปี แล้วนำไปสู่แผนปฏิบัติการประจำปี สถานศึกษาจะทำแผนปฏิบัติการประจำปีต้องดูงบประมาณก่อน จะคิดโครงการใดต้องพิจารณางบประมาณ แล้ววิเคราะห์สภาพบริบทพิจารณาปัญหา เพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

สิ่งที่จะต้องคำนึงในการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

- 1) แผนกลยุทธ์
- 2) กรอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสถานศึกษา
- 3) กรอบนโยบาย เป้าหมาย ผลผลิต และวงเงินงบประมาณของสถานศึกษาที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด
- 4) คำรับรองการปฏิบัติราชการของสถานศึกษา
- 5) งาน / โครงการของสถานศึกษาที่แปลงมาจากกลยุทธ์

จากภาพ เวลาที่สถานศึกษาทำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ต้องดูกลยุทธ์ก่อน ต้องดูความสอดคล้องกับแผน แผนมีไว้เพื่อมองไปข้างหน้า จะทำแผนปฏิบัติการสถานศึกษาต้องกลับไปดูกลยุทธ์ก่อนว่าเรามีเป้าหมายอะไร งบประมาณ ครอบนโยบาย งบประมาณ ผลผลิต และวงเงินของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดที่กำหนด แล้วจะอย่างไรให้งบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายที่อยู่ในกลยุทธ์ หรือเป้าหมายที่ต้นสังกัดกำหนด เช่นเป้าหมายกำหนดว่าจะต้องยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔ ใน ๔ กลุ่มวิชา เป็นเชิงนโยบายสถานศึกษาจะอย่างไร ก็ต้องเลือกโครงการที่ตอบสนองภายใต้กรอบวงเงินงบประมาณที่มี สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ตามนโยบายสถานศึกษาต้องดูการรับรองการปฏิบัติราชการด้วย งบประมาณ/โครงการเดิมที่กำหนดไว้ ดูว่าโครงการนั้นที่จะปฏิบัติในปีนี้จะเหมาะสมหรือไม่ กลยุทธ์ที่สถานศึกษาดำเนินการไปสู่เป้าหมายหรือไม่ จะปรับเป้า/ลด/เพิ่มหรือไม่ เพื่อนำเป้าหมายใหม่ไปสู่แผนการปฏิบัติงานประจำปีในปีนั้นๆ ซึ่งต้องใช้ผลการประเมินปีที่แล้วเป็นฐานเพื่อที่จะปรับกลยุทธ์

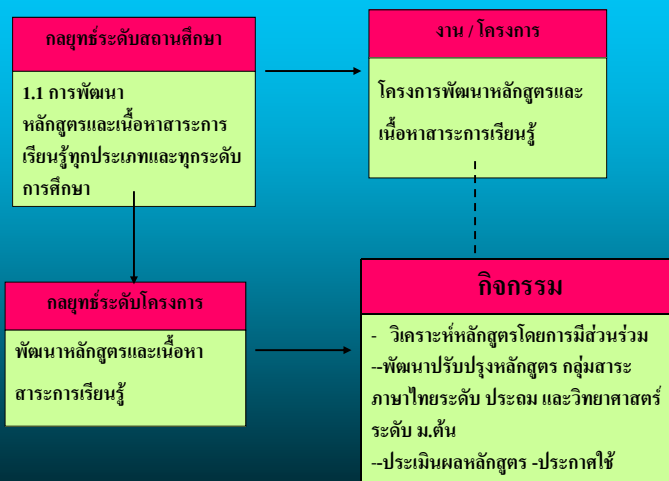
จากภาพเมื่อมีแผนกลยุทธ์แล้วต้องมาทบทวนโครงการเดิมที่ทำมา ๒-๓ ปี ที่ผ่านมา จะปรับกิจกรรมหรือไม่ แผนปฏิบัติการประจำปี หรือการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติจะไปถึงวิสัยทัศน์ได้หรือไม่ ปฏิบัติมาแล้ว ๓ ปี พันธกิจยังทำครบอยู่หรือไม่ ได้เป้าประสงค์รายปีหรือไม่ กลยุทธ์ที่กำหนดไว้ต้องเพิ่มหรือปรับเปลี่ยนอะไรหรือไม่ จะยืนยันเป้าหมาย/กลยุทธ์เดิมหรือไม่ ถ้ายืนยันก็แปลงมาสู่กลยุทธ์ระดับสถานศึกษา ถ้าไม่ยืนยันจะขอเพิ่มเป้าก็ปรับเป้าในปีนั้น แต่ถ้าเราต้องการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ก็ยืนยันใหม่เป็นกลยุทธ์ระดับสถานศึกษา จะทำโครงการอะไร ถ้าดูว่าครบ ๕ ปีแล้วคงไปไม่ถึงวิสัยทัศน์ก็ต้องปรับกลยุทธ์ในปีนี้ ก็ต้องมีแผนกลยุทธ์ฉบับปรับปรุงปีนี้เกิดขึ้น แผนปรับปรุงนั้นก็นำไปสู่แผนปฏิบัติการประจำปีนี้ กลยุทธ์ระดับโครงการ สถานศึกษาจะต้องกำหนดว่าในงาน/โครงการจะประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง

การแปลงกลยุทธ์เป็นโครงการ (การกำหนดโครงการ)

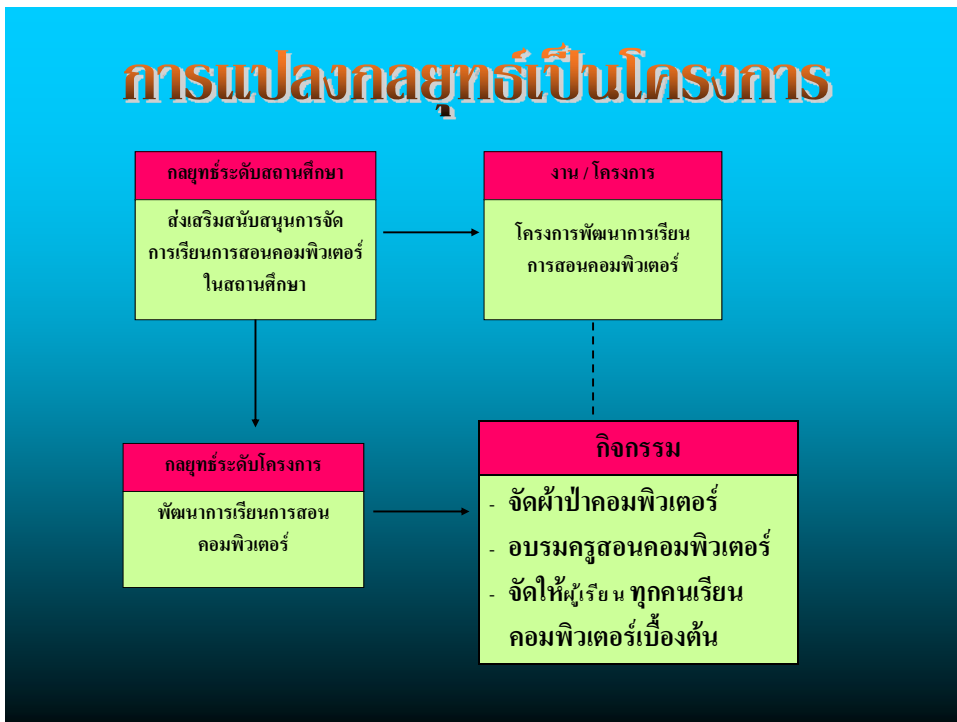
- 1) วิเคราะห์เนื้อหาสาระของกลยุทธ์
- 2) คัดเลือกโครงการของแต่ละกลยุทธ์
- 3) เรียงลำดับความสำคัญของโครงการที่คัดเลือกไว้
- 4) กำหนดวงเงินงบประมาณของแต่ละโครงการ
ที่คัดเลือกไว้
- 5) เขียนรายละเอียดโครงการ

จากภาพการแปลงกลยุทธ์เป็นโครงการ คือการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของกลยุทธ์ คัดเลือกโครงการแต่ละกลยุทธ์ ซึ่งบางครั้งสถานศึกษากำหนดกลยุทธ์พร้อมกับโครงการมาด้วยหลายๆโครงการ แต่บางครั้งก็ไม่กำหนดโครงการเพราะให้แปรเปลี่ยนไปตามสภาพ และคัดเลือกโครงการแต่ละกลยุทธ์ เรียงลำดับความสำคัญ กำหนดวงเงินงบประมาณในโครงการ เขียนโครงการจะปรับกลยุทธ์หรือไม่ หากไม่ปรับก็ยืนยัน คัดเลือกโครงการ จะทำโครงการที่กำหนดไว้เดิมหรือจะปรับโครงการใหม่ จะได้มีความสำเร็จ โครงการที่ทำอาจมีมากงบประมาณมีจำกัด จึงต้องพิจารณาว่าโครงการใดที่ตอบสนองกลยุทธ์ เป้าหมายมากที่สุด สำคัญที่สุดก็คัดเลือกเรียงลำดับ แล้วกำหนดวงเงินแต่ละโครงการที่คัดเลือกไว้ต่อไปเขียนรายละเอียดโครงการ

การแปลงกลยุทธ์เป็นโครงการ

จากภาพ ตัวอย่างกลยุทธ์ระดับสถานศึกษาคือการพัฒนาหลักสูตร พอแปลงมาเป็นโครงการก็กลายเป็นโครงการพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เมื่อเป็นกลยุทธ์ระดับโครงการ ก็จะประกอบด้วยกิจกรรม ซึ่งที่ผ่านมาสถานศึกษาจะเข้าใจคลาดเคลื่อนว่ากิจกรรมคือขั้นตอนการดำเนินงาน จะเขียนในลักษณะ เขียนแผน เสนอแผน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ประเมินผล สรุปผล แต่ไม่มีกิจกรรมที่ตอบว่าจะทำโครงการพัฒนาหลักสูตรมีกิจกรรมอะไรบ้างที่จะพัฒนา เช่น๑. มีการวิเคราะห์หลักสูตรมีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ๓. มีการประเมินหลักสูตร ๔. ประกาศใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรมที่ไม่เหมือนทุกโครงการแต่ที่ผ่านมาโครงการเขียนเหมือนกันหมด ๕. กำหนดระยะเวลา ๖. กำหนดงบประมาณ การเขียนโครงการต้องย้อนกลับไปดูกลยุทธ์ เป้าหมายที่เคยกำหนดไว้ในกลยุทธ์แล้วนำตรงนั้น มาสู่การตั้งโครงการ และโครงการจะต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จ เป้าหมาย ที่เป็นเชิงปริมาณและคุณภาพหรือต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่สามารถประเมินได้เป็นค่าร้อยละ ที่สามารถประเมินค่าได้ นำเครื่องมือไปวัดได้บางแห่งมีโครงการ แต่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ไม่สัมพันธ์ตอบรับกับตัวชี้วัด และบางครั้งตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของกลยุทธ์ เพราะตัวชี้วัดความสำเร็จ กลยุทธ์ต้องนำมาจากต้นสังกัดจากกลยุทธ์ไปสู่โครงการ จากโครงการต้องประเมินผลได้ มีหลักฐานอ้างอิง จดบันทึกไว้ สรุปผลเป็นสารสนเทศ

จากภาพ ตัวอย่างอีกโครงการหนึ่ง สมมุติสถานศึกษาสนับสนุนโครงการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ มีโครงการพัฒนาการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ จากโครงการนี้จะมีกิจกรรมอะไรบ้าง จัดผ้าป่าคอมพิวเตอร์ จัดอบรมครูสอนคอมพิวเตอร์ จัดให้ผู้เรียนทุกคนเรียนคอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีการประเมินผล อาจประเมินผลภาพรวม ซึ่งเราเขียนกิจกรรมนำไปสู่ความสำเร็จได้ (แต่ถ้าเราเขียนกิจกรรมในลักษณะว่า เขียนแผน เสนอแผน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ประเมินผล สรุปผล เป็นกิจกรรมในโครงการดูแล้วไม่น่าเชื่อถือว่าทำอะไรให้สำเร็จได้อย่างไร)

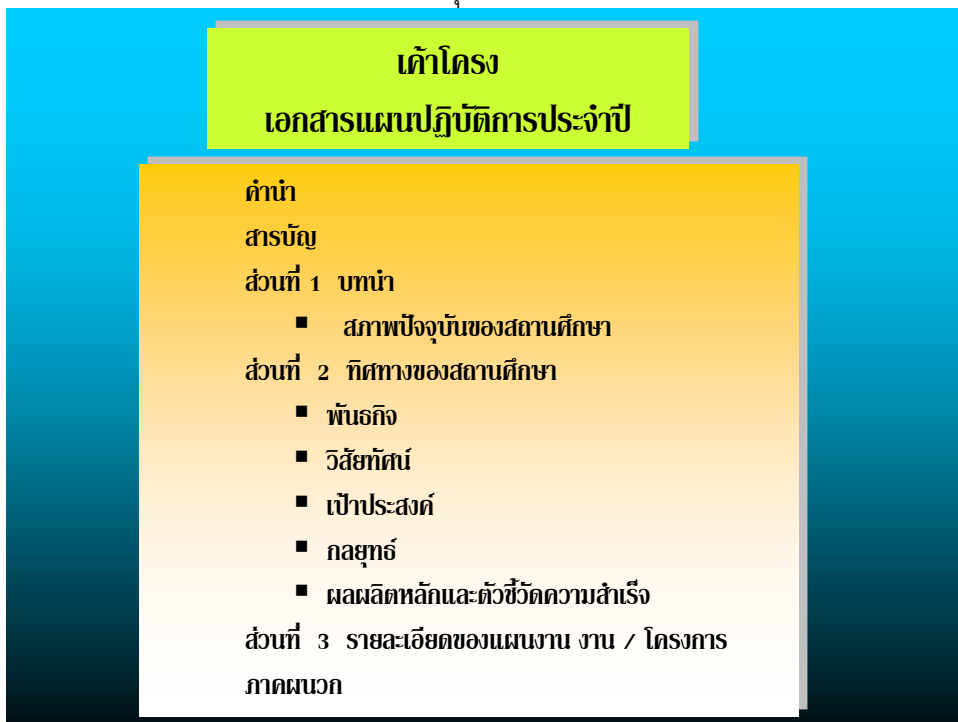

จากภาพ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

๑. ศึกษากรอบเงื่อนไขของหน่วยงานต้นสังกัด เช่นกรอบนโยบาย กรอบเป้าหมายผลผลิตกรอบวงเงินที่ได้รับการจัดสรร แต่ถ้ามีกรอบเงื่อนไขคุณภาพเข้ามาเราต้องคำนึงด้วย หากประเมินแล้ว ผลผลิตคุณภาพ ไม่ผ่าน สถานศึกษาต้องดูแผนกลยุทธ์ฉบับปรับปรุง มีการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการนี้โดยตรงหรือไม่ หรือมีงบประมาณช่วยเหลือพิเศษจากแหล่งอื่นๆ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องพิจารณาการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีเงื่อนไขอะไรบ้าง แต่ที่แน่นอนต้องดู ๓ เงื่อนไขข้างต้น

๒. แปลงแผนกลยุทธ์เป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ให้ทบทวนกลยุทธ์จะปรับ /เพิ่ม กลยุทธ์หรือไม่ เช่นจะปรับแผนกลยุทธ์ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗ (ฉบับปรับปรุงปี ๒๕๕๕) เพื่อเพิ่มเป้าหมายเรื่องการยกระดับผลสัมฤทธิ์ กลยุทธ์คือการยกระดับผลสัมฤทธิ์วิชาหลัก โครงการจะทำโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนในทุกวิชา มีกิจกรรมอะไรบ้าง ใช้งบประมาณเท่าใด เมื่อทบทวนกลยุทธ์แล้ว จำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ให้นำกลยุทธ์มาเขียนโครงการรองรับ หากปรับในงบประมาณปี ๒๕๕๕ ก็เขียนโครงการปี ๒๕๕๕ จะทำได้ตามกลยุทธ์ใหม่ๆ หรือประเมินผ่านแต่มีเรื่องใหม่ๆเข้ามาต้องการให้สอดคล้องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ICT เข้ามา ต้องไปปรับกลยุทธ์ เพิ่มเป้าหมาย /โครงการ เพราะรัฐโอนเงินมาให้แล้วต้องปรับกลยุทธ์เพื่อดูกรอบเงื่อนไขของต้นสังกัดๆให้มีเงื่อนไขเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ICT จัดความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความสามัคคี ต้องปรับกลยุทธ์ สร้างโครงการรองรับ คิดโครงการใดๆจะต้องมีแผน กำกับ ติดตาม โครงการแต่ละโครงการนั้น จะมีใครเป็นผู้ดำเนินการ กำกับ ติดตาม และจะกำกับติดตาม ประเมินผลเป็นรายไตรมาส หรือรายสิ้นโครงการ รายกิจกรรม และเมื่อประเมินผลแล้ว สุดท้ายได้ผลเป็นไปตามตัวชี้วัดความสำเร็จหรือไม่ ร้อยละของผู้เรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น หรือร้อยละของผู้รับบริการที่มีคุณลักษณะแบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ การประเมินภายนอกรอบสองที่ผ่านมา เวลาสมศ.คิดค่าความสำเร็จ สมมุติ กรณีโครงการพัฒนาอาชีพและทักษะชีวิต มี ๑๐ โครงการ แต่ละโครงการมีกลุ่มเป้าหมายกี่คน โครงการที่๑ กำหนดเป้าหมาย ๓๐ คน ทำจริงคนมากกว่า ก็คิดเพียง ๓๐ คน ว่ามีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง

ตามวัตถุประสงค์ของโครงการกี่คน ถ้ามีจำนวน ๒๐ คน จาก ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๗ แสดงว่าความสำเร็จเท่ากับ ร้อยละ ๖๖.๖๗ โครงการอื่นก็คิดทำนองเดียวกันจนถึงโครงการสุดท้าย นำร้อยละของความสำเร็จแต่ละโครงการมาบวกแล้วหาค่าเฉลี่ย หากได้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ๗๕ ให้ไปเทียบกับเกณฑ์ก็จะ เป็นระดับคุณภาพหรือคะแนนต่อไป เมื่อประเมินแล้วต้องมีหลักฐานอะไรที่เชื่อได้ว่าเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ บรรลุตามจำนวนเป้าหมายที่ตั้งไว้ และสรุปรายงานผลตัวชี้วัดความสำเร็จในโครงการให้ สอดคล้องกับความสำเร็จที่เขียนไว้ในกลยุทธ์เพื่อตอบได้ว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

The diagram illustrates the 'เค้าโครงเอกสารแผนปฏิบัติการประจำปี' (Annual Practice Plan Document Framework). It is structured as follows:

- เค้าโครงเอกสารแผนปฏิบัติการประจำปี** (Annual Practice Plan Document Framework)
  - คำนำ** (Preface)
  - สารบัญ** (Table of Contents)
  - ส่วนที่ ๑ บทนำ** (Part 1: Introduction)
    - สภาพปัจจุบันของสถานศึกษา (Current status of the school)
  - ส่วนที่ ๒ ทิศทางของสถานศึกษา** (Part 2: Direction of the school)
    - พันธกิจ (Mission)
    - วิสัยทัศน์ (Vision)
    - เป้าประสงค์ (Objectives)
    - กลยุทธ์ (Strategy)
    - ผลผลิตหลักและตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key products and success indicators)
  - ส่วนที่ ๓ รายละเอียดของแผนงาน งาน / โครงการ** (Part 3: Details of work plans, work, and projects)
  - ภาคผนวก** (Appendix)

จากภาพ ส่วนที่ ๑ บทนำ และ ส่วนที่ ๒ ทิศทางของสถานศึกษา ให้สถานศึกษาใช้ข้อมูลจากแผนกลยุทธ์ได้ แต่เพิ่มในส่วนที่ ๓ รายละเอียดของแผนงาน/โครงการ สำหรับความสอดคล้องของโครงการต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่สอดคล้องกับเป้าหมายซึ่งปรากฏในแผนกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จในโครงการจะต้องสอดคล้องหรือเป็นตัวเดียวกับตัวชี้วัดความสำเร็จ ที่สถานศึกษาเขียนไว้ในแผนกลยุทธ์ เพื่อว่าสถานศึกษาวัดโครงการนี้จะตอบได้ว่าตัวชี้วัดเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษาวางไว้ ถ้าเป็นไปตามที่สถานศึกษาตั้งไว้ก็ดำเนินการต่อไป แต่ถ้าไม่เป็นไปตามที่วางไว้ ปีต่อไปสถานศึกษาจะปรับ เพิ่ม/ลดกิจกรรม เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายก็สามารถดำเนินการได้ หรือจะปรับลดเป้าหมาย ดำเนินการไปไม่ถึงก็ปรับลดเป้าหมาย ให้จัดทำแผนกลยุทธ์ (ฉบับปรับปรุง) ได้

การจัดทำ SAR

SAR โดยข้อมูลพื้นฐานแบ่งเป็น ๔ ส่วน

บทที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย ๑. ชื่อสถานศึกษา ที่ตั้ง ๒. สังกัด ๓. ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา ๔. ปรัชญา ๕. วิสัยทัศน์ ๖. พันธกิจ ๗. เป้าประสงค์ ๘. กลยุทธ์ ในปีที่ผ่านมา มีการปรับเปลี่ยนใหม่ คือ มีแผนกลยุทธ์ใหม่หรือไม่ ๙. โครงสร้างการบริหาร ๑๐. สรุปข้อมูล (ให้ทำเป็นสารสนเทศ) ของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับครูและบุคลากร นักศึกษาของสถานศึกษา ทรัพยากรและงบประมาณ แจกแจงได้หรือไม่ว่าเป็นงบที่ได้มาจัดทำเกี่ยวข้องกับโครงการ กลยุทธ์ของผู้เรียนร้อยละเท่าใด โครงการที่ทำการศึกษาต่อเนื่องร้อยละเท่าใด โครงการที่ทำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ร้อยละเท่าใด เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์ได้ว่างบประมาณที่ใช้จ่ายอยู่ในงบใด จะไปสู่วิสัยทัศน์ได้หรือไม่ บางสถานศึกษา งบประมาณไปอยู่ที่อาคารสถานที่ ประมาณ ร้อยละ ๕๐ เงินอุดหนุนรายหัวก็นำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (สร้างทางเดิน ซ่อมห้องน้ำ) งบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน หรือส่งผลไปยังผู้รับบริการมีกี่โครงการ คิดเป็นงบประมาณร้อยละเท่าใด งบที่ใช้พัฒนาบุคลากรมีกี่โครงการ คิดเป็นร้อยละเท่าใด สามารถใช้เป็นสารสนเทศได้ เวลาจะไปอภิปรายผลสำเร็จที่เกิดกับผู้เรียน หรือผู้รับบริการ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการประกันภายในหรือเป้าหมายของชาติ ทำไม่ประสิทธิภาพต่ำ เมื่อพิจารณาพบว่าเกิดจากการจัดสรรงบประมาณไปยังผู้เรียน ผู้รับบริการยังไม่เพียงพอ โครงการมีน้อย โครงการที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ หรือสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมให้กับผู้รับบริการมีปริมาณน้อย งบประมาณที่สถานศึกษาใช้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละทั่วประเทศระหว่างงบพัฒนาครู งบพัฒนาสถานที่ ยังก่ำ ถ้าสถานศึกษามีข้อมูลทรัพยากรก็สามารถชี้แจงได้ ๑๑. ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ และ ๑๒. เกียรติยศ ชื่อเสียง และผลงาน/โครงการดีเด่นของสถานศึกษา เช่นมีวิทยากรต้นแบบ มีผู้บริหารต้นแบบ หรือมีครู เด็กนักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้กับ กศน.โดดเด่น เลือกที่เด่นที่สุด ใช้ปีที่ล่าสุด การโดดเด่นควรเด่นในระดับ จังหวัด หรือภาค ที่ยอมรับว่าโดดเด่น

บทที่ ๒ เหมือนกับการทบทวนแผน ใช้เป้าหมายยุทธศาสตร์ขึ้นก่อนยุทธศาสตร์ เพื่อตอบรับ SAR ในเบื้องต้น เช่นเป้าหมายผู้เรียนต้องจบตามที่ กศน. กำหนด การจะเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ยุทธศาสตร์คือการจัดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มีโครงการจัดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มีกิจกรรมการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนหลากหลาย ร้อยละของผู้ที่จบตั้งไว้ ร้อยละ ๙๐ เกณฑ์ที่คาดหวังในปีนั้นสูงเกินไปหรือไม่ ดูจากแผนกลยุทธ์ในปี ๒๕๕๔ กำหนดไว้ ร้อยละ ๙๐ แต่ในปี ๒๕๕๓ ประเมินผู้จบได้เพียง ร้อยละ ๘๐ ปี ๒๕๕๔ ตั้งไว้ ร้อยละ ๙๐ สูงไปหรือไม่ หากสูงปรับเป้าหมายลงมา ถ้าสถานศึกษามั่นใจว่าทำได้ก็ดำเนินต่อไป ต้องกำกับ ติดตามอย่างไร ช่วยเหลือดูแลนักศึกษาอย่างไร มีระบบข้อมูลสารสนเทศ มีกิจกรรมหลากหลายปรับให้ผู้เรียน ได้พบกลุ่ม เพื่อให้เพื่อนช่วยเพื่อน มีหลายๆกิจกรรมให้นักศึกษาจบตามหลักสูตร และได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ตามหลักการควรกำหนดเป้าหมายให้อยู่ระดับดี ของ สมศ. ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ เป้าหมาย ก็จะเป็นไปตามศักยภาพ ในบทที่ ๒ คือการไปทบทวน แผน เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ โครงการ เกณฑ์ที่คาดหวังความสำเร็จ แผนปฏิบัติการประจำปี แผนกลยุทธ์ เพราะแผนปฏิบัติการประจำปีไปใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จจากแผนกลยุทธ์ไปสู่แผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี หรือแผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ตัวชี้วัดเป็นตัวเทียบเคียงให้สถานศึกษาทราบว่าสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่คาดหวังหรือไม่ เพราะมีตัวเลขกำกับ สามารถวัดได้ หรือถ้าสถานศึกษามีสารสนเทศบันทึกผู้เรียนเข้าภาคเรียนนี้ และจะจบในภาคเรียนใด เป็นรายภาคเรียนก็สามารถวัดได้ว่าจะมีผู้จบตามเกณฑ์ร้อยละเท่าใด

บทที่ ๓ ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา เสนอเป็นรายมาตรฐาน อาจมีเกณฑ์ที่คาดหวังมาใส่ และค่าเฉลี่ยผลสำเร็จตามตัวชี้วัดที่ประเมินได้ เช่นคาดหวังว่าจะสำเร็จร้อยละ ๘๐ หากได้ค่าเฉลี่ย

ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป ตัวชี้วัดนั้นก็บรรลุเป้าหมาย ค่าเฉลี่ยแปรผลให้เป็นระดับคุณภาพ มีเกณฑ์คาดหวังเพื่อจะได้เปรียบเทียบรายตัวชี้วัดไหนบรรลุ ตัวชี้วัดไหนไม่บรรลุ ส่วนสรุปผลคุณภาพก็เป็นไปตามเกณฑ์ ส่วนกระบวนการพัฒนาคุณภาพก็จะต้องรายงานดังนี้

๑. ความตระหนัก เช่น “การสร้างให้บุคลากรเห็นความสำคัญในการพัฒนาไปสู่มาตรฐาน”

๒. ความพยายาม คือการดำเนินงานที่จัดทำแผนนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ให้กลุ่มเป้าหมาย เข้ามาร่วมโครงการ มีการประเมินผลการดำเนินงาน มีการประเมินผลความพึงพอใจ นี่คือการพยายาม สิ่งต่างๆทั้งความตระหนัก และความพยายาม ก่อให้เกิดผลตามค่าเฉลี่ยระดับใด ซึ่งก่อให้เกิดผลระดับคุณภาพเช่นนี้ คือมีความพยายาม มีแผนงาน มีโครงการ มีผู้รับผิดชอบโครงการ มีการกำกับ ติดตามผลโครงการอย่างดี และกระบวนการที่ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการดำเนินงานอะไร กลุ่มเป้าหมายที่มาร่วมร่วมอย่างไร ส่วนวิธีการประเมินผลใช้วิธีการอะไร ก็เป็นกระบวนการที่สะท้อนให้เห็นว่าระดับคุณภาพที่ประเมินให้กับตนเองเป็นเหตุที่มาจากเหตุปัจจัยอะไรที่นำไปสู่ระดับคุณภาพดังกล่าว

๓. จุดเด่น คืออะไร

๔. จุดควรพัฒนา คืออะไร

๕. กระบวนการพัฒนาที่จะนำไปสู่จุดเด่นคืออะไร

๖. สิ่งที่เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาและมีข้อจุดควรพัฒนา ที่เกิดขึ้นคืออะไรและข้อเสนอแนะที่จะทำในต่อไปคืออะไร ก็เป็นรูปแบบ SAR แบบหนึ่ง ที่กศน.ได้กำหนดให้สถานศึกษาทำขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างต้นสังกัดกับสถานศึกษาจะทำอย่างไร

มาตรฐานอื่นๆก็ทำเช่นเดียวกันจนครบทุกมาตรฐาน

โครงการนี้อาจตอบสนองหลายตัวชี้วัด เช่นโครงการพัฒนาครูอาจไปตอบสนองในตัวชี้วัดในมาตรฐานที่ ๑ หรือ ๕ ไม่จำเป็นโครงการ ๑ ต้องมาตรฐาน ๑ ขึ้นอยู่ว่าโครงการนั้นมีวัตถุประสงค์อะไร เมื่อวัตถุประสงค์กำหนดแล้ว เป็นตัวชี้วัดตรงตามตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพภายในตัวใด หรือไปสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่นโยบายทาง กศน.กำหนด หรือตัวชี้วัดเชิงผลผลิตที่ กศน.กำหนด และให้คำนี้ ตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย ถ้าสถานศึกษาไม่มีสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมบูรณาการได้จะเป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในกลุ่มมาตรการส่งเสริม คือส่งเสริมทำให้สถานศึกษาได้มาตรฐานที่ สมศ.กำหนด ซึ่งสมศ.กำหนดก็กำหนดตามแนวปฏิรูปที่อยู่ในกลุ่มนั้นได้ สำหรับที่มาที่ไปของผลประเมิน เช่นสถานศึกษาประเมินได้ร้อยละ ๘๐ ผลประเมินนี้เกี่ยวข้องกับผลโครงการใด และโครงการนี้มีผลประเมินได้ร้อยละ ๘๐ หรือไม่ ต้องมีข้อมูลที่มาที่ไป เมื่อสอบถาม SAR สถานศึกษาสามารถระบุว่าความสำเร็จร้อยละ ๘๐ มาจากผลการประเมินโครงการนี้ โครงการนี้มีแบบประเมิน มีการบันทึกร่องรอย มีการบันทึกในแบบประเมินผล มีตัวเลขตรงกัน สำหรับข้อมูลที่มาที่ไปซึ่งไม่สามารถอ้างอิงได้เป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งของการทำ SAR ที่มาของตัวเลขที่อยู่ในค่าความสำเร็จเฉลี่ย สถานศึกษาต้องถามตนเองว่าที่มาของตัวเลขมาจากอะไร ทำไมต้องเป็น ๘๐ ทำไมต้องเป็น ๒ ทำไมต้องเป็นระดับ เป็นต้น

บทที่ ๔ สรุปผลการประเมินตนเองเป็นตารางก่อนแต่ละมาตรฐานเป็นอย่างไรอาจจะมีการสรุปตนเองว่ารับรองหรือไม่ หลังจากนั้นมาดูจุดเด่น นวัตกรรม การปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษามีอะไร จุดที่ควรพัฒนา มีข้อเสนอแนะอะไร โอกาสและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในปี นี้ ทิศทางการพัฒนาในปีต่อไป

หลักการเขียน การให้ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะ จะต้องครบทุกประเด็นของจุดที่ควรพัฒนาๆ ให้พิจารณาจากตัวชี้วัดที่มีคุณภาพต่ำกว่าระดับดี ถือว่าเป็นจุดที่ควรพัฒนาทั้งหมด ตัวชี้วัดใดที่ได้คุณภาพ ตั้งแต่ระดับดี และดีมาก ถือว่าเป็นจุดเด่นเป็นหลักการคิดเบื้องต้น ดังนั้นการให้ข้อเสนอแนะกับตนเองก็ ไปพิจารณาจากตัวชี้วัดใดที่ได้ค่าระดับ ปรับปรุง พอใช้ ก็ให้ข้อเสนอแนะ สำหรับตัวชี้วัดที่ได้คุณภาพ ระดับดี กับดีมาก จะทำอย่างไร สถานศึกษาสามารถนำมากำหนดทิศทางการพัฒนา เพื่อต่อยอดให้ดีขึ้น ให้เกิดเป็น Best Practice หรือทำให้เป็นแบบอย่าง ต้นแบบบริการประเมินแบบโดดเด่น ในหลักการ ประเมินภายนอกแล้ว ทิศทางในการพัฒนา สถานศึกษาต้องเขียนบูรณาการโดยนำจุดเด่น + โอกาส นำไปสู่ทิศทางในอนาคต ทิศทางอนาคตไม่ใช่ข้อเสนอแนะ จุดควรพัฒนาคือข้อเสนอแนะ แต่ทิศทางในอนาคตเป็นสิ่งท้าทายที่ตอบรับกับจุดเด่นและโอกาสที่จะได้รับ ในแง่ของการประเมินภายนอก เวลาที่ต้องชี้ทิศต้องชี้ทิศบนฐานจุดเด่น+ โอกาส ของสถานศึกษาที่มีอยู่และเอื้ออำนวย

น.ส.เยาวรัตน์ คำตรง	ผู้จัดสรุปการบรรยาย
น.ส.สมถวิล ศรีจันทร์วิโรจน์	ผู้จัดสรุปการบรรยาย
น.ส.ธนสรวง ชัยชาญพิพุทธ	ผู้จัดสรุปและเรียบเรียงการบรรยาย
นางศุทธิณี งามเขตต์	ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

สรุปการบรรยาย รศ.ดร. สมคิด พรหมจ้อย
ในการอบรมกลยุทธ์การจัดการระบบประกันคุณภาพภายในตามวงจร PDCA
เรื่อง การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการประเมินประสิทธิผลของแผน
วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ. โรงแรมอู่ทองอินน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการ หรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และจัดทำรายงานการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การติดตาม ในส่วนของ กศน. ผอ.กศน.อำเภอ เป็นผู้ติดตามการดำเนินงานของครู ทรช. สำนักงาน กศน.จังหวัด ติดตามการดำเนินงานของ กศน. อำเภอต่างๆ ภายในจังหวัด สำหรับสถาบัน กศน.ภาค เป็นผู้ติดตามการดำเนินงานของสำนักงาน กศน.จังหวัด ในพื้นที่รับผิดชอบ

การตรวจสอบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระหว่างปี เป็นปัญหาสำคัญ ส่วนใหญ่ไม่ว่าสถานศึกษาสังกัดใด ไม่ค่อยดำเนินการจะมาตรวจสอบช่วงปลายปี ซึ่งจะเป็นปัญหาควรมีการตรวจสอบกับแผนพัฒนาคุณภาพ แผนปฏิบัติการประจำปี ทุก ๖ เดือน ๙ เดือน ว่าได้ดำเนินการกิจกรรมหรือไม่ เพื่อจะได้จัดทำกิจกรรมได้ครบตามแผนที่กำหนด

การประเมินประสิทธิผลของแผน/โครงการ จะให้วิพากษ์ ตัวอย่างในช่วงบ่าย

วิทยาการได้ยกตัวอย่างการประเมินผลแผนงานที่ผ่านมาไม่สำเร็จ สถานศึกษาสามารถจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มจำนวนนักเรียนได้

กรณีตัวอย่างการประเมินการจัดการศึกษาที่จังหวัดปทุมธานี มี ๒ โรงเรียน เป็นโรงเรียนระดับอำเภอ แต่มีนักศึกษาเพียงหลักร้อย ไม่ใช่หลักพันเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ถ้าไม่โอนให้อบจ. จะเหลือเพียงร้อยกว่าคน และต่อไปอาจจะมีการสอนแบบควบชั้นก็ได้ ร.ร.สามโคก จ.ปทุมธานี เป็นโรงเรียนอำเภอ เคยมีนักเรียนจำนวนมาก แต่ขณะ มสธ.ไปช่วยเหลือ มีนักเรียนเพียง ๒๔๘ คน มสธ. ให้ข้อเสนอแนะ เพิ่มจำนวนและยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ซึ่งอบจ. ไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณเพราะมีงบประมาณช่วยเหลือประมาณ ๑๕๐ ล้านบาทแต่ ร.ร.สามโคก อบจ.ได้วิเคราะห์แล้วมีปัญหาเกี่ยวกับ

๑.เรื่องความปลอดภัย จึงให้จัดทำโครงการ ร.ร.แห่งความปลอดภัย วิธีแรก จัดรถ รับส่ง เด็กนักเรียน เดิมมีนักเรียน ม.๑ จำนวน ๑ ห้อง ม.๔ จำนวน ๑ ห้อง เมื่อจัดโครงการเพิ่มเป็น ๓ ห้อง แสดงว่าผู้ปกครองต้องการความปลอดภัยมาก

๒. ร.ร.สามโคกมีค่าเฉลี่ย O -NET ของนักเรียนต่ำ ให้สร้างโครงการแห่งการเรียนรู้ เมื่อเด็กเพิ่มขึ้นเป็น ๓๐ กว่าคน ก็ยกระดับการศึกษา จากเดิมมี ๑๔ โรงเรียน สามโคกได้ O-NET ลำดับที่ ๑๔ จึงต้องสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ ให้มุ่งมั่นจะติด TOP TEN ๑ ใน ๑๐ สอนแบบเดิมไม่ได้ ต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำ จากการถามเด็กว่าอะไร เปลี่ยนเป็น ทำไม หรือ อย่างไร เพื่อให้เด็กหาเหตุผลเพื่อให้เกิดทักษะ ความคิด

๓. จัดทำโครงการ ET ร.ร. สองภาษา ปกติโรงเรียนทั่วไปจะเก็บค่าเล่าเรียนแพงคงไม่มีเด็กนักเรียนมาเรียน จึงให้เรียนฟรี ให้ทุน เมื่อมีชื่อเสียงก็คงเก็บค่าเล่าเรียนได้ มีกีฬา ดนตรีเพื่อจูงใจให้เด็กมาเรียนมากขึ้น

๔. การเปลี่ยนชื่อโรงเรียนแล้วคุณภาพจะตามมาเช่น ชื่อโรงเรียนสวนกุหลาบรังสิต เตรียมพัฒนาน้อมเกล้า ร.ร เทพศิรินทร์ ร.ร บดินทร์เดชา(สิงห์สิงหนะ) ถึงอยู่ไกลเด็กนักเรียนก็ต้องการมาเรียน เป็นต้น คุณภาพก็จะตามมา

ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ดีจะต้องประกอบด้วย ๘ ข้อ

๑. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศต้องมีข้อมูลครอบคลุมทุกภารกิจ สืบค้นง่ายเป็นปัจจุบัน เช่นข้อมูลพื้นฐาน จำนวนผู้เรียน จำนวนบุคลากร อาชีพ และอื่นๆ มีคู่มือประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นต้น สถานศึกษาทุกสังกัดมักจะประสบปัญหาเรื่องระบบสารสนเทศ ที่มีไม่ครบ ไม่เป็นปัจจุบัน สืบค้นยาก

๒. การพัฒนามาตรฐาน ใช้มาตรฐานของกศน.เป็นหลักดำเนินการเข้าสู่มาตรฐานของสถานศึกษาและสถานศึกษาสามารถพัฒนาตัวชี้วัดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนได้ ไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นมาตรฐานขึ้นใหม่

๓. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ ๓ – ๕ ปี แผนปฏิบัติการประจำปี จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดของกศน. มาตรฐานการศึกษาของชาติ

๔. การดำเนินงานให้ดำเนินงาน/โครงการ ตามแผนพัฒนาคุณภาพและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

๕. การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา ให้นำมาตรฐาน ตัวบ่งชี้เป็นตัวตั้ง ตรวจสอบว่างาน/โครงการในแผนการปฏิบัติงานครอบคลุมทุกตัวชี้วัดแล้วหรือยัง เช่น กศน.อำเภอมี ๖มาตรฐานให้ทำแผนทั้ง ๖แผน และมีการปฏิบัติงานในโครงการต่างๆแล้วหรือยัง ให้ตรวจสอบและรายงานทุก ๖ เดือน ๙ เดือน สิ่งใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการจะได้ทำทันก่อนสิ้นปีงบประมาณ สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองส่วนใหญ่จะขาดกระบวนการตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพ

๖. การประเมินคุณภาพการศึกษา มี๓ อย่างคือ ๑ การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานระหว่างแผนกับการปฏิบัติงานสอดคล้องกันหรือไม่ ๒.การประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยต้นสังกัด ซึ่งสำนักงาน กศน.จังหวัด จะประเมินคุณภาพสถานศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือสถานศึกษา ก่อนเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ๓. การประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ.

๗. การรายงานคุณภาพประจำปี (SAR) จะต้องสะท้อนมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ของกศน. ความเป็นตัวตนของสถานศึกษามีการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดควรพัฒนา ทิศทางการพัฒนาในแต่ละมาตรฐาน

๘.จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องคือการผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา ต้องนำข้อเสนอแนะ นำผลการประเมินมาปรับปรุงกลยุทธ์ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่องทุกปี การประเมินคือกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

ขั้นตอนการประเมินประสิทธิผลของแผน

๑.ประเมินอะไร: วิเคราะห์สิ่งที่มุ่งประเมินเช่นมีแผนงาน/โครงการอะไรบ้าง
๒.ทำไมจึงต้องประเมิน สืบเนื่องจากเหตุและผลของบริบท
๓.ประเมินอะไร:วัตถุประสงค์ของการประเมิน เช่นของ กศน.อำเภอ มี๖ แผน อย่างน้อย ต้อง ๖ ข้อ เป็นต้น

๔.กำหนดขอบเขตของการประเมิน ดูจากมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ของสถานศึกษา

๕.ศึกษาแนวคิด/ตัวอย่างงานประเมิน/รูปแบบการประเมิน

๖. ประเมินอย่างไรให้ออกแบบประเมิน

- ใช้ตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ ๑-๕ เป็นหลักพิจารณา
- แหล่งข้อมูล ได้จากครูครุช. นักศึกษา ผู้รับบริการ
- เครื่องมือ/การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน เช่น แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พอใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- การวิเคราะห์ข้อมูลเช่นใช้เกณฑ์ ร้อยละ $\times$ S.D การวิเคราะห์เนื้อหา
- เกณฑ์ในการประเมิน ดูจากเกณฑ์การพิจารณาของตัวชี้วัดแต่ละมาตรฐาน

เช่นเป็นแบบโมลส์โตน นับข้อ ร้อยละ เป็นต้น

๗.สรุปผลและเขียนรายงานการประเมินตนเอง

รูปแบบการประเมิน

๑. รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ ดูจากการบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนที่เขียน มีผลอะไรบ้างที่สามารถประเมินได้ มีครบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ปัญหาคือสถานศึกษาเขียนวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน เกณฑ์ไม่สะท้อนผลผลิตตามวัตถุประสงค์ ก็จะทำให้มีปัญหาในการประเมิน

๒. รูปแบบประเมินของ KIRK PATTRICK นิยมใช้ประเมินรูปแบบโครงการฝึกอบรม ซึ่งประเมินจาก

- Reaction ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการบริการ ใช้แบบสอบถามผู้เข้ารับการอบรมเป็นอย่างไร อาหาร บรรยากาศเป็นอย่างไร วิทยากรมีความเหมาะสมเพียงใด มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เปิดโอกาสให้ซักถามหรือไม่ มีการบรรยายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ สถานที่จัดการอบรม มีความสะดวกในการเดินทางหรือไม่ มีความเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการอบรมหรือไม่ วัสดุอุปกรณ์ ในการอบรมเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ เป็นต้น

- Learning ความรู้ ใช้วิธีทดสอบจากการทำข้อสอบก่อน และหลังอบรมแล้วนำมาเปรียบเทียบให้ค่าเป็นการดูพัฒนาการ หรือตั้งเกณฑ์ขึ้นมา หรือดูแบบความสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

- Behavior พฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ ขณะฝึกอบรมดูได้เพียง ๒ ตัว คือ Reaction กับ Learning ส่วน Behavior ต้องกำหนดเวลาหลังจากฝึกอบรม เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อสิ้นสุดการอบรมและกลับไปปฏิบัติงานปกติได้นำความรู้ไปใช้หรือไม่ ซึ่งต้องใช้เวลาตรวจสอบ

- Resource ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กรการประเมินต้องใช้เวลา เช่นในปี ๒๕๕๔ มาตรฐานคะแนนระดับพอใช้น่าจะลดลง และมีคะแนนระดับดี ดีมาก เพิ่มขึ้น และในปี ๒๕๕๕ จำนวนสถานศึกษา ๖๔ แห่ง จะยอดเยี่ยมทั้งหมด

๓. รูปแบบประเมินแบบสมดุล (Balance Score Card) ใช้การประเมินเพื่อเอารางวัลพิจารณาจากความพึงพอใจของผู้รับบริการ งบประมาณ ขบวนการภายใน การเรียนรู้และการพัฒนา ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน คุณภาพการให้บริการ การบริหารจัดการ การประหยัด การประเมินรูปแบบนี้จะนิยมประเมินการดำเนินงานขององค์กร เพราะมีการประเมินเรื่องเงินเข้ามาเกี่ยวข้องว่าคุ้มทุนหรือไม่

๔. รูปแบบการประเมินของโพรวิส สมศ. นำมาประยุกต์ใช้ ตั้งมาตรฐาน ตัวชี้วัดแล้วนำไปประเมิน เช่น เกณฑ์ประเมินที่สมศ. ใช้ประเมินกับสถานศึกษา เป็นต้น

ขั้นตอนการประเมินความสำเร็จของโครงการอบรม (Content Input Process)

พิจารณาจาก

๑. Content พิจารณาจากหลักการและเหตุผล สอดคล้องกับบริบทหรือไม่
๒. Input พิจารณาจาก ๔ M ประกอบด้วย
  - ๑) Man กลุ่มเป้าหมายเป็นใคร
  - ๒) Money ใช้งบประมาณจากที่ไหน
  - ๓) Material วัสดุอุปกรณ์
  - ๔) Management การจัดการ จะจัดที่ไหน ใครมาเป็นวิทยากร
๓. Process วิธีดำเนินการประกอบด้วย
  - ๑) เตรียมการ
  - ๒) ดำเนินการ
  - ๓) ประเมิน
๔. Output ดูจากวัตถุประสงค์เขียนอย่างไรก็ต้องดูผลที่เกิดจากสิ่งนั้น
๕. Outcome ดูจากผลที่คาดว่าจะได้รับและจะมีผลกระทบต่ออะไร

การดูประสิทธิผลของแผน ให้พิจารณาจากการปฏิบัติงานตามแผน ครอบคลุมตามแผนหรือไม่ งานมีมากก็ให้น้ำหนักมาก คุณภาพพิจารณาจากความพึงพอใจของผู้รับบริการมีระดับใด เมื่อประเมินแผนทั้งหมดตามมาตรฐาน แล้วหาค่าเฉลี่ย นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ว่าอยู่ระดับใดก็จะได้อ่านคะแนนประสิทธิผลของแผนนั้น

ช่วงบ่ายเป็นการวิพากษ์

การประเมินประสิทธิผลของแผน กรณีศึกษา ๓ กรณี

น.ส.ธนสรวง ชัยชาญทิพยุทธ ผู้จัดสรุปการบรรยาย
นางศุทธิณี งามเขตต์ ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

สรุปการบรรยาย นางสาวพรรณ นาคปานเอี่ยม
ในการอบรมกลยุทธ์การจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในตามวงจร P D C A
เรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา
วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ. โรงแรมอู่ทองอินน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกระบวนการที่ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษา ออกแบบโครงการและกิจกรรมการจัดการศึกษา กำกับ ดูแล ติดตาม ตลอดจนการกำหนดวิธีการ ประเมินผลว่าจะประเมินอย่างไร และจัดทำรายงานการประเมินผลตนเอง เพื่อการดำรงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมาย

ประเด็นที่สถานศึกษาที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. แล้วไม่ผ่าน ส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจาก ตัวบ่งชี้ที่กำหนดไม่ตรงตามมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งหลายสถานศึกษาคิดว่ามาตรฐานของ กศน. ตัวที่ ๒ การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานที่สำคัญที่ทำให้ไม่ผ่านการประเมิน แต่ในความเป็นจริงแล้วคือ มาตรฐานของ กศน. ตัวที่ ๕ เรื่องการบริหารจัดการ เพราะจากการศึกษาดูงานของวิทยากร พบว่า ไม่ผ่านเนื่องจากไม่มีการจัดทำคู่มือ ไม่ได้มีการประเมินภายในในภาพรวมของการจัดการศึกษา และไม่ได้นำผลการประเมินที่เป็นข้อเสนอแนะมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพตามคำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะของผู้ประเมินภายใน และในเรื่องของโครงการกับภารกิจของสถานศึกษาจะต้องแสดงให้เห็น สมศ. เห็นว่ามีความเชื่อมโยงกันได้อย่างไรนั้น สถานศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการศึกษามาเป็นตัวกำหนดดังนี้

มาตรฐานการศึกษา ⇨ โครงการ/กิจกรรม ⇨ การดำเนินงาน (ระบบประกันคุณภาพภายใน) เพราะโครงการ/กิจกรรม จะต้องสะท้อนให้เห็นว่าตอบสนองมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่เท่าไร ผลสำเร็จของโครงการ คืออะไร วัดอย่างไร (ร้อยละของความสำเร็จ) วัดเชิงปริมาณ หรือวัดเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะวัดในรูปแบบเชิงปริมาณเท่านั้น

การประเมินของ สมศ. ในปีต่อไปจะมีหลักเกณฑ์ในการวัด ๕ ตัว ไม่ใช่ ๔ ตัว และจะดูว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ กศน. กำหนดหรือไม่ จะวัดจนถึงตัว Outcome ถ้าคะแนนไม่ถึง Outcome ตามที่กำหนดจะถือว่าไม่ผ่านทันที ดังนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงทั้งกิจกรรมและโครงการ

การเตรียมบุคลากร

๑. สร้างความเข้าใจ (บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่าย ผู้เรียน/ผู้รับบริการ ผู้เกี่ยวข้อง) โดยเฉพาะบุคลากรในสถานศึกษา จะต้องศึกษา และเรียนรู้ถึงจุดดี จุดด้อย ปัญหา อุปสรรค ความสามารถของแต่ละคน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดูว่าบุคลากรคนใดควรได้รับการพัฒนาในเรื่องใด

๒. มอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ ให้ตรงตามความสามารถของบุคคลนั้นในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพครูทุกคนก่อนให้ได้เรียนรู้งาน โดยการมอบหมายว่าใครจะรับการดำเนินงานใด

๓. มาตรฐานใด ครูแต่ละคนต้องรับผิดชอบใน ๑ มาตรฐาน และสลับไขว้กันเป็นเจ้าภาพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละมาตรฐาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงานร่วมกัน

๔. กำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน โดยเชิญผู้เกี่ยวข้อง คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่าย

ผู้เรียน/ผู้รับบริการ และบุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกันประชุมวางแผนให้มีการทำงานที่เป็นระบบ มีการจัดทำ

คู่มือครู กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน

๕. สถานศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาของบุคลากรในสถานศึกษา และ เครือข่าย

ต้องเข้าถึงชุมชน ทำความคุ้นเคย โดยเสนอตัวในเรื่องต่างๆ บอกจุดประสงค์ในการจัดการศึกษาของ กศน.

ให้ภาคีเครือข่าย คนในชุมชนได้รับรู้ และเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษา เกิดความร่วมมือและการ เชื่อมโยงกัน

๖. สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล สรุปแต่ละกิจกรรม/ โครงการ และ สรุปในภาพรวมของการจัดการศึกษาด้วย

การเตรียมงาน

๑. สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่าย ผู้เรียน/ผู้รับบริการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานศึกษา กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์

๒. ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (แผนการศึกษาแห่งชาติ แผน ๔ ปี นโยบาย จุดเน้น กศน. แผนพัฒนาจังหวัด) ที่ผ่านมามีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับ การประเมิน ภายนอกจาก สมศ. เท่านั้น แต่ไม่ได้ทำเพื่อการจัดการศึกษาจริงๆ เพราะถ้าทำเพื่อการ จัด การศึกษา จะต้องมีการบันทึกความคิดเห็นในการวิเคราะห์ปรัชญา วิสัยทัศน์ การแสดงความคิดเห็นของ ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน

ไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งในการประกันคุณภาพภายใน จะต้องจัดทำเป็นหลักฐานก่อนที่จะจัดทำเป็นแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา เพราะจะแสดงให้เห็น สมศ. เห็นว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพ กศน. จริงๆ

๓. จัดทำแผนปฏิบัติงาน จะต้องสะท้อนให้ภาพการจัดการศึกษาที่ Flow chart การ วิเคราะห์มาตรฐาน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม การออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ การนิเทศติดตาม และการประเมินผลการจัดการ

๔. จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร จะต้องวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ ที่กำหนดให้มีการพัฒนาแบบ R and D เช่น การทำวิจัยในชั้นเรียนแบบ ๕ บท

๕. จัดทำคู่มือระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมสภาพบริบทของ การจัดการศึกษามีร่องรอยหลักฐานที่ไปที่มาของข้อมูลที่ได้ ทั้งการจัดการศึกษาตามอัยาศัย และการ จัดการศึกษาดูเนื่อง

๖. คู่มือปฏิบัติงาน

๗. นำนโยบายสู่การปฏิบัติ ภายใต้มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ ด้วยการวิเคราะห์มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ นำผลการวิเคราะห์มาจัดตามภารกิจของสถานศึกษา และจะต้องให้สอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ด้วย

การเตรียมงาน : การจัดการศึกษา

๑. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (โดยผู้เกี่ยวข้องทุกหลักสูตร) จะต้องมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ชุมชน สังคม มีการพัฒนาหลักสูตรที่ถูกต้องตามหลักการพัฒนาเชิงวิชาการ ที่มีผู้เชี่ยวชาญ คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

๒. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้

๓. สร้างและพัฒนาสื่อ /แหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรม

๔. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

๕. นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล (ตามคู่มือระบบการประกันคุณภาพฯ คู่มือการปฏิบัติงาน) ซึ่งจะต้องมีการจดบันทึกทุกครั้ง จะมีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขทุกขั้นตอน

๖. สรุป รายงานผล วิจัย ประเมินผลการจัดการศึกษา พบว่าในการดำเนินงานจะมีการสรุปผลการดำเนินงานเท่านั้น แต่ไม่ได้ทำรายงานผลหรือวิจัยควบคู่ไปด้วย ควรทำให้เป็นภาพของการประเมินการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลว่าปีต่อไปว่าจะพัฒนาอย่างไร ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ในส่วนนี้จะได้จากข้อเสนอแนะ ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน /ผู้รับบริการ (หลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ ครู/ผู้จัดการเรียนรู้ การประเมินผล การให้บริการ สมรรถนะของผู้บริหาร)

ในการประเมินความพึงพอใจในแต่ละข้อจะบอกได้ว่าควรปรับปรุงอย่างไร ซึ่งควรทำเป็นเอกสารเชิงวิจัยที่มีครบทั้ง ๕ บท ในส่วนนี้จะเป็นการส่งเสริมครูให้ศึกษาหาความรู้ด้วย เพราะกว่าจะออกมาเป็น ๕ บท ครูจะต้องศึกษาทุกขั้นตอนของเอกสารถึงจะออกมาได้ สำหรับการประเมินสมรรถนะของผู้บริหาร เป็นการประเมิน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ ๕ การบริหารจัดการ ในการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งสถานศึกษาควรจะทำในลักษณะเชิงวิจัย ๕ บท โดยจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพราะสมศ. จะรู้ว่าผู้บริหารได้นำแนวคิด หลักการทฤษฎีอะไรมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาก่อนการจัดการศึกษา และหลังการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมาย และจัดทำเป็นรายงานการพัฒนาระบบบริหารเชิงวิจัย ๓ บท

เตรียมรับการประเมิน : เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑. จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปี

๒. จัดทำรายงานการประเมินตนเอง สถานศึกษาสามารถนำเกณฑ์ของกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนมาประยุกต์เป็นของสถานศึกษา แต่ต้องศึกษาก่อนว่าเราจะใช้เครื่องมืออะไรประเมิน

๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องในการประเมินตนเองตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินของ กศน. และของ สมศ. ควรมีการทำตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดูว่าโครงการนี้เข้ากับมาตรฐานไหน แผนของปีต่อไป ควรเป็นอย่างไร และตอบการพัฒนาของตัวเองอย่างไร นอกจากนี้ควรทำตารางวิเคราะห์ที่โครงการ/กิจกรรมว่าสามารถตอบสนองมาตรฐานการศึกษาตัวใดบ้าง โดยใช้โปรแกรม Excel

๔. จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีต่อไป (โดยนำผลการประเมินตนเอง ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดทำแผน) ควรนำ SAR มาศึกษา โดยการจัดทำ SWOT เพื่อจะให้เห็นทั้ง ๔ ด้านของการดำเนินงานปีที่ผ่านมา

เตรียมการประเมิน : สภาพจริง

๑. อาคาร สถานที่ ต้องเตรียมความพร้อมให้มากที่สุด ซึ่งคณะกรรมการจะดูทุกอย่าง เช่น วิทยากรหรือไม่ ขยะรกหรือเปล่า แม้แต่ห้องน้ำเขาก็ให้ความสำคัญ สถานศึกษาจึงต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกให้มีความสะอาด ร่มรื่น ดูดีอยู่เสมอ

๒. บุคลากรของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาเครือข่าย ผู้เรียน/ผู้รับบริการ ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ครูจะต้องมีความรู้ มีข้อมูลที่จะสามารถตอบคำถามของ สมศ. ได้ ควรมีการจำลองสถานการณ์การประเมินเสมือนจริง ในลักษณะแบบไขว่สลับระหว่างมาตรฐาน มีการซักถามกันจริง เพราะเมื่อถึงเวลา สมศ. เข้าประเมิน ครูจะได้ไม่มีความตื่นเต้น และตอบคำถามได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง

๓. หลักฐาน/ร่องรอยการจัดการศึกษา/กิจกรรมการเรียนรู้ ต้องมีการจัดเตรียมให้พร้อม

๔. สาธิตกิจกรรม ต้องมีการจัดสาธิตกิจกรรม กระบวนการต่างๆ ให้เป็นไปตามเอกสารที่เสนอ ให้สมศ. ดู เพราะ สมศ. จะตรวจตามเอกสาร ในกรณีที่ สมศ. ไม่สามารถเข้าพื้นที่ดูการจัดกิจกรรมจริงๆ ได้ และในบางครั้ง คณะกรรมการประเมินภายนอกอยากเห็นของจริง เขาอาจเข้ามาโดยที่เราไม่รู้ตัว ด้วยการแฝงตัวมาเป็นครู นักศึกษาเป็นต้น

๕. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการจัดการศึกษา/การจัดกิจกรรม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้เรียนที่จบไปแล้วไปเรียนต่อที่คน ประกอบอาชีพที่คน

โดยสรุป ในการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาควรทำในลักษณะ ๓ เสา คือ สังเกต ศึกษา เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องให้ชัดเจน มีการอำนวยความสะดวกให้กับคณะกรรมการประเมิน มีการประเมินภายในเสมือนจริง จัดทำยกร่างแผนการประเมิน แผนที่ กำหนดการให้กับคณะกรรมการประเมินภายนอก มีการประสานงานก่อนการประเมิน ทีมงานมีการซ้อมรับการประเมินตั้งแต่การแต่งกาย การวางตัว บุคลิกภาพ และการจัดทำข้อมูล

น.ส.เยาวรัตน์ คำตรง	ผู้จัดสรุปการบรรยาย
น.ส.สมถวิล ศรีจันทร์วิโรจน์	ผู้จัดสรุปการบรรยาย
นางศุทธิณี งามเขตต์	ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

สรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง ๖๔ แห่ง
(ที่ไม่ผ่านการรับรอง)และข้อเสนอแนะโดยผู้ดำเนินการอภิปรายนางศุทธิณี งามเขตต์
ในการอบรมกลยุทธ์การจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในตามวงจร PDCA
วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ. โรงแรมอู่ทองอินน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการอบรมนี้ สืบเนื่องมาจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง สถานศึกษา กศน.ไม่ผ่าน ๖๔ แห่ง จากการศึกษารายงานผลการประเมินที่สมศ.ส่งมาสะท้อนให้เห็นจุดที่ กศน.ต้องพัฒนาในหลายเรื่อง เรื่องหนึ่งคือมาตรฐานที่ ๒ และ ๕ ในมาตรฐานที่ ๕ พบว่าบุคลากรขาดความเข้าใจระบบประกันคุณภาพภายในอย่างถ่องแท้และประเด็นอื่นอีกจึงเป็นที่มาของการอบรมครั้งนี้

จากผลการประเมินคุณภาพรอบสอง ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสถานศึกษามากพบว่าอยู่ในระดับพอใช้ หากสถานศึกษาใดมีมาตรฐาน ๒ ตัวได้คะแนนระดับพอใช้ สมศ. จะไม่รับรอง ในภาพรวม

มีผลการประเมินคุณภาพเฉลี่ยทั้งดี พอใช้ และปรับปรุงซึ่งการปรับปรุงมีเพียงแห่งเดียว

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินเป็นรายมาตรฐาน ทั้ง ๕ มาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ ๑ จะได้ค่าเฉลี่ยระดับดี กับดีมากแต่การอบรมครั้งนี้เราเน้นเรื่องแผนด้วย เพราะแผนพัฒนาคุณภาพเชื่อมโยงกับรายงานการประเมินตนเอง (SIP กับ SAR) เพื่อให้ครบวงจร

มาตรฐานที่ ๒ เป็นเรื่องที่ต้องศึกษากันว่าเราจะพัฒนาอย่างไรเพราะมาตรฐานนี้มีผลการประเมินระดับพอใช้จำนวนมาก ระดับดี ดีมากได้เพียงเล็กน้อย

มาตรฐานที่ ๓ ได้ระดับประเมิน ดี

มาตรฐานที่ ๔ ได้ระดับดี และพอใช้ ใกล้เคียงกันแต่ถ้าศึกษาในตัวชี้วัดจะพบบางตัว สถานศึกษายังดำเนินการได้ไม่ดี

มาตรฐานที่ ๕ ส่วนใหญ่ได้ระดับพอใช้ กับปรับปรุงจึงเป็นเหตุผลที่มาของการอบรมเรื่องการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน กศน.

ในการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ขอให้สถานศึกษายึดกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ จะระบุเรื่อง การประกันคุณภาพทำอย่างไร ทำแผนพัฒนาคุณภาพอย่างไร ที่สำคัญเรื่องการประเมินภายนอกจะประเมินอะไรบ้าง ขอให้ไปศึกษา กฎกระทรวง และขอให้ดูจุดสารของสมศ. สามารถดาวน์โหลดได้ ซึ่ง สมศ.จะวิเคราะห์กฎกระทรวงจะ ช่วยเราทำงานได้มาก

จากผลการประเมินทั้ง ๕ มาตรฐานพบว่า มาตรฐานที่ ๒ และ ๕ ต้องพัฒนา ซึ่ง มาตรฐานที่ ๕ สำนักงาน กศน. ได้ดำเนินการแล้ว ต่อไปกลุ่มพัฒนา ฯ จะพัฒนาเครื่องมือที่เป็น ข้อเสนอแนะของ

สมศ.เช่นเรื่องประเมินหลักสูตร ประเมินแผน เครื่องมือตรวจสอบต่างๆให้ท่านนำไปใช้ ถ้าเป็นเรื่องย่อยๆ สถานศึกษาสามารถจัดทำได้ด้วยตนเอง

หลังจากการวิเคราะห์มาตรฐานแล้ว และเมื่อศึกษาในรายตัวชี้วัดของแต่ละมาตรฐาน พบว่ามาตรฐานที่ ๑ ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ สถานศึกษามีผลการประเมินอยู่ในระดับดี เป็นส่วนมาก

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ส่วนใหญ่มีผลการประเมินระดับดี

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ การบรรลุเป้าหมายตามแผน มีระดับปรับปรุง พอใช้ ใกล้เคียงกัน ซึ่งสมศ. ใช้เกณฑ์ ร้อยละ ๘๐ ของโครงการจะต้องบรรลุ เมื่อมีโครงการมากก็มีตัวชี้วัดมากเป็นการเพิ่มภาระที่

สถานศึกษาต้องจัดทำหลายตัวชี้วัด ซึ่งไม่มีความชำนาญในการประเมิน ดังนั้น ควรทำโครงการเดียวที่มีหลายกิจกรรมจะเหมาะสมกว่า

ผลการประเมินเชิงคุณภาพมาตรฐานที่ ๑ พบว่า

๑. การประเมินแผนงานซึ่งมี ๒ แผน คือแผนปฏิบัติการประจำปี กับแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในแผนปฏิบัติการประจำปี ให้ดูโครงการทั้งหมดที่กำหนดในแผน สถานศึกษาสามารถปฏิบัติได้ครบตามที่กำหนดหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ส่วนแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาระยะ ๓ - ๕ ปี การที่สถานศึกษาจะพัฒนาต่อไปให้ทบทวนว่ากลยุทธ์ดังกล่าวจะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งส่วนใหญ่ยังดำเนินการไม่ครบวงจร

๒. การประเมินผลโครงการ ทุกพันธกิจที่ประเมินจะไม่ครบวงจร

๓. กำหนดแนวทาง /คู่มือการปฏิบัติงานตามแผนการ เช่นคู่มือการลงทะเบียนนักศึกษา ทำอย่างไรให้คนไปปฏิบัติได้ คล้ายกับที่เราซื้อเก้าอี้ ชั้นวางของแบบถอดได้และมีคู่มือให้เราประกอบได้ เป็นต้น คู่มือมีประโยชน์ต่อกัน.เพราะเรามีคนเข้าและออก อยู่เป็นประจำ คนมารับช่วงต่อสามารถดำเนินงานได้จะรู้ว่าขั้นตอนนี้ต้องเริ่มจากไหนและจะดำเนินต่ออย่างไร

๔. พัฒนาบุคลากรเรื่องการจัดทำแผน วันแรกวิทยากรได้บรรยายแล้ว ลองทบทวนดู

๕. การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมการพัฒนาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขอให้ใช้เกณฑ์ สมศ.ข้อนี้มี ๘ ข้อ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้วิเคราะห์ผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มมีความแตกต่าง จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน เมื่อประเมินผู้เรียนอ่อนเรื่องใดก็ให้พัฒนาเรื่องนั้น

ผลประเมินในรายตัวชี้วัดมาตรฐานที่ ๒ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ระดับพอใช้ ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ ๒.๓ ๒.๕ และ ๒.๖ มีผลการประเมินระดับดีขึ้นไป ส่วนตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ๒.๔ ๒.๗ อยู่ในระดับพอใช้ลงมา โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่ ๒.๘ , ๒.๙ ส่วนใหญ่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง

ในร่างการประเมินรอบสาม สมศ.จะให้ความสำคัญ ๒ เรื่อง คือ

๑. ผลสัมฤทธิ์วิชาหลักกับผู้เรียนจบตามเกณฑ์ จะให้ค่าน้ำหนัก ๒๕ % ซึ่งกศน.ทุกแห่งขอให้ดูเรื่องอื่นประกอบด้วย แต่แนวโน้มของพื้นฐาน และอาชีพศึกษาเป็นเช่นนั้น ของกศน. สมศ.ยังไม่ได้ร่างประเมินรอบสาม หากสมศ.ยกร่างจะเชิญผู้แทน กศน.จังหวัด และ กศน.อำเภอ ไปร่วมยกร่างด้วย

๒. การเรียนจบ ๔ ภาคเรียน รอบสาม สมศ.จะพิจารณาใหม่

ผลการประเมินเชิงคุณภาพมาตรฐานที่ ๒ ในเอกสารการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง ๆ หน้า ๖ มีด้วยกัน ๗ ข้อ แต่จะนำเสนอเฉพาะที่เกี่ยวกับครูโดยตรง พบว่า

๑. หลักสูตรการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานยังไม่ดำเนินการ ๒ เรื่อง คือ การประกันคุณภาพหลักสูตร กับ การประเมินคุณภาพหลักสูตร

๒. คุณภาพของครู

๒.๑ การเขียนแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในหลักสูตรปี ๕๑ กลุ่มพัฒนาฯ กำลังจัดทำแผนการเรียนรู้ก็คงช่วยพวกเราได้

๒.๒ การวัดผลประเมินผล เน้นการวัดผลประเมินที่หลากหลายตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง ต้องเอาผลสอบมาวิเคราะห์ ซึ่งข้อสอบออกตามมาตรฐาน จุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด ของแต่ละวิชา/หมวดวิชา โดยจะกำหนดค่าน้ำหนักในแต่ละตัวชี้วัด ถ้าตัวชี้วัดใดไม่ผ่านให้นำตัวชี้วัดนี้มาสอนให้ผู้เรียนเข้าใจ การประเมินคุณภาพภายนอก สมศ. ยังเน้น ๔ เรื่องตามที่กฎกระทรวงกำหนด คือ

- ผลการจัดการศึกษา
- การบริหารจัดการศึกษา
- การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- การประกันคุณภาพภายใน

๒.๓ บันทึกหลังการสอนทำวิจัยชั้นเรียน

๒.๔ ครูควรมีความรู้ในวิชาที่รับผิดชอบอย่างถ่องแท้ทั้ง ๘ หมวดวิชา

๓. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครู

๓.๑ ให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างเพื่อพัฒนาศักยภาพ

๓.๒ นำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยและจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

๔. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ถึงเกณฑ์ของ สมศ.ที่มี ๘ ข้อ ศึกษาให้เข้าใจเรื่องนี้อยู่ในพรบ.การศึกษาแห่งชาติปี ๔๒ และในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามเกณฑ์นี้ยังใช้อยู่

ผลการประเมินในรายตัวชี้วัดมาตรฐานที่ ๓ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินระดับดี ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ ๓.๓ ๓.๔ ระดับดีขึ้นไป แต่ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ มีผลการประเมินระดับพอใช้

ผลการประเมินเชิงคุณภาพมาตรฐานที่ ๓ พบว่า เรื่องหลักสูตรอยู่ระดับพอใช้ต้องพัฒนาเรื่องหลักสูตรยังไม่ครบวงจร PDCA รอบสามจะไม่ประเมินเฉพาะความพึงพอใจแต่ประเมินว่าได้นำไปใช้จริงไหม

ผลการประเมินในรายตัวชี้วัดมาตรฐานที่ ๔ มีผลการประเมินระดับพอใช้และดี เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดพบว่าตัวชี้วัด ๔.๒ และ ๔.๔ มีผลการประเมินระดับพอใช้ลงมา โดยตัวชี้วัด ๔.๒ ส่วนใหญ่อยู่พอใช้และปรับปรุง คือระบบฐานข้อมูลยังไม่เป็นปัจจุบัน การสืบค้นยาก ตัวชี้วัด ๔.๔ อยู่ระดับปรับปรุงคุณภาพของการบริหารเรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมินต้องนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบกับเป้าหมาย มาตรฐานภายใน ภายนอก เช่นการพบกลุ่ม ตอบสนองการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่ การประเมินผลนำมาพัฒนาการเรียนการสอนหรือไม่

ผลการประเมินในรายตัวชี้วัดมาตรฐานที่ ๕ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินระดับพอใช้ลงมา เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้พบว่า ๕.๑ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินระดับดีแต่ตัวบ่งชี้ ๕.๒ และ ๕.๓ มีผลการประเมินระดับพอใช้ลงมา

ผลการประเมินเชิงคุณภาพมาตรฐานที่ ๕ พบว่า

๑. ตัวชี้วัดที่ ๕.๑. ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ ไม่มีปัญหา

๒. ตัวชี้วัดที่ ๕.๒ กระบวนการประกันคุณภาพที่ครบวงจรอยู่ในระดับพอใช้ และปรับปรุงขาดความรู้เรื่องการประกันคุณภาพภายในไม่ครบวงจร PDCA ขาดการนิเทศ ติดตามการกำกับอย่างต่อเนื่อง การรายงานผลผลักดันไปสู่การปฏิบัติไม่ชัดเจน ให้รายงานผลการนิเทศไปยังต้นสังกัดเป็นระยะๆ

๓. ตัวชี้วัดที่ ๕.๓ รายงานการประเมินตนเองต้องสะท้อนตนเองได้ ดี หรือไม่ดี เก่งหรือไม่เก่ง จะต้องพัฒนาตนเองอย่างไร ข้อมูลการเขียนประเมินตนเองขาดที่ไปที่มา คะแนนข้อมูลไม่มีเครื่องมือไม่มีความน่าเชื่อถือ เมื่อมีรายงานการประเมินตนเองแล้ว ต้องทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาเมื่อได้รับความเห็นชอบจึงเผยแพร่

แนวปฏิบัติสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากสมศ.

๑. สมศ.จะแจ้งสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นหนังสือพร้อมเหตุผลการไม่ผ่านเกณฑ์

๒. สำนักงาน กศน.จังหวัดต้องให้ความช่วยเหลือ กำกับและติดตามโดยจัดประชุมอบรมฯหรือให้ข้อเสนอแนะตัวชี้วัดที่ไม่ผ่าน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมรองรับเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะ ที่ สมศ. กำหนด

๓. สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ตามที่ได้ประชุมหารือกับ สำนักงาน กศน.จังหวัด

๔. สถานศึกษาเสนอแผนให้ สมศ.อนุมัติภายใน ๓๐ วัน

(เดิม สมศ.มีแนวปฏิบัติให้สถานศึกษาส่งแผนพัฒนาภายใน ๓ เดือน แล้วให้ต้นสังกัดในที่นี้หมายถึงสำนักงาน กศน.จังหวัดอนุมัติแผน ซึ่งสมศ.ประกาศก่อนจะมีกฎกระทรวง แต่กฎกระทรวงปี ๕๓ ให้ส่งแผนภายใน ๓๐ วันแล้วให้ สมศ.อนุมัติแผนจะเห็นว่าขัดแย้งกัน สถานศึกษาควรดำเนินการตามที่กฎกระทรวงกำหนด)

๕. เมื่อสถานศึกษาได้รับอนุมัติแผนแล้วให้ดำเนินการตามแผน ซึ่งสมศ.จะประเมินใหม่ภายใน ๒ ปี ในส่วนที่สถานศึกษาไม่ผ่านในปีพ.ศ.๒๕๕๓ จำนวน ๑๐ แห่ง ได้รับหนังสือร่างจาก สมศ.แล้วหรือยัง หากยังให้ท่านเตรียมร่างแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเพราะ ๓๐ วันเร็วมาก

กรณีไม่ผ่านการรับรองคุณภาพให้สถานศึกษาดำเนินการดังนี้

๑. เตรียมการวิเคราะห์ผลการประเมินตามตารางนี้เพื่อนำไปสู่แผนยกระดับคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะสมศ.

ตัวอย่างตารางวิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ผลการประเมินคุณภาพภายนอก/ข้อเสนอแนะสมศ.	ผลการประเมินภายใน(SAR)	สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของ กศน.	แนวทางการแก้ไข/โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ%
พิจารณาข้อมูล -จากตารางสรุปผู้บริหาร -จากข้อมูลสรุปมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ไม่ได้รับการรับรอง	พิจารณาข้อมูลจากผลจากผลการประเมินและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา	มาตรฐานที่ .... ตัวบ่งชี้ที่...	-โครงการ..... -กิจกรรม....	ผู้เรียนร้อยละ ๗๕ ขึ้นไปสามารถ.....

๒. เมื่อสำนักงาน กศน.จังหวัด และกศน.อำเภอ ประชุมคิดโครงการรองรับได้แล้วก็นำไปสู่แผนยกระดับคุณภาพตามที่วิทยากรวันแรกได้บรรยายแผนนี้ให้บูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาคุณภาพ ระยะ ๓ ปี ซึ่งเราต้องพัฒนาให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี

แผนพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะสมศ.

เป้าหมาย	ยุทธศาสตร์	โครงการ	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	เกณฑ์ที่คาดหวังรายปี			
				๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗
๑.มี หลักสูตร สถานศึกษา ที่เหมาะสม กับผู้เรียน	๑.๑การ พัฒนา หลักสูตร และเนื้อหา สาระการ เรียนรู้.....	โครงการ พัฒนา หลักสูตร และ เนื้อหา สาระการ เรียนรู้	ร้อยละ/ จำนวนของ หลักสูตรที่ ได้รับการ พัฒนา	๘๐/๒	๘๐/๓	๘๕/๓	๘๕/๓

๓. สมศ.จะให้รายงานทุก ๖ เดือน ตามตัวอย่าง ซึ่งสำนักงานกศน.จังหวัด จะต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลช่องที่ ๕ และกศน.อำเภอเป็นผู้ให้ข้อมูล ช่องที่ ๖

(ตัวอย่าง) รายงานผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของ สมศ.

ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.

กศน.จังหวัด (๑)	จำนวนส.ศษ.ที่ ไม่ผ่าน (๒)	จำนวนส.ศษ.ที่ ได้รับการ พัฒนา (๓)	จำนวนส.ศษ.ที่ ไม่ได้รับการ พัฒนา(๔)	วิธีดำเนินการ ของกศน. จังหวัด (๕)	ผลการ ดำเนินงานของ กศน.อำเภอ(๖)
จังหวัด.....	.....แห่ง	.....แห่ง	.....แห่ง	-ประชุม วิเคราะห์ผล การประเมิน และจัดทำ แผนพัฒนา - จัดอบรมครู เรื่องการนำผล การประเมินมา ใช้พัฒนา ผู้เรียน	๑. กศน.อ ..... -มีแผนพัฒนา ตาม ข้อเสนอแนะ สมศ. -๒.กศน.อ..... -มีแผนจัดทำ สื่อ -มีแผนการ สอนซ่อมเสริม เป็นต้น

ผู้ดำเนินการอภิปราย นางศุทธิณี งามเขตต์ ได้เสนอแนะเพิ่มเติม สืบเนื่องจากการไปประชุมร่วมกับ สมศ.และฟังคำบรรยายของวิทยากร ๒ วัน สมศ. ได้เชิญสถานศึกษาต่างๆที่เขาได้คัดเลือกมาแล้วที่มีระบบประกันคุณภาพภายในค่อนข้างดี จะขอแนะนำโรงเรียนหนึ่งคือ โรงเรียนปรินทร์โรยัล จังหวัดเชียงใหม่ ทุกภาคเรียนเขาจะทำ SAR มีการตรวจสอบคุณภาพทุกภาคเรียนแล้วก็เขียนรายงานการประเมินตนเองทุกภาคเรียน ภาคเรียนที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ ก็เขียนรายงานการประเมินตนเอง เขียนทั้ง

๒ ภาคเรียน เมื่อจบทั้ง ๒ ภาคเรียน ก็มาเขียน SAR เมื่อพูดถึงระบบของเขาแล้วคือมีการทำทั้งองค์กร ระบบประกันคุณภาพภายในของเขาเข้มแข็ง ทุกอย่างครุจะส่งรายงานกันทางเว็บ แล้วเขาก็เขียน โปรแกรม โครงการ การจัดโครงการก็ส่งกันทางเว็บ มีโปรแกรมสำเร็จรูป การรายงานผลในโปรแกรมก็ เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป เขายินดีที่จะเผยแพร่โปรแกรมนี้นี้ จากตรงนั้นแล้วมาฟังวิทยากร ๒ วัน เกิดแนวคิด จะขอนำเสนอจะช่วยให้หรือไม่ ในวันแรกวิทยากรบอกว่าให้ท่านทำแผน และทำปฏิทินปฏิบัติงาน ดังนี้

(ตัวอย่าง) ปฏิทินการปฏิบัติงาน

งาน/กิจกรรม	๒๕๕๓			๒๕๕๔			มฐ./ตชว
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.-ก.ย.	
๑.การจัดทำแผนพัฒนาระยะ ๓-๕ ปี	๑ต.ค- ๑๕พ.ย						มฐ.๑ ตชว.๑.๑- ๑.๒
			๑๕				
๒.อบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์		๑๕					มฐ.๓ ตชว.๓.๑- ๓.๔
			๓๐				
๓.ค่ายดาราศาสตร์				๗-๘			มฐ.๒ ตชว.๒.๑- ๒.๔
				๓๐			
๔.ค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม				๑๕- ๑๗			มฐ.๒ ตชว.๒.๑- ๒.๔
						๑๐มี.ค	

จากภาพ ท่านคงต้องไปทำแผนว่า เช่นการจัดทำแผนท่านทำในช่วงไหน แล้วท่านต้องส่ง งานภายในช่วงไหน การจัดทำแผนสอดคล้องกับมาตรฐานไหน คือไปทำปฏิทินอย่างนี้ การอบรม การทำ ปุ๋ยอินทรีย์แผนจะจัดวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ท่านต้องส่งงานตรงนี้ มีอะไรบ้างที่ต้องจัดส่งภายใน ๓๐ ธันวาคม ซึ่งเห็นของ ปริ้นท์ ขึ้นอยู่ในเว็บเลย แล้วเช็คได้ว่ากิจกรรมนี้ในแผนทำแล้ว งานจัดส่งแล้วหรือยัง ส่งเป็นรูปเล่มแล้วหรือยัง คือส่งทั้งที่ไม่เป็นรูปเล่ม สรุปนำเสนอ และส่งทั้งที่เป็นรูปเล่ม ในรูปเล่มนั้นจะมี ตั้งแต่หน้าปกจะเขียนบอกไว้ว่าสอดคล้องกับมาตรฐานอะไร วิธีการดำเนินงานจะทำอย่างไร แผนเป็น อย่งไร วิธีดำเนินการเป็นอย่างไร เช่นจะประสานวิทยากร ก็จะมีหนังสือประสานวิทยากร แนบท้าย ถ้า หากจะประเมินความรู้ของผู้เรียน ก็จะมีแบบทดสอบแนบท้ายแล้วก็มีตารางสรุปผลการประเมิน ถ้าจะ ประเมินความพึงพอใจก็จะมีแบบพึงประเมินความพึงพอใจแล้วจะสรุปผลความพึงพอใจ ดังนั้นหลักฐาน ตรงนี้ต้องเก็บเลย จะไม่ไปเก็บตอนช่วง กรกฎาคม สิงหาคม เพราะคนๆนี้เขาไม่อยู่กับเราแล้ว ก็เลย พยายามจะทำอย่างไรช่วยท่านได้บ้างก็มาศึกษา คิดได้ว่าถ้าหากเรามีแผนอย่างเช่นเรื่องการจัดค่ายดาราศาสตร์ จัดกิจกรรมวันที่ ๗ - ๘ มกราคม ก็ต้องมีแผนงานเลยว่าท่านจะส่งงานที่เป็นรูปเล่มพร้อมหลักฐาน ภาพประกอบ เมื่อไร ต้อง ๓๐ มกราคม ดังนั้นฝ่ายประกันจะต้องตรวจสอบตรงนี้ตลอดเวลา แล้วเช็คด้วย ว่าอยู่ในมาตรฐานใด ตัวชี้วัดใด เรื่องของค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ถ้าทำจะทำ ๑๕ - ๑๗ กุมภาพันธ์ ก็ต้อง ส่งงาน ๑๐ มีนาคม อันนี้จะเป็นข้อตกลงที่สถานศึกษาต้องตกลงกับผู้ปฏิบัติงาน คือเห็นของสถานศึกษาที่

เป็นตัวอย่างแล้วน่าสนใจ แล้วมาคิดว่าอะไรบ้างที่ต้องส่งงาน ในเล่มจากการทำแผน และวิเคราะห์นโยบาย คืออะไร คือรายงานการประชุมใช้หรือไม่ ทำแล้วหรือยัง คือต้องมาวิเคราะห์ว่าแต่ละกิจกรรมที่จะต้องจัดเก็บ ทำจัดส่ง ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ใช้หรือไม่ หลักฐานอันนี้จะอยู่จะแนบอยู่ที่เล่ม งานนี้ก็จะ เป็นระบบ แล้วจะไม่เหนื่อย

(ตัวอย่าง) หลักฐานและข้อมูลที่จัดเก็บ

งาน	กิจกรรม	ข้อมูลที่จัดเก็บ	วันที่ส่ง
๑.แผน	๑.จัดทำแผนพัฒนา		๓๐ ธ.ค.๕๓
	-วิเคราะห์นโยบาย มาตรฐาน	-รายงานการประชุม	
	-ความต้องการพื้นที่	-รายงานการสำรวจ -ผลการประชุมเวทีชาวบ้าน	
	-กำหนดปรัชญาวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ ฯลฯ	-รายงานการวิเคราะห์ความ สอดคล้อง	
	-จัดทำโครงการ	-แผนพัฒนา	
๒.การจัด การศึกษาเพื่อ พัฒนาอาชีพ	-สำรวจความต้องการในการ ฝึกอบรม/เรียนอาชีพ -จัดทำ/จัดหาหลักสูตร	-รายงานการสำรวจ -หลักสูตรต่างๆตามความต้องการ	๓๐ ต.ค. ๕๓
๒.๑ การทำปุ๋ย อินทรีย์วันที่๑๕ พ.ย ๕๓	-รวมกลุ่มผู้เรียน	-รายชื่อ	๓๐ธ.ค. ๕๓
	-ศึกษาหลักสูตร		
	-ประสานวิทยากร	-หนังสือเชิญ -คำสั่งมอบหมาย/แต่งตั้ง	
	-จัดทำแผนการสอน	-แผนการสอน	
	-เตรียมสื่อ อุปกรณ์		
	-ดำเนินการสอน	-ภาพถ่าย -ผลงานของผู้เรียน -การจ่ายเงินวิทยากร	
	-ประเมิน ◆ ผลการเรียนรู้ ◆ ความพึงพอใจ ◆ หลักสูตร	-ผลงาน -รายงานความพึงพอใจ -รายงานการประเมินหลักสูตร	

จากภาพ หลักฐานและข้อมูลที่จัดเก็บ ในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำแผนวิเคราะห์
ความต้องการของพื้นที่ ดังนั้นข้อมูลที่จะต้องจัดเก็บก็คือ หากการใช้วิธีสำรวจ เราก็ต้องมีรายงานการ
สำรวจ แบบสำรวจ แล้วตัวอย่างที่เขากรอกข้อมูลมาแนบไปเป็นตัวอย่าง หากต้องการดูทั้งหมดก็คงไปดู
อีกแฟ้มหนึ่ง อันนี้เป็นตัวอย่างอยู่ในเล่ม หรือว่าท่านไม่ใช้วิธีการสำรวจ ท่านใช้วิธีการเวทีชาวบ้าน ก็ต้อง

สรุปผลในการที่ท่านจัดเวทีชาวบ้าน เรื่องของการดูความสอดคล้องของปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ ตรงนี้มีการวิเคราะห์ความสอดคล้องหรือไม่ คือวิเคราะห์ในรูปแบบไหน วิเคราะห์ในรูปแบบการประชุม หรือดูค่า IOC ก็ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาจะอย่างไร แต่ตรงนี้เป็นข้อมูลที่จัดเก็บ หรืออย่างไรของการพัฒนาอาชีพ ที่เรามีปัญหาคือก่อนเราทำหลักสูตรท่านต้องสำรวจความต้องการตรงนี้ หลักฐานคืออะไร งานตรงนี้ต้องจัดส่งเมื่อไร การทำปุ๋ยอินทรีย์ที่บอกว่าเอกสารที่ต้องจัดเก็บ เช่นถ้าเราต้องรวบรวมกลุ่มผู้เรียน เราต้องมีรายชื่อ เรื่องของการศึกษาหลักสูตร เราจะต้องมีว่าเราจะสอนอย่างไร ประสานวิทยากรต้องมีหนังสือเชิญ หรือเช่นเป็นคนในศูนย์จะต้องมีคำสั่งมอบหมาย คำสั่งแต่งตั้ง มีการจัดทำแผนการสอนหรือไม่ การเตรียมสื่ออุปกรณ์ การดำเนินการสอน ก็คือ ภาพถ่ายขณะสอน ถ้าเราสอนต้องมีผลงานของผู้เรียน หรือหากจ่ายเงินค่าวิทยากร ต้องนำไปแนบไว้ การประเมินถ้ามีหลักสูตร ระยะเวลา ก็คือ ต้องประเมินผลการเรียนรู้ คือข้อสอบ หรือผลงานของเขา การประเมินความพึงพอใจ และการประเมินหลักสูตร และที่สำคัญในรอบสามไม่ใช่ต้องการผลผลิตเท่านั้น สอนไปแล้วเขาเอาไปใช้หรือเปล่า ตามไปถึงผลลัพธ์ตรงนี้ก็ต่อให้เพิ่มเข้าไปว่าเอาไปใช้หรือเปล่าตรงนี้เป็นสิ่งที่นำเสนอไว้พิจารณาว่าจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา คือๆไปดูของเขาแล้วจะนำมาใช้ของเราได้อย่างไร ตรงนี้สิ่งที่กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ได้ทำไว้ให้แล้วคือจะเป็นเรื่องขอให้สถานศึกษาตรวจเช็คตัวเองว่าก่อนที่ท่านจะเขียนรายงานประเมินตนเองท่านทำอย่างไรหรือไม่ อย่างเช่นมาตรฐานที่ ๑ ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ เรื่องของปรัชญา วิสัยทัศน์ มีเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเปล่า ท่านต้องเช็ค มีก็คือมี ไม่มีก็ต้องเช็คว่ามีไม่มี ถ้าท่านไม่มีไปเช็คแล้วว่ามีท่านจะลืม อันนี้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาตัวท่านเอง ตรวจสอบตัวท่านเองว่ามีตรงนี้หรือเปล่า ปรัชญา วิสัยทัศน์ มีความสอดคล้องหรือเปล่า ถ้าสอดคล้องท่านเช็คว่ามีนั้นหมายความว่าท่านต้องยืนยันได้ว่าจากตรงไหนว่ามี ดูจากการประชุมหรือเปล่า ดูจากวิเคราะห์ ค่า IOC หรือเปล่า หรือดูจากอะไร ซึ่งต้องตรวจสอบทั้ง ๖ มาตรฐาน ท่านสามารถเอาไปดาวนโหลดใช้ได้ ยังมองว่ายังมีประโยชน์กับสถานศึกษาในการตรวจสอบตนเองในการทำรายงานการประเมินตนเอง

น.ส.ธนสรวง	ชัยชาญทิพยุทธ	ผู้จัดสรุปการบรรยาย
นางศุทธิณี	งามเขตต์	ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

สรุปการบรรยายนายสุชาติศรีนวลนัต
ในการอบรมกลยุทธ์การจัดการระบบประกันคุณภาพภายในตามวงจร PDCA
เรื่อง แนวทางที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก
วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ. โรงแรมอู่ทองอินน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แนวทางที่สมศ. ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกจะไม่แบ่งสถานศึกษาเป็นที่ผ่านหรือไม่ผ่านการรับรอง แต่จะจัดแบ่งสถานศึกษาเป็น ๔ ระดับ

ระดับที่ ๑ กลุ่มต้องยกมาตรฐาน (สถานศึกษาคุณภาพยอดเยี่ยมแล้วต้องทำอะไร)

ระดับที่ ๒ กลุ่มเพื่อรักษามาตรฐาน (สถานศึกษาต้องรักษาคุณภาพดีไว้)

ระดับที่ ๓ กลุ่มต้องพัฒนาไปสู่มาตรฐาน (คุณภาพค่อนข้างต้องพัฒนาตนเอง)

ระดับที่ ๔ กลุ่มปรับปรุง (ต้องปรับปรุงคุณภาพ)

การปรับปรุงหรือไม่ปรับปรุง สมศ.ต้องมีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการตามข้อเสนอแนะ มาตรฐานที่ ๒ เป็นมาตรฐานที่มีตัวชี้วัดจำนวนมากเป็นเกณฑ์อิงพัฒนา ส่วนใหญ่สถานศึกษาจะได้คะแนนระดับ พอใช้ เช่น ค่า O-NET สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษา บุคลากรต้องจบปริญญาตรี ครูต้องมีวิทยฐานะตั้งแต่ชำนาญการขึ้นไป เป็นข้อจำกัดของเกณฑ์ที่ไปอิงสถานศึกษาในระบบ สัดส่วนครูผู้สอนต่อจำนวนผู้เรียน ๑ : ๕๐ ในทางปฏิบัติครูคน.จะรับผิดชอบผู้เรียน ไม่น้อยกว่า ๑ : ๖๐ ข้อนี้มีทางแก้ไขโดยจ้างครูสอนเสริมเพื่อให้สัดส่วนครูผู้สอนต่อนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ที่เป็นปัญหามากคือสัดส่วนผู้จบ กศน. ในรุ่นเดียวกัน ซึ่งข้อเท็จจริงไม่สามารถนำไปใช้ได้ พวก DROUP OUT สมศ.ก็ไม่ลดจำนวนนักศึกษาลง ตามธรรมชาตินักศึกษาส่วนใหญ่จะไม่ศึกษากับเราตลอด ๒ ปี เขาจำเป็นต้องโยกย้ายไปจังหวัดต่างๆเพื่อประกอบอาชีพ

ผู้ประเมินภายนอกจะมีวิธีการประเมินสถานศึกษาล้ำกับวิธีการหมอตระวจนคนไข้ คือ

หมอ	ผู้ประเมินภายนอก
๑. สังเกตจากสภาพร่างกายทั่วไปของคนไข้ เช่นสีหน้า น้ำหนัก ฯ	๑. สังเกตความสัมพันธ์ภายในของสถานศึกษา องค์กร ชัดแย้งหรือกลมเกลียว อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ ฯจะทำให้ประเมินได้ในระดับหนึ่ง
๒. แพ้ประวัติคนไข้	๒. ตรวจเอกสารที่มีอยู่ เช่นบันทึกการประชุมซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำ หรือจัดทำก็สั้นจนไม่สามารถมาเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ การบันทึกควรให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน

หมอ	ผู้ประเมินภายนอก
<p>๓. ตรวจสอบรายงานจากแฟ้ม เช่น ตรวจสอบเลือดหมอ สามารถวิเคราะห์โรคได้</p>	<p>๓. ดูจากรายงานการประเมินตนเองขาดความน่าเชื่อถือ ค่าคะแนนที่ได้รับขาดที่มาที่ไปของข้อมูล เช่น ความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีร้อยละ ๘๐ แต่ไม่รู้ว่ามาจากอะไร หรือผู้ประเมินไปสอบถามจากนักเรียน หรือครูควรซักซ้อมความเข้าใจว่ากิจกรรมการเรียนการสอนลักษณะนี้เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับอะไร จะได้ตอบถูกเช่น ครูทำบันทึกว่าหลักสูตรนำไปใช้แล้ว ๓๐ ช.ม ผลการประเมินปรากฏว่านักเรียนยังทำงานไม่คล่องควรเพิ่มจำนวนการสอนอีก ๕ ช.ม เป็นการประเมินหลักสูตรโดยครูผู้สอน พอสิ้นเทอมรวบรวมได้หลายหลักสูตร นำผลการประเมินของครูมาบันทึกเป็นวาระการประชุมเสนอไปยังคณะกรรมการสถานศึกษาก็เป็นหลักฐานอ้างอิงการประเมินหลักสูตรได้ หรือนักเรียนมีความประสงค์จะเรียนวิชาอื่นเพิ่มเติม หมายความว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการสอนของครูก็เป็นการประเมินโดยเด็กนักเรียนทำแบบง่ายๆแต่มีหลักฐานเพราะเรามีกำลังคนไม่มาก ไม่จำเป็นต้องทำโดยทีมงานวิชาการ มีเครื่องมือมากมายเหมือนกับร.ร.ในระบบ</p>
<p>๔. สัมภาษณ์คนไข้มีอาการอย่างไร</p>	<p>๔. ให้ค่าคะแนนแต่ละตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ที่สมศ. กำหนดบางครั้งสถานศึกษาทำมากแต่ไม่ได้อยู่ในตัวบ่งชี้ที่ สมศ. กำหนดก็ไม่ได้คะแนน ดังนั้นสถานศึกษาต้องรู้เขารู้เราว่าเขาจะพิจารณาอะไร เรามีตามที่เขาต้องการหรือไม่ จำเป็นต้องศึกษาเกณฑ์ของ สมศ. ด้วย เก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จจะวินิจฉัยโดยให้คะแนน</p>
<p>๕. ให้อย่างไร แนะนำออกกำลังกาย</p>	<p>๕. ให้ข้อเสนอแนะ</p>

ความพร้อมของสถานศึกษาที่จะประเมินคุณภาพภายนอก พิจารณาจาก

๑. ทีมงานของสถานศึกษามีความตระหนักในการประกันคุณภาพและมีเจตคติตลอดจนความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกไม่ว่าผลการประเมินภายนอกจะผ่านหรือไม่ผ่านการรับรองก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี
๒. มีความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอก SAR มีตัวชี้วัดทุกตัวที่สามารถรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้
๓. มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในที่เป็นเอกลักษณ์และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนโดยการสนับสนุนของต้นสังกัดเพื่อพัฒนาระบบประกัน

คุณภาพภายในของสถานศึกษาอีกทั้งสถานศึกษาได้ดำเนินการเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในมาพอสมควรแล้ว การมีระบบพิจารณาจากสถานศึกษาได้กำหนดการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานมีระบบฐานข้อมูลเพียงพอ เอกสารครบถ้วน เป็นต้น

มีกลไกพิจารณาจาก มีการกำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานต้นสังกัด มีคณะทำงานรับผิดชอบงานประกัน มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีและมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองต่อเนื่องมาพอสมควร

๔. มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองในรูปของรายงานประจำปีเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก

๕. ปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอีกทั้งจัดส่งให้ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้สาธารณชนได้ทราบ

สถานศึกษาสามารถเพิ่มมาตรฐานตนเองได้แต่ไม่ควรน้อยกว่าที่สำนักงาน กศน.กำหนดในการอบรมครั้งนี้ด้วยระยะเวลาจำกัดไม่สามารถยกตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกมาตรฐานได้จึงยกตัวอย่างการพิจารณาของผู้ประเมินภายนอก เฉพาะมาตรฐานที่ ๒ ด้านคุณภาพหลักสูตร คุณภาพครูและคุณภาพของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นปัญหาของ กศน.

การเข้ารับประเมินคุณภาพภายนอกผู้รับประเมินต้องเข้าใจว่าผู้ประเมินจะประเมินอะไรเพื่อเตรียมรับการประเมินได้ถูกต้อง ผู้ประเมินต้องทำรายงานตามที่ สมศ.ให้ประเมิน ถ้าสถานศึกษาทำมากแต่ไม่ตรงกับสมศ.ก็ไม่มีผล ดังนั้น ให้สถานศึกษาเตรียมเอกสารให้สอดคล้องกับสิ่งที่ สมศ.ประเมิน

ในมาตรฐานที่ ๒ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ สมศ.กำหนดตัวชี้วัด ดังนี้

๒.๑ คุณภาพของหลักสูตร หมายถึง การที่ กศน.อำเภอ/เขต จัดหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน โดยที่หลักสูตรสถานศึกษานั้นมีการบูรณาการสภาพปัญหา ความต้องการและภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ มีการบริหารหลักสูตร การประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรและหลักสูตรที่เปิดสอนทุกระดับการศึกษาได้ตามมาตรฐานหลักสูตร มีการประกันคุณภาพหลักสูตร

จากสภาพความเป็นจริง หลักสูตรขั้นพื้นฐาน สถานศึกษา กศน. ส่วนใหญ่ไม่ได้ยกกว้างปรับปรุงหลักสูตร มักใช้หลักสูตรของสำนักฯ ถึงแม้ตามทฤษฎีต้องเป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาต้องบูรณาการเป็นของตนเองแต่ทางปฏิบัติสถานศึกษามีคนจำกัด สำนักงาน กศน.จังหวัดต้องช่วย กศน.อำเภอ จัดประชุมถ้าแต่ละอำเภอทำหลักสูตรจะงานหนัก ดังนั้น ให้ กศน.อำเภอใช้หลักฐานการไปราชการเกี่ยวกับการไปประชุมหลักสูตร เป็นการพัฒนาหลักสูตร ชักจูงให้ครูเข้าใจว่าขบวนการนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตร เมื่อผู้ประเมินภายนอกถามจะตอบได้ว่าสถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตร

๒.๒ คุณภาพของครูพิจารณาจาก

- ครูที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผู้เรียนไม่เกิน ๑ : ๕๐

กรณีนี้ สมมุติมีครู ๕ คนให้สถานศึกษานับรวม ครูอาสาฯ ครู ศรช. และครูสอนเสริมด้วย เพื่อให้สัดส่วนครูที่ต้องรับผิดชอบนักเรียน ไม่เกิน ๑ : ๕๐ ไม่ใช่ ๑ : ๖๐ เป็นต้น

- ครูไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติตนตามจรรยาบรรณและจิตวิญญาณความเป็นครู มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและเพื่อนร่วมงาน มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอน/พัฒนาผู้เรียน มีแผนการสอนครบถ้วน สอนตรงตามวุฒิหรือผ่านการอบรมในรายวิชาที่สอนและได้รับการพัฒนารายวิชาที่สอนหรือวิชาครูไม่ต่ำกว่า ๒๐ ชั่วโมงต่อปี

จริยธรรมเป็นจิตพิสัยที่ผู้ประเมินภายนอกใช้ดุลยพินิจ ดังนั้นสถานศึกษาควรมีหลักสูตรที่เป็นรูปธรรม เช่นโครงการส่งครูไปปฏิบัติธรรม มีการบันทึกไปตรวจเยี่ยมชุมชน ผู้เรียน

ผู้ปกครอง การอุทิศตน ผู้ประเมินใช้วิธีสัมภาษณ์จากนักเรียน หรือคนที่ใกล้เคียงว่าครูมาบ่อยไหม เป็นข้อมูลทางอ้อม

- ครูทุกคนจบปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไป หรือได้รับการพัฒนาให้มีวุฒิทางการศึกษา

สถานศึกษาก็ส่งเสริมให้ครูไปเรียนศึกษาเพิ่มเติมให้จบปริญญาตรีทางการศึกษา

- ครู (ที่เป็นข้าราชการ) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ มีวิทยฐานะตั้งแต่ครูชำนาญการขึ้นไป

ส่วนใหญ่ครู กคน.เป็นอัตราจ้างและพนักงานราชการ เป็นเกณฑ์ที่ สมศ.อิงในระบบมากไปควรขอแก้ไขให้ใกล้เคียงกับบริบทของเรา

๒.๓ ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูหมายถึง การเปรียบเทียบจำนวนผู้เรียนที่พึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับดีขึ้นไปกับจำนวนผู้เรียนทั้งหมดและนำเสนอในรูปร้อยละ

ส่วนใหญ่สถานศึกษาใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้เรียนเป็นข้อมูลได้แต่ไม่ชัดเจน การสอนทุกครั้งให้รวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนทุกครั้งจากการพบกลุ่ม การสัมภาษณ์ของครูก็จะมีข้อมูลที่มาได้

๒.๔ คุณภาพของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในรอบสามนี้ สมศ.ยังให้ความสำคัญตัวชี้วัดนี้อยู่พิจารณาได้จากมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะตัวผู้เรียน และการจัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด

คุณภาพของครูในด้านจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ๘ ข้อประกอบด้วย

๑) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒) การศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทำหายความสามาของผู้เรียน

๓) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

๔) การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

๕) การจัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

๖) การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน รวมทั้ง การวางเงื่อนไขให้ผู้เรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองและนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

๗) การวิเคราะห์ผลการประเมินและนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

๘) การศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าโดยอิสระ มีข้อมูลให้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ๓ ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมมีความสนใจการเรียนการสอน หรือไม่ ตั้งปัญหาให้นักเรียนตอบเพื่อฝึกทักษะความคิด พิจารณาจากงานที่ผู้สอนมอบหมาย ถ่ายภาพกิจกรรมการเรียนการสอนจดบันทึกการประเมินหลังการสอนเพื่อเป็นหลักฐาน

ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม สมศ.จะประเมินผลผลิตการศึกษา ส่วนสถานศึกษาจะประเมินคุณภาพภายใน ด้านขบวนการผลผลิตทางการศึกษาตรวจสอบจาก

๑. ผลผลิตในรูปปริมาณ มีจำนวนนักเรียนกี่ห้อง มีการเรียนระดับใดบ้าง
๒. ผลลัพธ์ จะเน้นขาดทุน กำไร ค่าใช้จ่ายนักศึกษารายหัวต่อคน คຸ້มทุนหรือไม่
๓. ผลกระทบเป็นผลดี ผลเสียต่อสังคมอย่างไร สมศ.จะออกมาเป็นเกณฑ์ในรายละเอียด

ต่อไป ขอให้สถานศึกษาไปอ่านรายงานการประเมินภายนอกของ สมศ.ให้ทำอะไรบ้างขัดต่อข้อเสนอแนะของผู้บริหารหรือไม่ สำนักงาน กศน.จังหวัด และ กศน.อำเภอ จะต้องปรึกษาหารือกัน และดำเนินการดังนี้

๑. ถ้าไม่เข้าใจให้ซักซ้อมทำความเข้าใจ กับสมศ.และให้สมศ.ตอบมาถ้าได้รับคำตอบซ้ำ จะได้นำมาอ้างอิงที่ต้องเสนอแผนพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะ สมศ.เกินกว่า ๓๐ วัน

๒. ถ้าเข้าใจว่าทำอะไรบ้าง เช่นพัฒนาครูให้มีความสามารถเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะปฏิบัติอย่างไร โครงการมีแล้วหรือยัง ถ้ามีก็นำไปเสริมในรูปกิจกรรมอย่าไปสร้างโครงการมาก เมื่อดำเนินการแล้วให้ประเมินผลในส่วนที่เป็นโครงการ กิจกรรมของแผนพัฒนาคุณภาพ (ยกระดับคุณภาพการศึกษาของ สมศ.) ให้แยกไว้ ส่วนในทางปฏิบัติสามารถทำควบคู่ไปกับกิจกรรมอื่นได้ เมื่อประชุมปรึกษาได้โครงการรองรับยกระดับคุณภาพแล้ว ให้เสนอไป ๒ ทาง คือ ๑.ส่งไป สมศ. ๒.ส่งให้สำนักงาน กศน.จังหวัด

น.ส.ธนสรวง ชัยชาญทิพยุทธ ผู้จัดสรุปการบรรยาย
นางศุทธิณี งามเขตต์ ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

สรุปการบรรยายพิเศษ รศ. ดร. สมสรร วงษ์อยู่น้อย
เรื่องการประชุมโครงการ
วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔
ณ โรงแรมริเวอร์วิว เพลส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มติของการประชุมเป็นมากกว่าการตัดสินใจเป็นได้/ตก แต่ต้องเป็นการประชุมเพื่อการพัฒนาโครงการที่ทำอยู่ให้มีคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมมาใช้ในการตัดสินใจดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ

โครงการ หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน แต่ละกิจกรรมมีเป้าหมายเดียวกัน มีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด

การประชุมโครงการ มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ

๑. ชื่อโครงการ
๒. หลักการและเหตุผลของโครงการ
๓. วัตถุประสงค์ของโครงการ
๔. เป้าหมาย
  - เป้าหมายเชิงปริมาณ
  - เป้าหมายเชิงคุณภาพ
๕. วิธีดำเนินการ
๖. หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๗. งบประมาณและทรัพยากรที่ต้องการ
๘. ระยะเวลาดำเนินการ
๙. วิธีการประชุมโครงการ

หลักการและเหตุผลของโครงการจะต้องเขียนให้ชัดเจนว่าทำไมถึงจะต้องทำโครงการนี้ วัตถุประสงค์ของโครงการต้องเขียนให้สอดคล้องกับหลักการและเหตุผล ส่วนเป้าหมายถือว่าเป็นธงของการดำเนินงานในแต่ละโครงการ เมื่อทำโครงการแล้ว จะต้องรู้ให้ได้ว่าจะบรรลุตัวชี้วัดข้อไหน ดังนั้น จึงต้องตรวจสอบด้วยว่า โครงการนี้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่เท่าไร เพื่อที่จะเชื่อมโยงถึงมาตรฐานและประเมินคุณภาพต่อไป

หัวข้อสำคัญที่เป็นหลักของการประชุมโครงการ คือ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการที่จะนำไปสู่การประชุม การประชุมโครงการเป็นกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ว่าโครงการนี้ควรทำต่อไปหรือไม่ หรือยกเลิกโครงการนั้นๆ ถ้าทำต่อ จะทำอย่างไร ปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

การประชุมโครงการจะต้องอ้างอิงถึงวิธีการวิจัยที่เป็นเชิงวิทยาศาสตร์ที่มีกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้นๆ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ และนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ที่จะดำเนินโครงการต่อไป หรือปรับปรุง หรือยกเลิกโครงการนั้น

ลักษณะสำคัญของการประเมินโครงการ

๑. มุ่งแก้ปัญหาที่เฉพาะเจาะจง เป็นเรื่องๆ ไป
๒. เน้นเสนอทางเลือกเพื่อการตัดสินใจ ผู้ประเมินต้องเสนอทางเลือกให้ผู้บริหารตัดสินใจว่า ถ้าเลือกทางเลือกรู้แล้วจะเกิดผลอย่างไรบ้าง แล้วถ้าเลือกอีกทางเลือกหนึ่งจะเกิดผลอย่างไร
๓. มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลประโยชน์ ผู้ประเมินต้องหาคำตอบให้แก่ผู้ใช้ผลการประเมินให้ได้ว่าจะต้องทำอะไร
๔. ผลการประเมินมีความเฉพาะเจาะจงสูง มีความเป็นสากลน้อย เพราะการประเมินโครงการใดโครงการหนึ่ง ผลการประเมินของโครงการนั้น จะใช้ได้เฉพาะโครงการที่ประเมินเท่านั้น จะนำผลไปอ้างอิงในโครงการอื่นไม่ได้ เช่น ผลการประเมินของโรงเรียนจุฬาภรณจังหวัดตรัง จะนำผลไปใช้กับโรงเรียนจุฬาภรณจังหวัดปทุมธานีไม่ได้ เพราะบริบทแตกต่างกัน เป็นต้น
๕. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณค่า (Value) เช่น ดี / ไม่ดี สำเร็จ / ไม่สำเร็จ ทำไม่สำเร็จ จะทำให้ดีขึ้นอย่างไร
๖. มีกำหนดเวลาแน่นอน การดำเนินโครงการใดโครงการหนึ่งจะต้องกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของโครงการอย่างชัดเจน
๗. ต้องการความเชื่อมั่นในผลการประเมิน ในการประเมินจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง เช่น สมศ. เมื่อประเมินเสร็จ จะให้รายงานผลด้วยวาจา ว่าเราพบอะไร สถานศึกษามีสิทธิ์ที่จะโต้แย้งได้ว่าตรงกับข้อเท็จจริงหรือไม่

กระบวนการประเมินโครงการ

๑. กำหนดหลักการ เหตุผล และความสำคัญของการประเมิน
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน
๓. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน
๔. กำหนดกรอบการประเมิน ได้แก่ ประเด็นการประเมิน ตัวบ่งชี้ แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เกณฑ์การประเมิน
๕. ออกแบบการประเมิน
๖. เก็บรวบรวมข้อมูล
๗. วิเคราะห์ข้อมูล
๘. เขียนรายงานการประเมินโครงการ

การประเมินและการวิจัยมีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร
เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการประเมินกับการวิจัย

ความเหมือน

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัย	การประเมิน
๑. วิธีการ ๒. กระบวนการ	<ul style="list-style-type: none"> ● วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ● ใช้วิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● วิธีการทางวิทยาศาสตร์ + Value Judgment ของผู้ประเมิน มีความเป็นอัตนัยมากกว่าวิธีวิจัย ● ใช้วิธีการศึกษาอย่างรอบคอบ โดยอาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หัวข้อของการประเมินต้องมี เหตุผลที่เชื่อถือได้ ไม่ใช่ข้อมูลเชิงประจักษ์ก็ได้

ความแตกต่าง

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัย	การประเมิน
๑. สิ่งที่ศึกษา ๒. แหล่งที่มา	ความจริง (Truth) องค์กรความรู้ <ul style="list-style-type: none"> ● ความอยากรู้อยากเห็นของผู้วิจัย 	คุณค่าและการใช้ประโยชน์ทางสังคม การประเมินต้องการรู้ว่า โครงการนี้มีคุณค่าอะไร ทำแล้ว เกิดประโยชน์อย่างไร <ul style="list-style-type: none"> ● ความต้องการสารสนเทศของผู้ตัดสินใจ
๓. จุดมุ่งหมาย	<ul style="list-style-type: none"> ● มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล เช่น เป็นมาแล้ว มีสาเหตุจากอะไร ● ต้องการผลเป็นกฎหรือทฤษฎี 	<ul style="list-style-type: none"> ● มุ่งเน้นการตัดสินใจและการนำไปปฏิบัติ ● มุ่งศึกษาคุณค่าของสิ่งที่กำลังศึกษา ● ต้องการทางเลือกต่างๆและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
๔. เกณฑ์การตัดสินใจ	ความเที่ยงตรงภายในและความเที่ยงตรงภายนอก	ความน่าเชื่อถือความจริงส่วนบุคคล

๕. ข้อค้นพบ	องค์ความรู้ที่เป็นสากล ไม่ขึ้นอยู่กับบริบท สามารถสรุปอ้างอิงได้	ผลการประเมินจะเปลี่ยนแปลงตาม บริบทต่างๆ การตัดสินใจเฉพาะเรื่อง
-------------	---	--

วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

๑. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการจะนำโครงการไปปฏิบัติ
๒. เพื่อช่วยในการตัดสินใจปรับปรุงส่วนต่างๆ ของโครงการ เพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เช่น การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์
๓. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการขยายโครงการ ปรับปรุงโครงการ หรือล้มเลิกโครงการ เมื่อนำโครงการไปปฏิบัติแล้ว

ประเภทการประเมินโครงการ

๑. การประเมินโครงการก่อนการดำเนินงาน (Pre-evaluation)
๒. การประเมินระหว่างการทำงาน(Implementation Evaluation)
๓. การประเมินหลังการทำงาน (Post-evaluation)

รูปแบบการประเมินโครงการ

(๑) รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-based Model)

เป็นรูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่จะประเมินเป็นหลัก ไทเลอร์ (Tyler) จึงเน้นความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ซึ่งจะทำให้การเปรียบเทียบผลผลิตกับเกณฑ์ทำได้สะดวกและเป็นปรนัย แต่ถ้าวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน หรือเกณฑ์ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ก็จะทำให้มีปัญหาในการประเมิน

(๒) รูปแบบที่ยึดการตอบสนอง (Responsive Model)

เป็นรูปแบบที่เน้นการบรรยายโครงการที่จะประเมินอย่างละเอียด ครอบคลุมเพียงพอที่จะตอบสนอง ความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้ การตัดสินใจอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ สเตก (Stake) เสนอว่า องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการประเมินนี้มี ๒ ประการ คือ

๒.๑ การบรรยาย (Description) แบ่งเป็น ๒ ส่วน

๒.๑.๑ ความคาดหวัง (Intents) เป็นส่วนที่ผู้ประเมินต้องหาข้อมูลที่คาดหวังของโครงการที่จะประเมินในด้านต่อไปนี้

๑) สิ่งนำ (Antecedents) ได้แก่ สภาพของสิ่งที่คาดว่าจะมีอยู่ก่อนดำเนินการ โดยเชื่อว่าสิ่งที่มีอยู่ก่อนมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่จะดำเนินการ โดยดูที่หลักการและเหตุผลของโครงการ หรือตัวบทกฎหมาย ก็คือ เจตนารมณ์

๒) การปฏิบัติ (Transactions) เป็นกระบวนการที่คาดว่าจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์

๓) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลที่คาดว่าจะได้จากการดำเนินโครงการ เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในบางโครงการ ถ้าไม่มี ให้อูที่จุดหมายของโครงการ

๒.๑.๒ สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) เป็นส่วนที่ผู้ประเมินต้องหาข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินโครงการ ในด้านต่อไปนี้

- ๑) สิ่งนำ (Antecedents) ได้แก่ สภาพของสิ่งที่มีอยู่จริงก่อนดำเนินโครงการ
- ๒) การปฏิบัติ (Transactions) เป็นกระบวนการที่ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์

๓) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินโครงการ เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น

๒.๒ การตัดสินคุณค่า (Judgment) แบ่งเป็น ๒ ส่วน

๒.๒.๑ มาตรฐาน หรือ เกณฑ์ (Standards) เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นไว้เป็นเกณฑ์สำหรับเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นจริง ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับใด จำแนกเป็นด้านต่างๆ ต่อไปนี้

๑) สิ่งนำ (Antecedents) ได้แก่ มาตรฐานของสภาพของสิ่งที่มีอยู่จริงควรมีก่อนดำเนินโครงการ

๒) การปฏิบัติ (Transactions) เป็นมาตรฐานของกระบวนการที่ควรจะต้องดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์

๓) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นมาตรฐานของผลที่ควรเกิดขึ้นจริงจากการดำเนินโครงการ เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น

๒.๒.๒ การตัดสินใจ (Judgments) เป็นการตัดสินคุณค่าโดยการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนด จำแนกเป็นด้านต่างๆ ต่อไปนี้

๑) สิ่งนำ (Antecedents) ได้แก่ ผลการตัดสินใจเกี่ยวกับ สภาพของสิ่งที่มีอยู่จริงควรมีก่อนดำเนินโครงการ

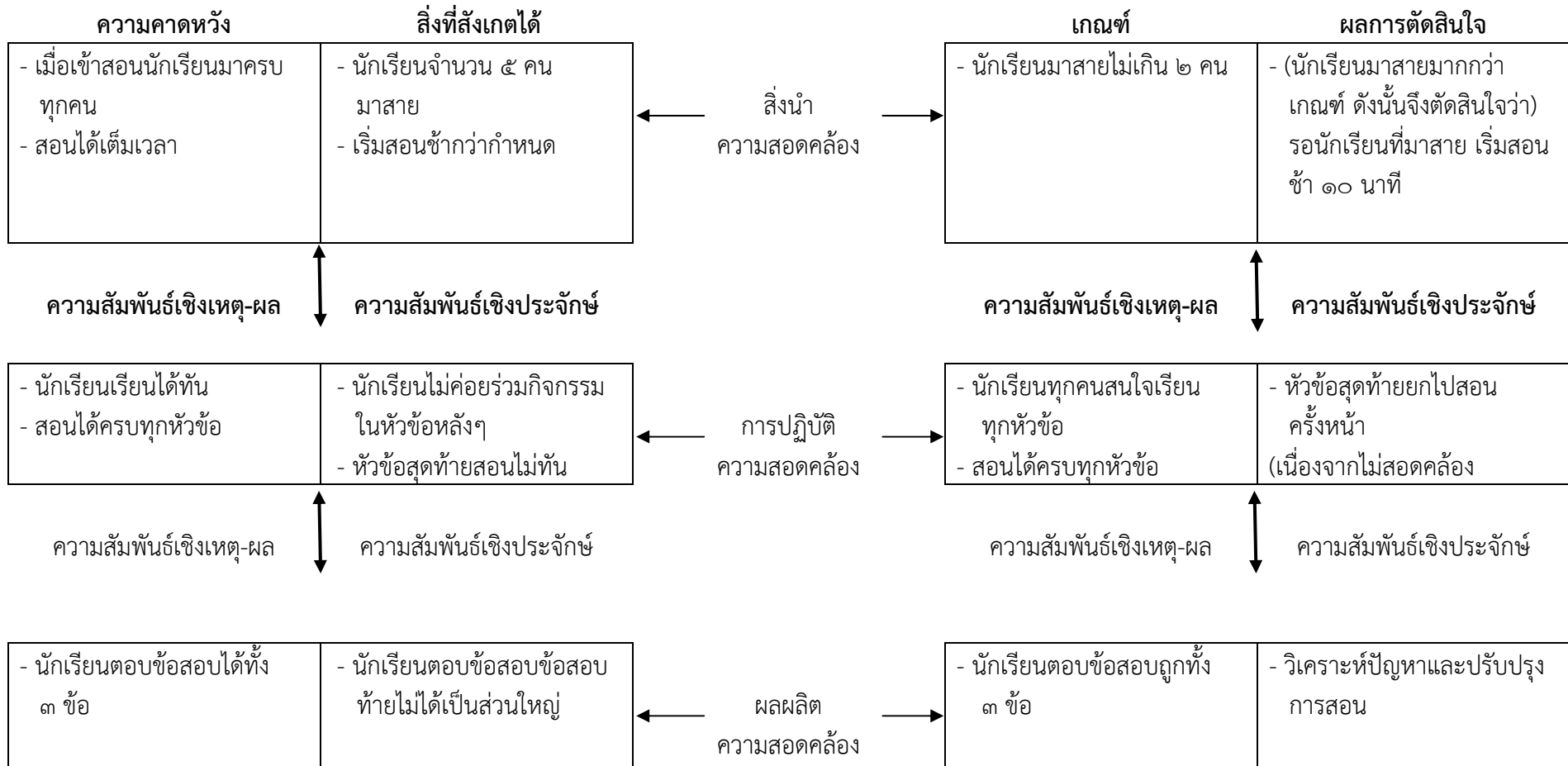
๒) การปฏิบัติ (Transactions) เป็นผลการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการที่ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์

๓) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินโครงการเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณค่า มีวิธีการกำหนดเกณฑ์จากข้อมูลพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว กับการกำหนดเกณฑ์ที่สามารถยืนยันได้ เพื่อเพิ่มคุณภาพ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างสองส่วนคือ การบรรยาย และการตัดสินคุณค่าดังแผนภูมิต่อไปนี้

การบรรยาย

การตัดสินใจคุณค่า

(๓) รูปแบบการประเมินแบบ CIPP

สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจ โดยใช้วิธีเชิงระบบ (System Analysis) และแบ่งการประเมินออกเป็น ๔ ส่วน ตามระยะของการดำเนินโครงการ ดังนี้

การประเมินก่อนเริ่มดำเนินงาน แบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑) การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการเปรียบเทียบหรือวิเคราะห์ความสอดคล้องของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ ก่อนการดำเนินงานซึ่งเป็นปัจจัยให้เกิดโครงการ กับเกณฑ์

๒) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการตรวจสอบความพร้อม ความพอเพียง ความเหมาะสมด้านทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตลอดจนระบบบริหารจัดการที่กำหนดไว้

การประเมินระหว่างการทำงาน ได้แก่

๓) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานโครงการ อันเป็นการศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ของการดำเนินงานโครงการ สาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการตามแผนได้

ขั้นตอนนี้จะเป็นโยบายอย่างมกต่อการนำผลไปอภิปรายว่าเหตุใดโครงการนี้จึงดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์หรือบรรลุวัตถุประสงค์

การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ

๔) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผลการดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลกระทบของโครงการเป็นอย่างไร

การใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP อย่างถูกต้องและจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องประเมินตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินโครงการ และหลังจากสิ้นสุดการดำเนินโครงการ แล้ว

(๔) รูปแบบการประเมินประสิทธิผลการอบรม เป็นแนวคิดการประเมินของ เคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) ที่ได้พัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลของโครงการอบรม โดยแบ่งการประเมินเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

๔.๑ การประเมินปฏิกิริยา (Reaction Evaluation)

เป็นการตรวจสอบปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการอบรม ว่าความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ของโครงการ เช่น หลักสูตร เนื้อหาสาระ ตรงกับความต้องการหรือไม่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกสาร สถานที่ สื่อทัศนูปกรณ์ ระยะเวลาของการอบรมว่ามีเหมาะสมเพียงใด วิทยากรมีความเหมาะสมเพียงใด ได้รับความรู้และทักษะในระดับใด มีความคาดหวังอย่างไรต่อการนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน

๔.๒ การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลมาจากการเข้ารับการอบรม เช่น การเพิ่มขึ้นของความรู้ ความคิด เจตคติและทักษะ เป็นต้น

๔.๓ การประเมินพฤติกรรม (Behavior Evaluation)

เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อกลับไปปฏิบัติงานตามปกติ เช่น มีการนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด

๔.๔ การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์การ (Result Evaluation)

เป็นการตรวจสอบผลที่เกิดต่อองค์การอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม เช่น การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการทำงานในองค์การ การลดลงของปัจจัยเสี่ยง การลดลงของต้นทุน การเพิ่มขึ้นของกำไร หรือประโยชน์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ร่วมงาน หรือผู้เกี่ยวข้อง

ประเด็นการประเมิน

ส่วนประกอบสำคัญที่แสดงถึงความสำเร็จของโครงการ มีความหมายเทียบเคียงได้กับ องค์ประกอบ (Factor) ตัวแปร (Variable) และมีติ (Dimension)

แหล่งที่มาของประเด็นการประเมิน ได้จาก

๑. รูปแบบการประเมิน เช่น รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กำหนดประเด็นการประเมิน เป็น บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต
๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ
๓. ความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมินหรือผู้เกี่ยวข้อง
๔. ประสบการณ์ของผู้ประเมิน
๕. การพิจารณาาร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง

โดยทั่วไป ประเด็นการประเมินมาจากรูปแบบการประเมิน วัตถุประสงค์โครงการ และความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน ประเด็นการประเมินเป็นคำกว้างๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จึงต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจน จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น แล้วนำมากำหนดเป็นตัวบ่งชี้ หรือตัวชี้วัด หรือดัชนีชี้วัด อาจจะเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพก็ได้

ตัวบ่งชี้ (Indicator) เป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณลักษณะในเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพของสิ่งที่จะประเมิน การประเมินครั้งหนึ่ง ๆ ต้องใช้ตัวบ่งชี้ หลายตัว รวมกันเป็นผลรวมของโครงการ ซึ่งลักษณะของตัวบ่งชี้ที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

๑. มีความเที่ยงตรง (Validity) ต้องมีความตรงประเด็น (Relevant) มีความเป็นตัวแทนที่ดี (Representative) ของประเด็นการประเมินนั้น อาจมีหลายตัวก็ได้ เช่น รู้เข้าใจการประเมิน มีความรู้ การวัดความรู้ สามารถวัดได้จากผลการทดสอบ เป็นต้น
๒. มีความเชื่อมั่น (Reliability) ต้องวัดได้คงที่ โกล้เคียงกันทุกครั้ง มีความคลาดเคลื่อนต่ำ
๓. มีความเป็นกลาง (Neutrality) ต้องไม่ลำเอียง หรือ ชี้นำไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง
๔. มีความไว (Sensitivity) ต้องแสดงให้เห็นถึงความละเอียดของผลการวัด เช่น วัดได้หลายระดับ
๕. ใช้ง่าย (Practicality) ต้องสามารถนำไปใช้ได้จริง ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างสะดวก และแปลความหมายได้ง่าย

ตัวอย่างการกำหนดตัวบ่งชี้ของประเด็นการประเมินความสำเร็จในชีวิตของข้าราชการ

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้
๑. ด้านสุขภาพ	๑.๑ สุขภาพกาย ได้แก่ น้ำหนัก ความสูง บุคลิกภาพ ภาวะการเจ็บป่วย ๑.๒ สุขภาพจิต ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์
๒. ด้านการศึกษา	๒.๑ วุฒิการศึกษา ๒.๒ เกรดเฉลี่ย ๒.๓ ลักษณะงานที่ทำ
๓. สถานภาพครอบครัว	๓.๑ ภาระหนี้สิน ๓.๒ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ๓.๓ จำนวนเงินออม ๓.๔ สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน
๔. ความก้าวหน้าในอาชีพ	๔.๑ ความเร็วในการเลื่อนตำแหน่ง ๔.๒ อัตราเงินเดือนที่ได้รับ

ตัวอย่างการกำหนดตัวบ่งชี้ของประเด็นการประเมินความพร้อมของโครงการ

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้
๑. ด้านบริบท	ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรม ความสอดคล้องระหว่างความต้องการของสังคมกับวัตถุประสงค์ ของโครงการ อนึ่ง การประเมินบริบท ความต้องการของสังคมก่อนเริ่มโครงการ ซึ่ง จริงแล้วในการประเมินโครงการจะไม่สามารถประเมินบริบทได้ ดังนั้นอาจ ประเมินความต้องการทางสังคมปัจจุบัน ความต้องการของสังคมปัจจุบันว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
๒. ด้านปัจจัยนำเข้า	จำนวนและคุณภาพของบุคลากร จำนวนงบประมาณ จำนวนและคุณภาพของเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์
๓. ด้านกระบวนการ	การดำเนินการตามขั้นตอน การดำเนินกิจกรรมไปตามเวลาที่กำหนด

๔. ด้านผลผลิต	ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อโครงการ ระดับการนำความรู้ไปปฏิบัติงานในหน้าที่ จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
---------------	--

กรอบแนวคิดในการประเมิน เป็นหัวใจสำคัญของการประเมิน ประกอบด้วย ประเด็นการประเมิน ตัวบ่งชี้ เกณฑ์ แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ตัวอย่างการกำหนดกรอบแนวคิดในการประเมิน

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	หมายเหตุ
ปฏิภริยา	ความพึงพอใจต่อโครงการ การประชาสัมพันธ์ การต้อนรับ	คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป จาก มาตรฐาน ๕ ระดับ	ผู้เข้ารับการอบรม	- แบบสอบถาม	
การเรียนรู้	ความรู้ด้านทฤษฎี ความรู้ด้านการปฏิบัติ	คะแนนเฉลี่ย หลังอบรมสูงกว่า ก่อนอบรม ผู้เข้าอบรม ตั้งแต่ร้อยละ ๘๐ ปฏิบัติได้จริง	ผู้เข้ารับการอบรม	- แบบทดสอบ - แบบสังเกต	
พฤติกรรม (เน้น พฤติกรรม ด้านบวก)	- การนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ - การนำความรู้ด้านการปฏิบัติไปใช้	- ตั้งแต่ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป ตั้งแต่ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป	- ผู้เข้ารับการอบรม - เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา	- แบบสอบถาม	

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	หมายเหตุ
ผลลัพธ์ต่อองค์กร	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนชิ้นงานที่ทำได้ - จำนวนพนักงานที่ได้รับการสอนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - มากกว่าเดิม ร้อยละ ๑๐ - มากกว่า ร้อยละ ๕๐ ของพนักงานในแผนก 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เข้าอบรม - เพื่อนร่วมงาน - ผู้บังคับบัญชา 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบสำรวจ - แบบสอบถาม 	

ตัวอย่างการกำหนดประเด็นในการประเมินโครงการส่งเสริมการเลี้ยงหมู

ส่วนประกอบของโครงการ	ประเด็นในการประเมิน
๑. บริบทของโครงการ	๑.๑ ความสอดคล้องกับแผนแม่บท ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ตัวอย่าง ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าโครงการสอดคล้องกับ แผนแม่บท ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ จาก ๕ scales ถือว่าสอดคล้อง ทั้งนี้ ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ - ๕ คน ๑.๒ ความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบของโครงการ ๑.๓ ความชัดเจนของส่วนประกอบของโครงการ ๑.๔ ความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาในโครงการ
๒. ปัจจัยนำเข้า ๒.๑ เจ้าหน้าที่ ๒.๒ งบประมาณ ๒.๓ เทคโนโลยีวิชาชีพ ๒.๔ พื้นที่ตั้งของโครงการ ๒.๕ กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย	๒.๑ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ ๒.๒ ความเพียงพอของงบประมาณ ๒.๓ ความเหมาะสมของเทคนิควิธีการ ๒.๔ ความเหมาะสมของพื้นที่ตั้งโครงการ ๒.๕ ความคิดเห็นของเกษตรกรเป้าหมาย - การให้ความร่วมมือ - ความพึงพอใจ
๓. การบริหารโครงการ	๓.๑ การดำเนินงานตามแผน ๓.๒ การกำกับติดตามงาน ๓.๓ การประสานงาน - ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

ส่วนประกอบของโครงการ	ประเด็นในการประเมิน
๔. ผลที่ได้รับจากโครงการ	๔.๑ ผลโดยตรง เท่ากับการบรรลุวัตถุประสงค์ ๔.๒ ผลทางอ้อม ๔.๓ ผลกระทบ ตัวอย่าง การอบรมขายกล้วยเตี้ยว → ผู้เข้าอบรมไปทั้งร้าน → ขายจนรวบ = ผลโดยตรง ตามวัตถุประสงค์การอบรม คนในชุมชนสุขภาพดีขึ้น (เพราะกล้วยเตี้ยวมี่สารอาหารครบ ๕ หมู่) = ผลทางอ้อม คนขายกล้วยเตี้ยวรวม ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก = ผลกระทบ

หมายเหตุ เมื่อประเมินโครงการแล้ว สรุปว่า “ดี” ให้ศึกษาย้อนกลับไปว่า ที่ดี เพราะอะไร เพื่อนำข้อมูลมาบรรยายผลการประเมิน

ตัวอย่างการกำหนดประเด็นในการประเมินโครงการฝึกอบรม

ส่วนประกอบของโครงการ	ประเด็นในการประเมิน
๑. บริบทของโครงการ	๑.๑ ความสอดคล้องกับแผนแม่บท ๑.๒ ความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบของโครงการ ๑.๓ ความชัดเจนของส่วนประกอบของโครงการ ๑.๔ ความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาในโครงการ
๒. หลักสูตรฝึกอบรม	๒.๑ ความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระการฝึกอบรม ๒.๒ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์กับบริบท ๒.๓ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์กับเนื้อหาสาระ ๒.๔ ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระกับระยะเวลา ๒.๕ ความเหมาะสมของสัดส่วนเนื้อหาบรรยายกับการฝึก ปฏิบัติ
๓. วิทยากร	๓.๑ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ๓.๒ ความสอดคล้องของการบรรยายกับวัตถุประสงค์ของโครงการ
๔. ผู้เข้ารับการอบรม	๔.๑ ความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอบรม ๔.๒ ความเหมาะสมของคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

เอกสารประกอบการฝึกอบรม	๕.๑ ความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา ๕.๒ ความสอดคล้องกับเนื้อหาบรรยาย
๖. สถานที่จัดการฝึกอบรม	๖.๑ ความสะดวกในการเดินทาง ๖.๒ ความเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม
๗. วัสดุอุปกรณ์	๗.๑ ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ ๗.๒ ความพร้อมใช้ของวัสดุอุปกรณ์ ๗.๓ ความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์กับการฝึกอบรม

น.ส.สมถวิล ศรีจันทร์โรจน์ ผู้จัดสรุปการบรรยาย
นางศุทธิณี งามเขตต์ ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

สรุปการบรรยายพิเศษ รศ. ดร. สมสรร วงษ์อยู่น้อย
เรื่องการประเมินหลักสูตร
วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔
ณ โรงแรมริเวอร์วิว เพลส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติอื่นๆ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งก็คือ โครงการประเภทหนึ่งนั่นเอง ที่นำมาใช้ในการอ้างอิงในการเขียนรายงานประเมินตนเอง

หลักสูตร แบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. หลักสูตรระดับชาติ
๒. หลักสูตรระดับท้องถิ่น
๓. หลักสูตรระดับห้องเรียน

วัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร

๑. เพื่อหาความจำเป็นและความต้องการของประชากรที่เป็นเป้าหมายของหลักสูตร (บางครั้งเรียกการประเมินความจำเป็น Need Assessment)
๒. เพื่อหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับแนวการจัดหลักสูตร ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของเนื้อหาวิชา ความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติต่างๆ ที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตร
๓. เพื่อหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับความเหมาะสมของ หลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น
๔. เพื่อหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร การเตรียมความพร้อมก่อนใช้หลักสูตร การแสวงหาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีสอน กิจกรรมการเรียน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้อ การใช้สื่อการเรียนรู้อ และการวัดผล ประเมินผล
๕. เพื่อหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตร
หัวใจของการประเมินหลักสูตร คือการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร นักประเมินหลักสูตรต้องมองว่าเมื่อจบหลักสูตร ๑๒ ปีแล้ว ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจะเป็นอย่างไร

ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร

ช่วยทำให้มีการกลั่นกรองหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของสังคม มีความเหมาะสมสมบูรณ์ก่อนจะนำไปใช้ ช่วยให้มีข้อมูลเพียงพอและเที่ยงตรงในการปรับปรุงหลักสูตร การใช้หลักสูตร และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร และช่วยเผยแพร่หลักฐานความสำเร็จ อันได้แก่ผลการใช้หลักสูตรสู่สังคม

กรอบแนวคิดการประเมินหลักสูตร

หลักสูตร	ประเด็น การประเมิน	ตัวบ่งชี้	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
หลักสูตรใหม่ที่ ที่ควรพัฒนา	ความสอดคล้องกับ สภาพความต้องการ ทางเศรษฐกิจและ สังคม	- คุณสมบัติ ที่ต้องการ - สมรรถภาพที่ ต้องการ - ลักษณะการปฏิบัติ จริง	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ - การวิเคราะห์ เอกสาร	- ผู้ใช้บัณฑิต - ผู้จบการศึกษา - เอกสารแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ
ความเหมาะสม ของหลักสูตร ปัจจุบัน	วัตถุประสงค์ เนื้อหา แนวการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับ สมรรถภาพที่สังคม ต้องการ	- ความสอดคล้อง ของสมรรถภาพที่ หลักสูตรต้องการ ผลิตกับความ ต้องการของสังคม - สัดส่วนของวิชา ภาคทฤษฎีกับ ภาคปฏิบัติ - จำนวนชั่วโมง ที่ใช้สอน - สัดส่วนของเวลา ฝึกงานกับเวลา เรียนทั้งหมด	- การวิเคราะห์ เอกสาร - แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	- เอกสารหลักสูตร - ผู้บริหารหลักสูตร - นักศึกษา - ผู้จ้างงาน
การใช้หลักสูตร	- การบริหาร หลักสูตร - การจัดการเรียน การสอน สอดคล้องและ สนองตาม เจตนารมณ์ของ หลักสูตร	- สภาพการบริหาร หลักสูตร - การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน - การจัดวัสดุ อุปกรณ์ - การฝึกงาน	- การวิเคราะห์ เอกสาร - แบบสัมภาษณ์ - แบบสอบถาม - แบบสังเกตการ ฝึกงาน - การสัมภาษณ์	- เอกสารหลักสูตร - ผู้บริหารหลักสูตร - นักศึกษา - ผู้จ้างงาน

หลักสูตร	ประเด็น การประเมิน	ตัวบ่งชี้	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
ผลการใช้หลักสูตร	- บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ตรงตาม วัตถุประสงค์ ของ หลักสูตรและตรง กับความต้องการ ของตลาดแรงงาน	ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ตามที่หลักสูตร และ สังคมต้องการ	- แบบทดสอบ - แบบสังเกต พฤติกรรม - แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	- นักศึกษา - นายจ้าง

น.ส.สมถวิล ศรีจันทร์วิโรจน์ ผู้จัดสรุปการบรรยาย
นางศุทธิณี งามเขตต์ ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

สรุปการบรรยายพิเศษ รศ. ดร. สมสรร วงษ์อยู่น้อย
เรื่องการเขียนรายงานการประเมินโครงการ
วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔
ณ โรงแรมริเวอร์วิว เพลส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการประเมินโครงการ

เพื่อสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบผลการประเมิน และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ได้
อย่างไรบ้าง

ความสำคัญของรายงานการประเมิน

๑. เป็นเอกสาร หลักฐานที่แสดงสารสนเทศ เชิงคุณค่าเกี่ยวกับการดำเนินงาน และผล
การดำเนินงานโครงการ
๒. เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ประเมินกับผู้ใช่ผลการประเมิน
๓. เป็นประโยชน์ในการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน และปรับปรุงการดำเนินงาน
๔. ก่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการประเมิน

หลักการเขียนรายงานการประเมิน ข้อมูลที่นำมาเขียนจะต้องคำนึงถึง

๑. ความถูกต้อง (Accuracy) เน้นที่ความถูกต้องของข้อมูล
๒. ความสมบูรณ์ครบถ้วน (Completeness) ตรงประเด็นการประเมิน
๓. ความเป็นระบบ (Systematic) เน้นที่แหล่งข้อมูลเป็นใคร มากกว่าการเน้นที่ประชากร /
กลุ่มตัวอย่าง เช่นการวิจัย เพราะการประเมินสัมภาษณ์ผู้บริหาร ซึ่งมีคนเดียว จึงเป็นแหล่งข้อมูล แต่
กรณีผู้เรียนอาจใช้การสุ่มผู้เรียนแต่ละห้องมาเป็นผู้ให้ข้อมูล
๔. ความชัดเจน (Clarity) สิ่งใดที่ดีก็ต้องบอกว่า ดี อย่างสรุปคลุมเครือ
๕. ความคงเส้นคงวา (Consistency)
๖. ความตรงประเด็น (Pertinent) เช่น เมื่อประเมินบริบท ก็สรุปเฉพาะบริบทเท่านั้น
๗. ความต่อเนื่องของเนื้อหา (Continuous)

ส่วนประกอบของรายงานการประเมิน

๑. ส่วนนำ
  - ปกรายงาน
  - บทสรุปสำหรับผู้บริหาร อาจมากกว่า ๑ หน้า ก็ได้ ไม่จำกัด เช่น บทคัดย่อของงานวิจัย
  - ประกาศคุณูปการ
  - สารบัญ
  - บัญชีตาราง
  - บัญชีภาพ

๒. ส่วนเนื้อหา

(๑) บทนำ

- ภูมิหลังและความสำคัญของการประเมิน ใช้ข้อมูลภูมิหลังของโครงการประกอบด้วย
- วัตถุประสงค์ของการประเมิน
- ขอบเขตของการประเมิน
- นิยามศัพท์เฉพาะ

(๒) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงการ การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จะช่วยให้ผู้ประเมินไม่หลงทาง หรือวิจารณ์แบบผิดๆ

- รายละเอียดของโครงการ
- แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

(๓) วิธีการประเมิน

- กรอบแนวคิดในการประเมิน

- แหล่งข้อมูล (ในวิจัยจะใช้ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง)

- เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ควรหาคุณภาพของเครื่องมือด้วย อย่างน้อยการหาค่า IOC ก็ได้ เพื่อตรวจสอบว่า คำถามแต่ละข้อสอดคล้องกับประเด็นการประเมินหรือไม่ หากแบบทดสอบ ควรหาค่า P ค่า r ด้วย แบบสอบถามหาค่า IOC และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์
- เกณฑ์การประเมิน

(๔) ผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

- ผลการประเมินจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน
- ข้อเสนอแนะ เน้นการเสนอทางเลือกให้แก่ผู้ใช้ผลการประเมิน

๓. ส่วนอ้างอิง

- บรรณานุกรม
- ภาคผนวก (เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และอื่น)

น.ส.สมถวิล ศรีจันทร์วิโรจน์ ผู้จัดสรุปการบรรยาย

นางศุทธิณี งามเขตต์ ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

สรุปการบรรยาย
การประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก
ดร.คมศร วงษ์รักษา (รองผู้อำนวยการ สมศ.)
วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔
ณ โรงแรมริเวอร์ วิว เพลส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การบรรยายครั้งนี้จะแบ่งเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรกจะบรรยายแนวคิดหลักการประกันคุณภาพ การศึกษาและช่วงสุดท้าย การประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. และการกำหนดตัวบ่งชี้ที่มีความแตกต่างในกลุ่มอัตลักษณ์กับกลุ่มมาตรการส่งเสริม

การประกันคุณภาพการศึกษา หัวใจสำคัญอยู่ที่การประกันคุณภาพภายใน สมศ. เป็นองค์กรภายนอกที่สะท้อนความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายใน ตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติได้กำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ๕ มาตรการ ประกอบด้วย

มาตรา ๔๗ ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา ๔๘ ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร

มาตรา ๔๙ ให้มี สมศ. ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ

มาตรา ๕๐ ให้สถานศึกษาจัดเตรียมเอกสาร หลักฐานต่างๆ ให้ สมศ. ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา ๕๑ ในกรณีที่สถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษา ให้ สมศ. จัดทำข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance)

การประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องเกิดจากการประกันคุณภาพภายในก่อนการประกันคุณภาพภายนอก การประกันคุณภาพภายในจะต้องปฏิบัติให้ครบ ๓ ขั้นตอน คือ

1. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control)
2. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit)
3. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)
4. การควบคุมคุณภาพเป็นหัวใจของการประกัน การควบคุมคุณภาพ คือ ความพยายาม

ที่จะทำให้ได้ความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ตามเป้าหมาย ระหว่างการดำเนินงานก็ต้องมีการตรวจสอบกระบวนการ (Quality Audit) ว่าสิ่งที่ดำเนินการจะปฏิบัติเวลาใด ผลของการปฏิบัติเป็นไปตามกำหนดหรือไม่ เมื่อดำเนินการสำเร็จก็มีการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) คือ การประเมินคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก สิ่งสำคัญของการประกันคุณภาพ คือ การควบคุมคุณภาพ ส่วน

การตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพเป็นสิ่งสะท้อนความสำเร็จของการควบคุมว่าอยู่ในระดับใด

การประกันคุณภาพ มีตั้งแต่ระดับรายบุคคลจนถึงระดับผู้บริหาร ไม่ว่าจะระดับใดต้องมีกระบวนการประกันคุณภาพครบทั้ง ๓ ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ การประเมินคุณภาพ การประกันคุณภาพรายบุคคล ต้องควบคุมตนเองขณะทำหน้าที่ ตรวจสอบงานจากแผนที่วางไว้และประเมินตนเองว่าสำเร็จอย่างไร ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะระดับใด เกิดจากความสำเร็จของการประกันคุณภาพรายบุคคลเป็นหลักพื้นฐาน เมื่อแต่ละบุคคลรู้หลักของการทำงานโดยใช้หลักของการประกันคุณภาพ คือ การควบคุม ตรวจสอบ และประเมิน จะนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างแน่นอน อนาคตก็คงไม่ต้องประเมินภายนอก เพราะระบบภายในได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว

อนึ่ง เมื่อระบบการควบคุมคุณภาพเข้มแข็ง ใครจะมาประเมินในเวลาใด ก็พร้อมเสมอทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาจะต้องควบคุมคุณภาพตนเอง ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีได้วางแผนการทำงานอย่างไร มีเป้าหมายเท่าใด และที่ปฏิบัติมาแล้ว ทำได้ตามเป้าหมายหรือไม่ ถ้าได้ก็เป็นการสะท้อนความสำเร็จ กิจกรรมที่สำเร็จ มีการจัดเก็บข้อมูลไว้หรือไม่ กระบวนการปฏิบัติมีการเตรียมความพร้อมหรือไม่และใช้งบประมาณเท่าใด ซึ่งเป็นการแสดงความสามารถของกระบวนการ ผลผลิตที่เกิดขึ้นมีกี่ตัว ซึ่งแต่ละบุคคล อาจมีไม่เหมือนกัน ผู้บริหารจะต้องกำกับ ติดตาม (Quality Audit) เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคลากรได้สำเร็จ ผู้บริหารต้องใช้ศิลปะในการบริหาร การเข้าถึงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชาและเครือข่าย เพื่อให้งานประสบความสำเร็จและได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากเครือข่าย

ก่อนจะทำการประกันคุณภาพระดับรายบุคคลหรือระดับผู้บริหาร บุคลากรทุกคนในองค์กรต้องเข้าใจมิติของการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมี ๓ มิติ คือ

1. มิติของใจ Awareness (A๑) คือ ความตระหนัก จะทำอะไรต้องได้รับการยอมรับก่อนปัจจัยต่างๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ หลักสูตร ผู้เรียน เป็นสำคัญต่อองค์กร แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด ได้แก่ บุคลากร ถ้าได้ใจจากบุคลากรย่อมสำเร็จต้องให้เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพ บุคลากรต้องเข้าใจและปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายตามประกาศที่กำหนด ส่วนปฏิบัติไปแล้วได้ผลเพียงใดมีเกณฑ์การประเมินความสำเร็จ โดยกำหนดเป็นระดับให้มีเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ เท่าใด การกำหนดค่าบอกความสำเร็จ จะมีกี่ระดับ แล้วแต่จะกำหนด เช่น ระดับดีมาก ดีพอใช้ ปรับปรุง การบอกความสำเร็จได้จะต้องปฏิบัติก่อน ข้อมูลที่ดำเนินการเป็นไปตามแนวทางที่ท่านคิดว่าสำคัญเป็นประโยชน์ ทั้งผู้บริหารและบุคลากร ต้องมีความตระหนักในหน้าที่ของตน สถานศึกษาต้องตระหนักในด้านการประกันคุณภาพการสอนสำหรับผู้เรียนต้องประกันคุณภาพการเรียนต้องควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการเรียนของตนเอง เมื่อสถานศึกษาและผู้เรียนต่างมีการประกันคุณภาพก็จะประสบความสำเร็จ แต่ถ้าสถานศึกษามีการประกันคุณภาพการสอน จัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างดี แต่ผู้เรียนไม่มาเรียน ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น สถานศึกษาควรมีวิธีการอย่างไร ให้ผู้เรียนมาเรียน ถือเป็นความพยายามส่วนหนึ่งของสถานศึกษา อีกส่วนผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบตนเอง ถ้าผู้เรียนมีการประกันคุณภาพการเรียนของเขา คือ ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการเรียนของตนเองก็จะมีปัญหา ผู้สอนจะต้องมีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนหลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียน ตั้งใจมาเรียน ก็จะได้มีทิศทางใจของผู้เรียน

2. มิติของกาย Attempt (A๒) หากเป็นการปฏิบัติที่มาจากความตระหนัก A๑ แล้ว ก็ จะปฏิบัติไม่ยาก หากบุคลากรไม่มีความตระหนัก (A๑) จะทำไปบ่นไป เพราะการปฏิบัติต้องทำ มีระบบ มากขึ้น มีหลักฐาน ร่องรอย ไม่ใช่สอนอย่างเดียว โดยขาดหลักฐานบันทึกการสอน ความสำเร็จจากการ ค้นคว้าประสบการณ์ ความรู้ การปฏิบัติที่ผู้สอนได้พิสูจน์ เป็นองค์ความรู้ ซึ่งผู้อื่นสามารถต่อยอดความรู้ ได้ ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ มีแนวทางให้คนรุ่นหลังใช้ประโยชน์และได้ ปฏิบัติตามเพื่อสู่ความสำเร็จ

3. มิติของงาน Achievement (A๓) คือ ความสำเร็จ ต้องระบุว่าสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว สำเร็จระดับใด เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ถ้าบุคคลใดคิดและปฏิบัติแบบนี้จะได้ผลลัพธ์ เช่นนี้เสมอ เป็นเหตุ และผลกัน เพื่อให้บุคคลที่นำไปปฏิบัติเกิดความมั่นใจ ไม่เกิดความบกพร่อง แต่หากมีบางประเด็น ที่ ผู้บริหารได้วางแนวไว้ สถานการณ์แบบนี้ มีข้อจำกัด มีข้อปลุกย่อย ต้องทำแบบนี้ แตกต่างให้เห็นยังเป็น ประโยชน์มาก

การประกันคุณภาพให้ดู ๓ มิติ คือ มีความตระหนัก มีความพยายาม และผลเป็น อย่างไร สมศ.จะตั้งคำถาม ๓ ประเด็นนี้ ถ้าท่านเห็นความสำคัญ มีประโยชน์ ท่านทำอะไรบ้าง คือ กระบวนการ ส่วนความสำเร็จต้องมีตัวชี้วัด บรรลุเป้าหมายอย่างไร ใช้เป็นตัวเทียบเคียงกับปีต่อไป ถ้าปี นี้ทำได้ระดับดี ปีหน้าต้องระดับดีมาก ถ้าถึงความสำเร็จสูงสุด ต้องรักษาคุณภาพเอาไว้

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน จะเก่งคนเดียวไม่ได้ สมาชิกต้องให้ความ ร่วมมือจึงสำเร็จ ประกอบด้วย

1. ต้องผสมผสาน ทั้งทางด้านใจและสติปัญญาหรือบางครั้งต้องเสียสละกำลังทรัพย์ เป็นการสร้างบุญบารมี ต้องผสมผสานคนในสถานศึกษาให้เป็นหนึ่งเดียว พร้อมชักชวนบุคคลภายนอกมา มีส่วนร่วมด้วยเป็นหนึ่งเดียว ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถอย่างสูง ดูแลมีขั้นตอนที่จะให้บุคลากรมี แนวคิด แนวปฏิบัติไปด้วยกัน ให้มีความพยายามเพื่อประสบความสำเร็จ เมื่อได้ต้อง ๑ อีก ๓ ต้องก็ไม่มี ปัญหาอะไร

2. ต้องทำต่อเนื่อง การประกันคุณภาพขั้นแรกต้องทำเพื่อตนเองซึ่งจะส่งผลประโยชน์ ไปยัง ตนเองและผู้รับบริการ บุคลากรต้องมีระบบมีขั้นตอน มีแนวทางบอกความสำเร็จ ทำให้ต่อเนื่อง อย่างทำเฉพาะ เพื่อการประเมิน แต่ให้เน้นการควบคุมคุณภาพ

3. ต้องประเมินเพื่อพัฒนา ผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใดก็ต้องพัฒนา หากเป็นระดับ ดีมาก ก็ต้องทำต่อเพื่อรักษาระดับดีมากไว้ จากระดับดีจะยกระดับเป็นดีมาก จะพัฒนาอย่างไร ระดับ พอใช้จะพัฒนาเป็นระดับดีและดีมากได้อย่างไร ลำดับแรกจะต้องวิเคราะห์หาสาเหตุก่อน แล้วใช้ระบบ ประกันคุณภาพ คือ การควบคุม การตรวจสอบ การประเมิน การประเมินต้องใช้ตนเองเป็นกลางต้อง บอกบริบทและความสำเร็จได้ การประเมินคุณภาพโดยต้นสังกัด ถ้าผลประเมิน เช่นเดียวกับการประเมิน ตนเอง ก็เข้าสู่ระดับมาตรฐานของการบอกความสำเร็จที่สอดคล้องกัน หากการประเมินตนเองไม่ผ่าน แต่ การประเมินคุณภาพโดยต้นสังกัดและ สมศ. บอกว่าผ่านก็ถือเกณฑ์ต่ำกว่าตนเอง ถ้าประเมินตนเองบอก ว่าผ่าน แต่ประเมินโดยต้นสังกัดและ สมศ.ไม่ผ่าน แปลว่า เกณฑ์ตนเองต่ำ ต้องปรับปรุงเกณฑ์ให้เข้มข้น การประเมินให้ปฏิบัติเป็นเรื่องปกติ

4. ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายรวมถึงผู้รับบริการด้วยสำหรับสถานศึกษาที่ไม่ใช่ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น ศูนย์พัฒนานวัตกรรม ลูกค้า คือ ใคร กศน.อำเภอ ใช้หรือไม่ ศูนย์พัฒนา นวัตกรรม ต้องมอง ๒ ชั้น คือ เพื่อให้ กศน.อำเภอ ไปใช้เกิดความสำเร็จ ต้องวัดความพึงพอใจของ กศน.

อำเภอที่ได้รับบริการ ความสะดวก ความสบาย ความพึงพอใจ ทำให้ กศน.อำเภอพัฒนาเข้มแข็งกับการพัฒนาคนใน กศน.อำเภอ ที่นำนวัตกรรมไปใช้ทำให้พัฒนาบุคลากรในศูนย์ได้รวดเร็วเป็นไปตามมาตรฐาน

การประกันคุณภาพการศึกษา การประกัน คือ การป้องกันความเสี่ยงๆ ในคุณภาพการศึกษาเราต้องเข้าใจพื้นฐานคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ อย่าง คือ

1. คุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา
2. คุณภาพการบริการ
3. คุณภาพการบริหาร

คุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา เป็นหัวใจของการพัฒนาคนให้ผู้เรียนและผู้รับบริการเป็นไปตามปรัชญาทางการศึกษาในแต่ละระดับ เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เก่ง ดี มีความสุข ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม มีภาวะผู้นำ ทำงานเป็นระบบ มีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สามารถต่อยอด ค้นคว้าพัฒนาด้วยระบบการค้นคว้าที่เป็นที่ยอมรับ มีการวิจัยแต่ละสาขา และได้รับการพัฒนา จะต้องสะสมการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

คุณภาพการบริการ หมายรวมถึง บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถการบริการ คือ การทำหน้าที่ให้ดีที่สุด สามารถดำเนินการโดยมีระบบ มีขั้นตอน ให้เป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่วางไว้

คุณภาพการบริหาร ไม่ได้ หมายถึง ผู้บริหารอย่างเดียว แต่เน้นการบริหารของทุกคนในสถานศึกษาต้องบริหารตนเองให้ดี มีความสามารถด้านการจัดสรรเวลาการบริหารอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน จัดลำดับความสำคัญของงานและดำเนินการตามที่คิดและปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าบุคลากรเกิดบริหารตนเองได้ดีก็เหมือนกับปิรามิด การบริหารแต่ละคนมาจากความรู้ ประสบการณ์ พื้นฐานที่สำคัญมาจากครอบครัวเป็นการฟอรัมความคิดขึ้นมา การจะมองวิสัยทัศน์มาจากบุคลิกและองค์กระตุ้นสังกัดเป็นอัตลักษณ์ อัตลักษณ์ที่ท่านแสดงออกไป คนได้เห็นได้รับรู้จะเกิดภาพลักษณ์ เกิดความรู้สึคนั้นปฏิบัติเรื่องนั้น ประเด็นนั้น สิ่งปรากฏในสายตาจากการฟัง การพูด ความสามารถเฉพาะตัวเป็นอัตลักษณ์การบริหาร ซึ่งจะแตกต่างกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

ถ้าสถานศึกษาประกัน ๓ อย่างนี้ คือ การประกันคุณภาพการศึกษา ฐานล่างสุด คือ ตนเองหากบริหารตนเองดีจะส่งผลให้บริการดี บริการดีจะส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาดีหรือสถานศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้รับบริการ ผู้รับบริการก็จะได้รับประโยชน์สูงสุด

การบริหารเชิงระบบ (System Administration) ถ้าเรามองระบบบริหารจะมีตัวที่เกี่ยวข้อง คือ ๑. ปัจจัย (Input) ๒. กระบวนการ (Process) ๓. ผลผลิต (Output) ดังนั้น การสร้างคุณภาพการบริหารเชิงระบบจะต้องเน้นคุณภาพทุกเรื่อง คือ ปัจจัย กระบวนการและผลผลิต หากปัจจัยและกระบวนการไม่มีคุณภาพ ก็ยากที่จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ

1. **คุณภาพของปัจจัย** ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ หลักสูตร ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ หากสถานศึกษาไม่พร้อมเรื่องปัจจัย ต้องแสดงให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญเพื่อมาเรียนเป็นเรื่องไม่ง่ายที่สถานศึกษาจะต้องแสดงความปรารถนาดีให้ผู้เรียนรับรู้ ดังนั้น บุคลากรต้องมีความมุ่งมั่นมีความพยายามมีความรอบรู้ มีทักษะและบุคลากรจะต้องมี ๓A ถ้าบุคลากรทุกคนชัดเจนเป็นระบบก็เป็นคุณภาพของปัจจัย ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ บุคลากรส่วนตัวอื่นไม่พร้อมยังปฏิบัติงานได้ บุคลากรต้องมีขวัญและกำลังใจต้องดี ถ้าปัจจัยอื่นไม่พร้อม เช่น งบประมาณ สถานที่ไม่ตีครุภัณฑ์ไม่ค่อยได้รับ หรือสอดคล้องกันความต้องการเรียนการใช้ แต่บุคลากรดี มีความพยายาม มีความ

รอบรู้ มีทักษะ และมี ๓A สถานศึกษาก็จะเกิดคุณภาพ หากได้บุคลากรเก่งและได้ปัจจัยตัวอื่นสนับสนุนก็ยิ่งดี ได้ครุภัณฑ์ที่ดี วัสดุกรรมดี มาช่วยสอนจะทำให้มีคุณภาพดีมากขึ้น ปริมาณของเด็กไปสูเป้าหมายก็เพิ่มขึ้น การกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ จะกำหนดมาตรฐานจากปัจจัยก็ได้แล้ว แต่กำหนด หากใช้บุคลากรเป็นมาตรฐานตัวบ่งชี้จะเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ครู ชุมชน ผู้เรียนหรือจะกำหนดทั้งปัจจัยและกระบวนการก็ได้

2. คุณภาพของกระบวนการ ได้แก่ การบริหาร และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระบบ

บริหารของสถานศึกษา จากการประเมินสองรอบที่ผ่านมา พบว่า ความสำเร็จของผู้บริหารมีผลต่อความสำเร็จสูงมาก ผู้บริหารที่มีความรอบรู้ ความมุ่งมั่นตั้งใจ ดูแลเอาใจใส่ดี ส่วนใหญ่สถานศึกษาจะได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอก เพราะมีการเตรียมการที่ดี มีความพยายามระดมสรรพกำลัง ชักชวนให้บุคคลภายนอกมาช่วยเหลือให้ความร่วมมือดี ผู้เรียนมีความสุขก็มีความต้องการมาเรียนสร้างบรรยากาศ ประสบการณ์การเรียนรู้ได้ดี ด้วยความพยายามระดมความร่วมมือจากบุคลากร มีความตระหนัก พัฒนาอย่างต่อเนื่องมีระบบการตรวจสอบคุณภาพ และให้ขวัญกำลังใจด้วย ประสบความสำเร็จ แต่กลับกัน สถานศึกษาบางแห่งมีขนาดใหญ่ เด็กนักเรียนมีจำนวนมาก งบประมาณได้รับจำนวนมาก แต่บริหารไม่ดีก็ไม่ผ่าน ต่างคนต่างอยู่ ต่างทำไม่เกี่ยวข้องกัน ไม่มีข้อมูลสะท้อนการปฏิบัติงานของรายบุคคลว่าในช่วงเวลาหรือปีการศึกษาที่ผ่านมาได้ทำอะไรกับใครที่ไหน เมื่อไร ความสำเร็จของช่วงชั้นมาจากรายบุคคล ถ้าพูดถึงรายบุคคล ดูจากวิธีใด ก็ได้ แล้วแต่เกณฑ์จะปรับแนวปฏิบัติบุคลากรต้องการได้รับขวัญ กำลังใจ ให้ผู้บริหารมารับรู้ การเลื่อนขั้น เป็นต้น หรือความสำเร็จทางวิชาการที่มีส่วนส่งผลให้กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในศูนย์ให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ต่อ สำหรับสถานศึกษาที่ไม่มีผู้เรียน แต่มีผู้รับบริการ ก็จะพิจารณาจาก process เช่น สถานศึกษาที่สร้างนวัตกรรม process คือ สร้างนวัตกรรม ความพยายามการสร้างนวัตกรรมมี process อย่างไร วางเป้าหมายไว้เท่าไรในช่วงเวลานั้น ได้เป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

๓. **คุณภาพของผลผลิต** สำหรับผู้เรียนสายสามัญ คือ เก่ง ดี มีความสุข สำหรับกศนเป็นการสอนแบบโครงการ พบกลุ่มหรือรูปแบบอื่น เหมือน Homeschool คือ สอนเองหรือบางครั้งก็รวมกลุ่มมาเรียน เวลาสอนก็สอนตนเอง รูปแบบการเรียนจะจัดแบบใดก็ได้แล้วแต่ จะได้มาตรฐานแค่ไหน รูปแบบการพัฒนาจะทำอย่างไร สำหรับ กศน.เมื่อเทียบกับต่างประเทศเป็นอย่างไร ก็ต้องดูมาตรฐานการจัดว่าหลักสูตรนี้จะบอกความเก่งว่าอย่างไร เรื่องการบอกความดีส่วนใหญ่มีนักศึกษาเป็นคนที่ทำงาน แล้วจากประสบการณ์การสร้างวินัยจะสร้างอย่างไร เมื่อผู้เรียนเข้าสู่ กศน.แล้ว จะทำอย่างไรที่จะสร้างมาตรฐาน สร้างความเข้มแข็งของผู้เรียนให้มีวินัยในระเบียบตัวของเขา เรื่องยาเสพติดจะลดเลิกอย่างไร ผู้เรียนได้เดินไปตามแนวทางที่สถานศึกษาแนะนำอย่างไร สถานศึกษาที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความสำเร็จดูจากความสำเร็จของเก่ง ดี มีความสุขระดับใด ต้องดูเรื่อง Output สำหรับสถานศึกษาที่ให้บริการดู Output จากการตั้งเป้าหมายไว้เท่าไร ผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับใด ศูนย์วิทยาศาสตร์ การสร้างความเข้มแข็ง เน้นนักวิทยาศาสตร์อย่างไร สร้างคนให้เป็นนักตรรกอย่างไร ต้องมาดูกระบวนการมีตัวบ่งชี้วัดกระบวนการหรือไม่ และผลผลิตจะวัดอย่างไร คุณภาพการให้บริการจะวัดอย่างไร สะท้อนความพึงพอใจ สะท้อนจากปริมาณ หรือวัดจากความสำเร็จของโครงการที่กำหนดก็ได้ ต้องพิจารณาจากธรรมชาติของสถานศึกษาที่ดำเนินการ ผลผลิตของสถานศึกษาเป็นอย่างไร เป็นผู้เรียนเป็นชิ้นงาน เป็นบริการ ก็กำหนดให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา การกำหนดตัวบ่งชี้ เพื่อ

แสดงความพร้อมของสถานศึกษาให้ดูจาก Input ส่วนการแสดงผลของสถานศึกษาดูจาก กระบวนการ ส่วนการแสดงผลการเรียนรู้จากการสอนดูจาก Output

สถานศึกษาในระบบที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเน้นการปฏิบัติงานของครูโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ๘ ประเด็น ดังนี้

1. ครูต้องกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
2. ครูต้องวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคลเพื่อนำข้อมูลมาวางแผนการจัดการเรียนรู้
3. ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างเด็ก เด็กเก่งจะสอนอย่างไร เด็กอ่อนสอนอย่างไร เนื้อหาที่อยากจะสอนอย่างไร เนื้อหาจะสอนอย่างไร
4. ครูสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
5. ครูต้องใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจการเรียนจะทำให้ ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

6. ครูต้องรู้จักประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย การประเมินคือ กระบวนการตัดสินมูลค่าในสิ่งที่เราทำไป การตัดสินการเรียนการสอน คือ ดูจากคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน เครื่องมือที่จะวัด เก่ง ดี มีความสุข จะวัดอย่างไร เครื่องมือต้องมีคุณภาพ ความเก่งวัดจากการพัฒนาของสมอง สทศ.จะวัดจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ผู้เรียนจะท่องจำอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจประเมินค่าได้ ดังนั้น ครูแต่ละวิชาต้องรู้ว่าวิชาการสอนให้ผู้เรียน เป็นอย่างนั้น จะสอนได้อย่างไร หรือให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อให้เขาสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเมินค่าได้ ครูจึงต้องรู้จักวิธีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

7. ครูต้องวิเคราะห์ผลการประเมินและนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

8. ครูต้องศึกษา ค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ ครูต้อง วิจัยในชั้นเรียนได้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของครูบางคน การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ เป็นเหตุเป็นผลกันครั้งแรกต้องรู้ ปัญหาคืออะไร ก็หาทางแก้ปัญหาการเรียนการสอน โดยหา นวัตกรรมมาช่วยการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน การวิจัยเป็นผลงานทางวิชาการ สะท้อนประโยชน์ที่เกิดจาก ผลงาน ต้องใช้เวลาระยะหนึ่งในการศึกษา วิจัย เพื่อที่จะส่งผลงาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการประกันคุณภาพ ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผู้ปกครอง จะมีความสุขและความภูมิใจในความสำเร็จของบุตรหลาน ผู้บริหาร ครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ได้ใช้ ความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพ เจ้าของ สถานประกอบการ/หัวหน้าหน่วยงาน ประสบ ความสำเร็จตามเป้าหมาย ชุมชนมีความสุข ประเทศชาติเข้มแข็ง

ระบบประกันคุณภาพประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ ได้แก่ การวางแผนและร่วมกัน ปฏิบัติ (Plan+Do) การตรวจสอบคุณภาพ (Check) และการประเมินเป็นตัวสะท้อนความสำเร็จของการ ควบคุม ถ้าควบคุมคุณภาพดีการประเมินจะไม่มีปัญหา การตรวจสอบเป็นการตรวจสอบกระบวนการ จัดแผนการเรียนการสอน แล้วไม่ได้ผล ก็จะมีการปรับปรุง (Act) พอปีต่อไปเราก็นำแผนที่ปรับแล้ว มา วางแผนใหม่ ก็จะดำเนินเป็นวงจร ซึ่ง สมศ.ใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือตรวจสอบการประกันคุณภาพ ภายใน

ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินการและการรายงาน

๑. ขั้นการเตรียมการ

๑.๑ เตรียมความพร้อมของบุคลากรในการปฏิบัติ เตรียมคนดำเนินการ ถ้ามีความรู้ความสามารถก็พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น แต่ถ้าไม่มีจะอย่างไร โดยการ

- เพิ่ม ความตระหนัก
- เพิ่ม พัฒนาความรู้และทักษะ

๑.๒ แต่งตั้งกรรมการประกันคุณภาพ เพื่อสะท้อนความคิด ความสำเร็จ ในงาน ถ้าไม่มีก็ต้องแบ่งงานกันชัดเจนขึ้นอยู่กับการบริหารของสถานศึกษา

๒. ขั้นการดำเนินการ

๒.๑ วางแผนการปฏิบัติงาน (Plan)

- กำหนด มาตรฐาน ตัวบ่งชี้
- พิจารณาผลการประเมินภายในและภายนอก
- จัดลำดับความสำคัญของมาตรฐานและตัวบ่งชี้
- กำหนดแนวทางการดำเนินงาน
- กำหนดระยะเวลา
- กำหนดงบประมาณ
- กำหนดผู้รับผิดชอบ

๒.๒ ดำเนินการตามแผน (Do)

- ส่งเสริม สนับสนุน
- จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร
- กำกับติดตาม
- ให้การนิเทศ

๒.๓ ตรวจสอบประเมินผล (Check) เป็นการสะท้อนความสำเร็จของการควบคุมคุณภาพ (Plan+Do)

- วางกรอบการประเมิน
- จัดทำหรือจัดทำเครื่องมือ
- เก็บข้อมูล
- วิเคราะห์ข้อมูล
- แปลความหมาย
- ตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

๒.๔ นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Act)

- ปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร ถ้ามีการพัฒนางานตามแผนที่กำหนด ก็ดำเนินการต่อไป ถ้าไม่ได้ก็ต้องนำมาปรับปรุง

- วางแผนในระยะต่อไป

- จัดทำข้อมูลสารสนเทศ แสดงความเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดเก็บมาได้ เพื่อนำมาวางแผนให้เกิดประโยชน์และความสำเร็จต่อไป

๓. ชั้นการรายงาน

จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

- รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน เก็บจากรายงานของแต่ละบุคคลเป็นโครงการ เป็นรายไตรมาส และปีที่ผ่านมา ปฏิบัติอะไรบ้าง รับผิดชอบหน้าที่ในงานนั้น มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จในหน้าที่รับผิดชอบหรือไม่ ตั้งเป้าไว้เท่าใด และความสำเร็จเป็นอย่างไร

- วิเคราะห์ตามมาตรฐานจะใช้ขบวนการ Input process และ Output หรือ จากมิติ ๓A เช่น มาตรฐานด้านปรัชญา วิสัยทัศน์ ฯ สมศ. จะดูจากมิติ ๓A ว่าสถานศึกษามีความตระหนักหรือไม่ ดูได้จากปรัชญา วิสัยทัศน์ ที่กำหนดไว้ สถานศึกษามีภารกิจสอดคล้องกับวิสัยทัศน์หรือไม่ หรือดูจากรายงานการประชุมคณะกรรมการประชุมมีการพูดถึงปรัชญา วิสัยทัศน์ หรือไม่ ความพยายาม ดูจากโครงการ มีร่องรอย หลักฐานการดำเนินงาน ความสำเร็จ ดูจากสถานศึกษามีการพัฒนาการประเมินอย่างไร ก่อนจะมีผลสอบ O-Net ระดับชาติ มีขบวนการอย่างไร การพัฒนาคน แต่ละช่วงปฏิบัติอย่างไร ผู้เรียนสำเร็จแล้วมีการพัฒนาการอย่างไร เป้าหมายเป็นไปตามกำหนดหรือไม่

- การเขียนรายงาน

การประเมินคุณภาพภายนอกครอบคลุมของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมศ. กำหนดเป็น ๓ กลุ่มตัวบ่งชี้ คือ

๑. ตัวบ่งชี้พื้นฐาน หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของสถานศึกษาโดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและปฏิบัติได้ ซึ่งสามารถชี้ผลลัพธ์และผลกระทบได้ดี และมีความเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่พัฒนามาจากรอบแรกและรอบสอง

๒. ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลผลิตตามปรัชญาปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา รวมถึงความสำเร็จตามจุดเน้นและจุดเด่น ที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษาโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และต้นสังกัดอัตลักษณ์จะกำหนดให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนสะท้อนปรัชญา วิสัยทัศน์ ถ้าไม่มีปรัชญาก็ให้พิจารณาจากวิสัยทัศน์ ต้องสะท้อนให้ครบตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ พัฒนาคุณลักษณะให้เกิดตามปรัชญา วิสัยทัศน์ ที่กำหนด และแต่ละเรื่องกำหนดไว้อย่างไรในตัวที่บอกความสำเร็จ ประเมินได้อย่างไร เทียบกับเป้าหมายบรรลุหรือไม่ อัตลักษณ์ต้องทำให้ครบตามที่ประกาศไว้ แต่ถ้าเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเน้นจุดเด่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือจะผสมผสานก็ได้ เช่น สถานศึกษามีเอกลักษณ์ในด้านสถานที่ร่มรื่น สวยงาม สะดวกต่อการมาติดต่อ หรือสถานศึกษาจะเน้นระบบ IT มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สะดวกมาก จำแนกตามสาขา อาชีพ หรือกระบวนการเรียนการสอนเป็นการผสมผสานใช้ระบบธรรมชาติกับ IT เข้าด้วยกัน มีระบบ e-learning เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา เอกลักษณ์อาจซ้ำกับอัตลักษณ์ได้

เอกลักษณ์พิจารณาจากครู ผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน โรงเรียนก็ได้ แต่อัตลักษณ์ต้องสะท้อนมาจากผู้เรียนตามปรัชญาหรือวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องครบตามที่ประกาศไว้

3. ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อร่วมกันชี้แนะ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคมตามนโยบายของรัฐ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตามกาลเวลาและสภาพปัญหาสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น

3.1 ผลการดำเนินการโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา พิจารณาจากโครงการที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เกิดประโยชน์ต่อครู ผู้เรียน ชุมชน เช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้มแข็งปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้เขามีความพร้อมที่จะเผชิญกับภัยรอบตัว ภัยจากสิ่งแวดล้อม ภัยจากธรรมชาติ ภาวะโลกร้อน สึนามิ

3.2 ผลผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

น.ส.ธนสรวง ชัยชาญทิพยุทธ ผู้จัดสรุปการบรรยาย

นางศุภธินี งามเขตต์ ผู้ตรวจสรุปการบรรยาย

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

๑. นายประเสริฐ	บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
๒. ดร.ชัยยศ	อิมสุวรรณ์	รองเลขาธิการ กศน.
๓. นายวัชรินทร์	จำปี	รองเลขาธิการ กศน.
๔. นางรัชณา	ต้นทวุฑโฒ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

คณะทำงานเรียบเรียงและจัดพิมพ์

๑. นางศุทธิณี	งามเขตต์	หัวหน้ากลุ่มงานประกันคุณภาพ
๒. นายสุภาพ	เมืองน้อย	คณะทำงาน
๓. นายสมชาย	ฐิติรัตน์อัศว	คณะทำงาน
๔. น.ส.เยาวรัตน์	คำตรง	คณะทำงาน
๕. น.ส.สมถวิล	ศรีจันทร์วิโรจน์	คณะทำงาน
๖. น.ส.ธนสรวง	ชัยชาญทิพยุทธ	คณะทำงาน
๗. น.ส.วันวิสาข์	ทองเปรม	คณะทำงาน